

Proleter Doğrultu

Devrimci Sosyalist Teorik Ve Politik Dergi

- Susurluk Raporu'nun İtirafları Ve Hareket Planı
- Ajan Sızdırma, Ajanlaştırma
- Ajan-Provokatörlüğe Karşı Mücadele
- Türk Ordusuna İlişkin Oportünist Değerlendirmelere Bir Bakış
- Ortadoğu Ve Emperyalist Devletler Arası Rekabet
- "Asya Kaplanları" nı Sarsan Mali Kriz
- Barış Ve Devrim

15

İÇİNDEKİLER

Susurluk Raporu'nun İtirafları Ve Hareket Planı	2
Ajan Sızdırma, Ajanlaştırma	20
Ajan-Provokatörlüğe Karşı Mücadele	30
Türk Ordusuna İlişkin Oportünist Değerlendirmelere Bir Bakış	38
Ortadoğu Ve Emperyalist Devletler Arası Rekabet	56
"Asya Kaplanları" nı Sarsan Mali Kriz	66
Barış Ve Devrim	77

SUSURLUK RAPORU'NUN İTİRAFLARI VE HAREKET PLANI

Susurluk, küçük bir taşra kasabasının, ancak İzmir yönünde seyahat edenlerin bildiği ismiydi. Rastlantılar (ya da henüz aydınlığa çıkmamış bir el) Susurluk'u bir kavram düzeyine sıçrattı. Susurluk dendiğinde devletin gayri meşru çocuğu kontrgerilla çeteleri, devletin statükolarını zorlamaya başlayan devlet çeteleri akla geliyor. Kontrgerilla esasen '50'lerden itibaren ABD ve NATO'nun girişimleriyle örgütlenmiş olsa da, son 30-40 yıllık tarihin zaman zaman alevlenen ve zaman zaman küllenen başlıca sorunlarından birisi. Ama o hiç kuşkusuz, Kürdistan'da başlayan gerilla savaşı sonrasında, özellikle de '90'lardan sonra Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin ulusal kurtuluşçu bir devrim düzeyine sıçramasıyla gündemin değişmez ana konularından birisi oldu. Susurluk'tan günümüze değin ise, egemen sınıfların ve devletin bir iç sorunu olarak çok önemli bir değişime de uğrayarak yeni bir boyut kazandı. Bu yazıda, devletin işlediği suçların küçük bir bölümünü kabul ve itiraf ettiği Kutlu Savaşın Başbakanlık Teftiş Kurulu raporundan başlayan hem bazı bakımlardan söz konusu rapor ve hem de son dönem burjuva politikanın gelişme eğilimleri ele alınacaktır.

SİYASAL BİR ZAAF

Fakat önce konuyla çok ilişkili görünmese de, devrimci hareketin bir "sorunu" üzerinde durmakta yarar var. Tarihine dikkatle ve eleştirel bakan her göz, devrimci hareketin, ne saldırınının, ne geri çekilmenin, ne de hazırlık, kuvvet biriktirme ve savunmanın hakkını veremediğini görecektir. Bunlardan ayrı düşünülemez bir başka saptama daha yapılabilir; devrimci hareketler bazı başarı ve kazanımları, küçük çaplı zaferleri anlamakta olduğu kadar, başarısızlıklarını ve yenilgilerini anlamakta da belirgin bir yeteneksizlik içerisindedir. Fakat daha kötüsü, yenilgileri kimi zaman yüceltme, kimi zaman da gizleme eğilimleridir. Birçok parti ve örgüt (özellikle reformistler) adeta yenilgi tiryakisi olmuştur. Geride kalan çeyrek yüzyıllık dönemin belli başlı yenilgilerle belirlenen ve marksist leninist komünist partinin tamamen bilinçli ve iradi tarzda, ama aynı zamanda esas itibarıyla güncel zeminde önemi kavranamayan veya gerçekten küçük, fakat tarihsel bakımdan büyük, anlamlı ve gerçek başarı, kazanım ve ilerlemeler temelinde, kopuşmakta olduğu tarihi dönemin bir sonucudur bu hastalıklı durum.

Kutlu Savaş'ın raporu ne anlama geliyor? Raporda ne var? Devletin çete kadrolarının küçük bir bölümünün tutuklanıp bir süre sonra bırakılması, onlar hakkında açılan davalar-yargılamalar bir değer taşıyor mu? Ağar'ın ve Bucak'ın dokunulmazlıklarının kaldırılması basit bir göz boyamadan ibaret mi? Mücadele eden yığınlar bakımından siyasi bir anlamı var mı? Nelerin bir sonucu? Benzer sorular artırılabilir. Bütün bu konularda özellikle bazı devrimci yayınların propaganda ve ajitasyon tarzı bize oldukça ilginç ve düşündürücü görünüyor.

Devletin bazı kontrgerilla kadroları, kimi çete başları tutuklanıyor, haklarında davalar açılıyor. Kısa süre sonra bırakılıyorlar. Önce, "devlet bunları yargılamaz", sonra da "biz dememiş miydik" diyor bu yayın organları. Kutlu Savaş'ın raporu, tereddütlerden sonra açıklanıyor, "yeni bir şey yok" deniliyor vb. Bütün bu durumlarda görülmeyen, anlaşılamayan, dolayısıyla sonuç olarak propaganda ve ajitasyona, tarz ve morale yansımayan, yansıtılamayan; söz konusu durumların devrimin, işçi sınıfı ve emekçilerin, ilerici ve antifaşist güçlerin, halklarımızın kazanımları olduğudur. Devletin gayri meşru çocuğu kontrgerilla çetelerini, otuz yıllık dönemde paha biçilmez bedeller ödeyerek, çırılçıplak açığa çıkartan ve nihayet kontra çeteleri silahının devletin elinde patlaması, bir bumerang gibi dönüp kendisini de vurması, komünist, devrimci ve yurtsever devrimci hareketin açık bir başarısıdır. Orta yaş kuşağından insanlar hatırlayacaktır; bugün Cumhurbaşkanı sıfatıyla devletin başı olan Süleyman Demirel, '80 öncesinde hiçbir zaman kontrgerillayı kabul etmemiş ve dahası onun siyasi kimliğini ele veren bir vecize olarak "bana milliyetçiler suç işliyor dedirtemezsiniz" demiştir.

Biz, kontrgerilla çetelerinin çok küçük bir kesiminin tutuklanmasında, haklarında davalar açılmasında olduğu gibi, son raporu da her şeyden önce komünist, devrimci ve yurtsever devrimci güçlerin, antifaşist ve

ilerici kitlelerin bir kazanımı, başarısı olarak görüyoruz. Devletin kendi hukukuna bağlı kalmadığını, kontrgerilla çeteleri kurarak tamamen keyfi biçimde katliamlar yaptığını, "örtülü savaş" yürüttüğünü, işçi sınıfı ve emekçi yığınlara, halklarımıza karşı çok ağır ve affedilmez suçlar işlediğini, yalnızca açığa çıkarmadık, ama aynı zamanda bütün bu suçların bir kısmını devlete dayattık, kabul ve itiraf etmek zorunda bıraktık. Bunların muazzam bir siyasi ve moral değeri vardır. Tarih bizi haklı çıkarmış ve doğrulamıştır.

Yığınlara, işte "devlet baba" denen budur. Yalnızca "Susurluk"tan ibaret değildir; ama, Susurluk'un babası devlettir. Böyle bir devletle mi yönetilmek istiyorsunuz? Bu devleti kırmadan, yıkıp dağıtmadan özgürlük olanaklı mıdır? İşçi sınıfı ve emekçi yığınlar için, aydınlar ve Kürt halkı için demokrasi mümkün müdür vb. soruları yöneltmemiz, işçi sınıfı ve emekçi yığınların, halklarımızın yeni bir yaşam kurmak için devrimci örgütlenmesini ve kavgasını bu temelde sömürücü sınıfların egemenlik aygıtı devlete yönelterek büyütmemiz gerekiyor. Sosyalizme de ancak buradan ulaşılabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, kuşkusuz ki devletin kurumları arasında yer ve hukuki bakımdan devletin siyasi rejiminin temel kurumlarından birisidir. Fakat muhakkak ki, gerçekte devlet yaşantısı ve politik rejim içinde tuttuğu yeri, gücüyle sınırlıdır. Bu sınırlılığı nedeniyle ki, onun komisyonlarının faili meçhuller ve devlet çeteleri, en son Kürdistan'da köylerin boşaltılması konularında hazırladığı raporlar (çok önemli bazı gerçekleri açığa çıkaran bu raporlar da ilerici-yurtsever-devrimci hareketin kazanımlarıdır), devlet nezdinde, denilebilir ki kaale alınmamıştır. Bu durum, Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun devletin sayısız suçlarının bir bölümünün kabul ve itirafıyla dolu bir raporu hazırlamak zorunda kalmasının anlamını gösterdiği gibi, devletin kontrlaşması sonucunda, bu sorun ekseninde önce komünist, devrimci,

ilerici, antifaşist ve yurtsever devrimci güçler ile devlet arasında süren mücadele, sonra da burjuva politika ve devlet içi çatışmada yeni bir aşamaya geldiğini göstermektedir. Örneğin, hala devletin kontrlaşması, kontra çetelerinin ve suçlarının açığa çıkarılmasını bu sorunlar eksenindeki politik duruşun merkezinde tutmak, devletin ve sürecin gerisinde kalmak olur. Dahası, geride kalan bir yıllık Genelkurmay damgalı, üç buçuk ortaklı koalisyon döneminde yeni oluşan ittifaklarla MGK eksenli restorasyon, yeniden yapılanma politikalarını doğru kavrama olanağı önemli ölçüde kaybedilir.

Burada hemen değinmekte yarar olan birinci nokta, Başbakan Mesut Yılmaz'ın, raporu verme teklifini Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve yine CHP Başkanı Deniz Baykal'ın kabul etmemesidir. Bu kendi başına yeterli bir belirti olarak görülmeyebilir, fakat biraz da anlatılan onların hikayesi değil midir? Son yarım yüzyıllık dönemde siyaset sınıfının önde gelen ve değişmez siması S. Demirel ile kıdem süresi daha kısa D. Baykal, raporda isimleri geçmese de, konunun sorumlu ve muhatapları arasında yer alıyorlar. Sorumluluğu bir ölçüde bile olsa üstlenmekten ve çetelerden, gerek geçmişleri ve gerekse gelecekleri nedeniyle korkuyorlar. Bir zamanlar kontrgerilla suikastlerinden paçasını zor kurtaran Bülent Ecevit de onlardan daha az sorumlu değil. Bunlara değinilmesinin asıl nedeni, bırakalım Erdal İnönü, Murat Karayalçın, Hikmet Çetin, Necmettin Erbakan'ı, vb. daha dün politika sınıfına dahil olan ve devletin kirli işlerinin en yoğun döneminin politik sorumluluğunu tam bir fütursuzluk ve küstahlıkla üstlenen Tansu Çiller'i, belli başlı burjuva partilerin ve liderlerin açığa çıkan ve çıkmayan bütün devlet suçlarının ortağı ve sorumluları olduğunun, kabul ve itirafıdır "devlet raporu". Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları başta olmak üzere, TSK'nin kaymak tabakası generallerin sorumluluğu onlar-

dan daha fazladır. Nitekim raporun MGK toplantısından sonra yayımlanması, bu bakımdan da anlamlıdır. MGK'ya rağmen böyle bir devlet raporunun hazırlanıp büyük bölümünün yayınlanması düşünülemezdi bile.

"Susurluk"un sorumluları bunlardan da ibaret değildir. Sermaye çevreleri ve "dış dünya", mevcut rejimin emperyalist ağababaları da malumu ilan eden raporda geçen suçların ortağı, yönlendirici işbirlikçileridir. Sermaye çevrelerinden, "faili meçhul" devlet cinayetlerine karşı çok cılız sesler, ancak Özdemir Sabancı'nın cezalandırılmasından sonra söz konusu olmuştur. Kaldı ki, bunun da yanıltıcı olmaması gerekir. Sermaye sınıfı hiç kuşku yok ki, devletin kontrgerilla yöntemleriyle komünist, devrimci ve yurtsever devrimci güçlere karşı yürüttüğü kirli savaşa canı yürekten destek vermekte ve bütünüyle onaylamaktadır.

Devletin adalet sisteminin, raporun açıkladığı devlet suçlarından bütünüyle sorumlu olduğunu ayrıca ve özellikle vurgulamak gerekir. Sayısız örnekte ortaya çıkartılan kanıta, delile, bilgi ve belgelere karşın devletin adalet sistemi kılını kıpırdatmayarak, beraat ve takipsizlik kararlarıyla olduğu gibi, komünist, devrimci, yurtsever devrimci ve antifaşist güçlere bol keseden yağdırdığı ağır cezalarla da, devletin ve kontrgerilla çetelerinin safında mevzilendiğini sergilemiştir. Çetelerin koruyucusu olarak çok özel bir rol oynamıştır.

Raporun açıkladığı bilgiler, çeteleşen devletin, devletin kontra çetelerinin işlediği suçların küçük bir bölümünü itiraf etmektedir. Çok çarpıcı biçimde Selanik'te M. Kemal'in evinin kundaklanması ve onu takiben İstanbul'da Rum ve Ermeni azınlığı hedefleyen, talan ve katliam olarak tarihe geçen 6-7 Eylül olaylarına, Komünizmle Mücadele Dernekleri'nden '60'ların sonu ve ilk '70'li yıllardaki sabotaj ve katliamlara, 1 Mayıs '77 katliamında, Maraş, Çorum katliamlarına, son 10-15 yıllık dönemdeki,

yurtdışı operasyonlarından (darbe, katliam, uyuşturucu ticareti vb.) "faili meçhul"lere, sokak infazlarından Kürdistan'da binlerce köyün boşaltılmasına, devletin tasarlayarak, planlı ve örgütlü tarzda işlediği bu muazzam suç yığını karşısında, devlet raporunun itirafı, muhakkak devde kulak kalıyor. Fakat rapor yine de önemli, çünkü her şeyden önce 30-40 yıldır süregelen mücadelede ödenen bedeller, yakın dönemde en başta ve esas olarak Kürt ulusal kurtuluşçu devrimi olmak üzere, komünistlerin ve devrimcilerin, işçi sınıfı ve emekçi yığınların, halklarımızın yürüttüğü mücadele karşısında, devletin ellerini kaldırıp, suçlarını itiraf etmesi anlamına geliyor. "Hesap sormaya" gelince, burada faşist diktatörlüğün yönetici çevrelerinin geliştireceği "çözüm" ile sosyalizme açılan devrimci demokratik çözüm tamamen farklı olacaktır. Bu bakımdan rapor, devletin artık kendini de vuran gayri meşru çocuğu çetelere karşı geliştireceği politikanın, ya da bu bakımdan yeniden yapılandırmanın söz konusu boyutunun içeriğini ve ana yönelimini veriyor.

Devletin çeteleşmesi, kontra çeteleri sorununda rapor, devlet anlayışını gündeme getirerek, izlenecek politikanın taşlarını döşüyor. Devlet anlayışı, rapor ve rapor ekseninde devletin yönetici çevrelerinin ve burjuva politika esnafının, liberal, sosyal demokrat ya da muhafazakar kalem erbabının öncelikli tartışma konuları arasında yer alıyor. İncelenmesi ve kavranması gereken ve burjuva politikanın hangi yönde gelişeceğini ortaya çıkartacak temel bir sorun, raporun devlet anlayışındır. Buradan başlayarak, burjuva politikanın belli başlı güçlerinin nasıl mevzilendikleri, ne tür ittifak eğilimlerinin belirip geliştiği tartışma konusu olabilir.

İlkin rapor, çetelerin devletin gayri meşru çocuğu olduğunu itiraf ediyor. Liberaller, sosyal demokratlar, muhafazakarlar, islamcılar -her ne kadar kendi başlarının derdindelerse de- o beylik benzetme ile bataklıkla değil, sivrisineklerle uğraşıyorlar. Çeteleri

"mahkum" edip, devleti aklamak, temize çıkarmak istiyorlar. Baştan itibaren kontra/çete örgütlenmesi olan, şimdi birçok parçaya bölünmüş ve kendi içinde oldukça kavgalı, nazivari ırkçı, faşist-ülkücü odaklar çete gerçeğini esasen kabullenmeye bile yanaşmak istemiyorlar. Ama raporda geçen ünlü hemen her çete başının ismi bunlarla bağlantılı. Çeteler "münferit" olaylar olmadığı gibi kendi başına da ortaya çıkmış değildir. Çeteleri Kürt ulusal kurtuluş hareketine, devrimci ve komünist harekete, ilerici aydınlara karşı "örtülü savaş" araçları olarak devlet örgütlemiştir. Demek ki, çetelere takılıp kalmak liberallerin yaptığı gibi işin esasını kaybetmek olur.

İkinci olarak, devletin kurduğu, örgütlediği, yönettiği kontra çetelerin raporun kendini sınırladığı '93 sonrasında, fakat gerçekte, önce '75'ten itibaren I. ve II. MC (AP, MSP, MHP; Süleyman Demirel-Necmettin Erbakan- Alpaslan Türkeş) hükümetleri döneminde ve daha sonra gelişen gerilla savaşı koşullarında, devletin özel tim ve korucu örgütlenmesiyle tahkim edilmesi ve istihbarat örgütlerinin olağanüstü önem kazanmasıyla muazzam sıçramalar gösterdiği. Örgütlediği kontra çeteleri, devleti kuşatıp, bütün dokularına sızarak devleti çeteleştirmekle kalmıyor, gitgide devletin yönetici çevrelerinin kontrolünden çıkmaya başlıyorlar.

Burada, 1991 yılı ilkbaharında SS kararnamelerinin çıkartılmasının öngününde Turgut Özal, Süleyman Demirel, Erdal İnönü zirvesini hatırlamak anlamlı olacaktır. O zamana kadar nispeten sınırlı olan köy boşaltmaları, keza basına saldırılar, bu zirvede SS kararnameleri üzerine sağlanan mutabakat ve kuşkusuz o günkü bileşimiyle MGK'nın iradesine dayalı olarak, çeteleşmeyi daha sonra ulaştığı boyutlara getiren "topyekün savaş" politikasının temellerini oluşturmuştur. Sömürgeci özel savaş politikasının yeni boyutu veya düzeyidir; "topyekün savaş". "Topyekün savaş"ın en etkin araçları, uygulayıcı güçleri TSK'ya

bağlı Özel Kuvvetler Komutanlığı, Özel Harekat Timleri, korucular, jandarma ve komando birlikleridir. Jandarmaya bağlı, korucular ve itirafçılarla çalışan JITEM, Özel Tim ve 12 Eylül darbesinden sonra zaten oldukça geliştirilen polis istihbaratı bu dönemde olağanüstü önem kazanırken, sömürgeci savaşın ana sorunu olduğu ve bu savaşta rolü diğer istihbarat örgütlerine göre sınırlı kalan MİT, diğerlerinin pozisyonunun gelişmesi nedeniyle giderek geri plana düşmüş, fakat istihbarat örgütleri arasındaki koordinasyonsuzluk, çok başlılık, mesleki ve çıkar rekabeti, ranttan pay alma yarışı giderek çatışmaya dönüşmüştür. Polis istihbaratı gitgide MİT'e alternatif hale gelmiş, yurtdışı operasyonları örgütleyecek denli büyük bir siyasi güç kazanmıştır.

Üçüncü olarak, '95 Aralık erken genel seçimleri bir dönemeç oluşturur. "Topyekün savaşın" askeri kuvvetlerinin başında bulunan ve bilumum örtülü savaş unsurlarını ve kontrgerillayı yöneten kadrolar, bütün bağlantılarını koruyarak "siyasete atılmışlar", DYP-CHP koalisyonunun ana partisi DYP'de birleşmişlerdir.

OHAL Valisi H. Kozakçıoğlu ve Ünal Erkan, Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş, Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar ve İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir ve milletvekili seçilen korucu aşiret reisleridir bunlar. Diğerlerinden farklı olarak Doğan Güreş'in bütün siyasi karar mekanizmasının tepesi MGK'da T. Çiller ile birlikte yer aldığı ayrıca eklenmelidir. Esasen Tansu Çiller'i DYP'nin başına paraşütle getiren ABD-CIA ve kontra çeteleridir. '95 seçimlerinden sonra DYP bütünüyle kontra çetelerinin siyasi örgütü haline geldi. Ordunun generallerin bir kesimi, Emniyet Teşkilatı (Özel Harekat Timleri ve Polis İstihbaratı) aşiret-korucu örgütlenmeleri DYP'nin arkasındadır, İçişleri ve Adalet Bakanlığı, bürokrasi ile devlet bankalarının yönetici çevreleri bunların kontrolü altındadır.

Yapısal kriz ile güncel yönetememe krizinin iç içe geçerek ve birbirini ağırlaştırarak MGK içerisinde bir çatlak ve Ankara'da irade bölünmesi halini aldığı 28 Şubat 1997 MGK toplantısında patlamasından başlayarak süregelen iç hesaplaşmalara, çelişki ve çatışmalara, biraz da buradan bakılabilir ve bakılmalıdır. 1996 Mayıs'ında kurulan, BBP'nin de desteklediği RP-DYP koalisyon hükümetinin/ittifakının iktidarı sahiden istemesi, DYP'nin yukarıda çok genel hatlarıyla özetlenen gücü nedeniyle de anlamlıdır. Denilebilir ki, MHP dışta tutulursa, çok partili dönem boyunca milletvekili sayısı, kitle desteği ve oy gücü ne olursa olsun hiçbir parti DYP'nin '96'da ulaştığı gerçek iktidar gücüne ulaşamamıştır. Gerçekte MHPbile hiçbir zaman bu düzeyde bir iktidar gücüne erişememiştir. İçinden bir parti çıkartmış (DTP), iki milletvekilinin dokunulmazlığı kaldırılmış, uluslararası desteklerini önemli ölçüde kaybetmiş ve ipliği pazara çıkacak denli teşhir olmuş olmasına karşın, hala Genelkurmay'la açıkça çatışabilmesi, can havliyle ve hırçınca karşı koyması, karşı atak ve hamleler yapmaya çalışması, hala önemli bir gücü olduğunu gösterdiği gibi, mevcut durumun sert çatışmalara ve hesaplaşmalara gebe niteliğini de açıklar. Buraya döneneğiz, ama önce raporun devlet anlayışını, devleti, özellikle de TSK'yı aklama çabasını ve restorasyonun bir boyutu olarak, özel savaş güçlerinin yeniden yapılandırılması planını inceleyelim.

SINIRLANDIRILMIŞ ZORBALIK

Rapor çok net bir şekilde hakim devlet anlayışını ortaya koymuştur. Baştan başa devletin kirli, karanlık işlerini sergileyen rapor, devletin suçları sabit, eroin tacirlerini, katilleri, aynı durumdaki ülkücü faşistleri, mafyacıları, itirafçı paçavraları vb. kullanmasını çok doğal karşılıyor. Örneğin Abdullah Çatlı ile ilgili "sır" edilen muhtemelen devletin yurtdışı katliamlarını, darbe girişimlerini vb. anlatan 77-78-79-80. say-

falardan sonra şöyle devam ediyor rapor;

"Buradaki acımasızlık (bu yürek sızlatıcı söylemde kastedilen muhtemeldir ki, Çatlı'nın kullanılıp bir tarafa atılması tarzıdır ya da belki imhası - ped.), gerçekten üzerinde durulması gereken bir husustur. 'Çatlı'ya pekala yeni bir profil, yeni bir hüviyet ve yer üstünde yaşama fırsatı -eğer hak etmişse-verilebilir veya -hak etmemişse-verilmez, yargıya teslim edilebilirdi."

"Bunların hiçbiri yapılmamıştır." (s. 63)

Rapor bundan sonra milletvekillerinden, bakanlara, yüksek bürokratlara, "Çatlı'nın "saygın" ilişkilerine dikkat çekip, onun kafayı çekip sağa sola ateş açmasından sonra karakola götürülmesine değindikten sonra şefkat dolu şu değerlendirmeye yer veriyor;

"... Devletin savcısı, hakimi bir yana, tanınması imkansız her polis ve karakol dahi kendisi için potansiyel bir tehditti. Devletin zirveleri ile irtibatlanmış bir kişi bu çelişkiler yumağı içinde ne yapabilirdi?" (s. 63) Evet, zavallı Çatlı ne yapabilirdi?

Raporun katil Abdullah Çatlı'yı aklamaya mazur göstermeye çalıştığını vurgulamak fazla olur. Bu aklama çabası aynı zamanda, onun ilişkili olduğu "devletin zirveleri"ndekiler için de geçerlidir. "Zirvedekiler" muhakkak aklanmalıdır, fakat devlet, kendine hizmet edenlere de vefakar davranmalıdır. Rapor, Abdullah Çatlı ile ilgili olarak, onun hakkında araştırılmasını istediği konuları sıraladıktan sonra şu sonuca ulaşıyor:

"Böylece kamuoyunun Çatlı hakkında objektif bir karara varması ve devlet kurumlarının hata ve sevaplarıyla -caydırıcı olmanızın- yıkanıp aklanması sağlanmalıdır."

Süleyman Demirel'in, devletin polisinin, güvenlik kuvvetlerinin "elini soğutmayın" sözünü burada hatırlatmak gerekir. Rapor da aynı şeyi söylüyor, "devlet kurumlarının hata ve sevaplarıyla yıkanıp aklanması sağlansın", diyor, ama bu "aklama" asla

"caydırıcı" olmamalıdır. "Devlet kurumlarının" eli kime karşı serbest olmalıdır; işbirlikçi egemen sınıfların egemenlik aygıtı devlete gerçekten muhalefet eden herkese karşı.

Raporun Jandarma ve JİTEM'le ilgili bölümünde A. Cem Ersever ve Yeşil, iki başrol oyuncusu olarak özel ilgi görüyor. Devlet anlayışını sergileyen ard arda gelen üç paragraf var:

"Aslında görüştüğümüz onlarca kişiden sonra olayın (Ersever'in imhası vb) cereyan tarzı hakkında bir şüphe duymamak gerekir. Ersever'in zararlı olmaya başladığı, giderek devleti ve kurumlarını hedef tuttuğu, ilişkilerinin yanlış boyutunun büyüdüğü ve yargı önünde bir cezayı hak ettiği muhakkaktır. Burada ve olayı uzunca anlatarak Sayın Başbakan'ın dikkatine sunmak istediğimiz temel husus; bu dönemde Ankara'da oluşan havanın göstergesi olması itibarıyla bu konunun taşıdığı önemdir.

MİT'in tabiriyle yakalayanlar, Cem'i ve arkadaşlarını "infaz grubuna teslim" etmişlerdi. "İnfaz grubu" ibaresi kanaatimizce birçok olayın düğüm noktasıdır. "İnfaz grubu"na kim emir verebilir? Böyle bir grubu kimler kurabilir? Devlette bu yetki olacaksa sistem nasıl işleyecektir? Ve hangi amaçla bu sistem çalıştırılacaktır?

Şu husus bilinmektedir. OHAL bölgesinde bu karar mercii başçavuşlara, komiser yardımcılarına, çok daha önemlisi bu yetki dünkü terörist, yarınki potansiyel suçlu itirafçılara kadar inmiştir. 1996 yılında Kolordu Komutanı'nın her türlü düzensizliğe son vermek için harekete geçmesi bu adam öldürmedeki keyfiliği de bir noktaya kadar önlemiştir. Çünkü mahkemelere kadar gitmiş bir konu nedeniyle elden ele teslim edilen kişilerin devlet elindeyken köprü altında ölü olarak bulunmasının faili meçhul olamayacağı aşikardır." (s. 27/28)

Abdullah Çatlı'nın suçluluğundan, "yargı önünde" veya dışında "bir cezayı" hak edip

etmediğinden söz etmeyen rapor, A. Cem Ersever'in "yargı önünde bir cezayı hak ettiği muhakkaktır" diyor. A. Cem Ersever, "zararlı olmaya" başladığı, "giderek devleti ve kurumlarını hedef tuttuğu, ilişkilerin yanlış boyutlarının büyüdüğü için, bunu hak ediyor. Raporun bu vargisına temel teşkil eden durum daha önce anlatılıyor:

"Basının, devlet içinde bir hesaplaşma olduğu veya devletin çok etkili görevlerde bulunanları dahi koruyamadığı veya kolayca feda ettiği kanaatine yol açan yayınları da bu vesileyle doğruluk payı olan yorumlar olarak kabul etmek yanıltıcı değildir, birçok polis görevlisi Cem'in öldürülmesini değil, son zamanlardaki faaliyetleri dolayısıyla sorgulanacağını, korkutulacağını tahmin ediyorduk ifadesiyle olaya ışık tutmuşlardır." (s. 27)

"İnfaz grubu" konu ve sorunu gündeme getiren, A. Cem Ersever'in "sorgulanıp korkutulması" gerektiği halde, aşırıya gidilip, "infaz grubu"na teslim edilmesidir. Eşref Bitlis'in suikastiyle ilgili bilgileri nedeniyle de ebediyen susturulması gerekli görülmüş olabilir Ersever'in.

Rapor, resmi devlet içinde, ama resmi devletin üzerinde, hiçbir yasaya ve hukuka bağlı olmayan gizli-illegal, kontra çete bir devletin gerekli olduğunu savunuyor ve bu gizli devletin karar verme ve uygulama sorunlarına açıklık getirilmesi gerektiğine vurgu yapıyor. Yani gizli devletin yazılı olmayan yasalarını, doğası gereği resmi ve açık olmayan yapısını ve işleyişini tartışıyor.

Devlet anlayışı bakımından muhakkak rapordan aktardığımız pasajlar üzerinde durulması gerekiyor. Ama "devlet görevi" yapan üçüncü bir simaya raporun nasıl baktığını da görelim.

Rapor, Mahmut Yıldırım'ın (Yeşil) devlete yaptığı aşağılık hizmetleri MİT'in verdiği bilgiler olarak aktardıktan sonra, "asla MİT'in, Jandarma'nın, Emniyet'in veya Turizm Bakanlığının, yahut kişilerin tenkidi

yoluyla yıpratılmaları anlamında olmadığına vurgu" yapar. Bu paragraftan sonra bir bölüm daha "sır" edilir rapordan. Ama Yeşil'in hikayesi sürer. Devletin bu kadrolu katili ne yapmışsa devlet için yapmıştır. İpleri, ya MİT'in, ya Emniyet'in ya da Jandarma'nın elinde olmuştur. MİT, Mehmet Sincar'ın katledilmesiyle ilgili olarak, Aladdin Kanat'ın ağzından, "kendisinde (Yeşil'de -PD) garantili imzalı kağıt olduğunu" söylemektedir. Şüphesiz ki, MİT bu yetkiyi ona hangi kurum adına, kimin verdiğini de bilmektedir. Raporun yorumunu okuyalım:

"Emniyet Teşkilatı, MİT ve Jandarma bu kişiyi yakından tanımakta, takip etmekte, dinlemekte, bilgileri arşivlemekte, sadece adamı frenleyip durdurmamaktadırlar. Neden? Bu haklı soruların en mantıklı cevabını Yeşil'in iş ve eylemlerinin kamu kurumlarının genel tercihlerine aykırı olmaması, ters düşmemesinde bulmak gerekir. Dolayısıyla Cem Ersever'e karşı alınan tedbirin bir örneğini Yeşil için düşünmenin bir gereği yoktur." (s. 35)

MİT, Yeşil'le "30 Kasım 1996 tarihinden itibaren irtibatımız kalmamıştır" diyor. Başbakan Mesut Yılmaz "Yeşil'in öldüğünü tahmin ediyorum" derken, Eyüp Aşık ise "Yeri belli, kesin kontrol altında tutuluyor" diye beyan ediyor. Rapor, Yeşil'in kaderi konusunda dolaysız biçimde açıklık getiriyor. Ama raporun değerlendirme kriterleri, görüş açısı ve anlayışı, MİT'in bilgisi ve denetiminde yaşamını sürdürdüğünü, devletin kendisine hizmet eden bu katili, kadrolu MİT'çiyi koruduğunu gösteriyor. Başbakan ise kamuoyunu kandırmak istiyor.

MİT Müsteşarı Sönmez Köksal, raporun yazarına;

"Siz MİT'in her zaman saygın kişilerle mi çalıştığınızı sanıyorsunuz" sorusuyla yanıt veriyor. Bu durumda, MİT Müsteşarı'ndan daha çok devleti temsil eden Başsavcı Kutlu Savaş rapora görüşlerini şöyle geçiriyor:

"Kendilerine açıklanmaya çalışılmıştı; MİT

uygun kişilerden, o alanı bilen kişilerden bilgi toplayacaktır. Ancak kişiler MİT'e hizmet etmekle saygınlık kazanmayacakları gibi, MİT'te o kişilerin seviyesine inmiş olamaz." (s. 36) Sönmez Köksal ile Kutlu Savaş, MİT'in her çeşit paçavrayla çalışmasında "yeter ki devlete hizmet etsin" tam bu görüş birliği içindeler; ama Kutlu Savaş, önce bu kişilerin haddini bilmesi, sonra da MİT'in onların düzeyine düşmemesi gerektiği görüşü açısından, Sönmez Köksal'ı devlet adına eleştiriyor. Kutlu Savaş, aynı soruna daha önce de şöyle değinmiştir:

"MİT gibi saygın bir kuruluşun saygın olmayan kişileri de kullanmasını anlamak elbette mümkündür. Ancak samimiyet ve işbirliğine varan yakınlığın izahı gerekir."

"MİT'in hangi yurtdışı proje veya eylem olursa olsun Yeşil'i birkaç defa kullanması kabul edilebilir nitelikte bir uygulama olmaz. Çünkü Yeşil'in Özel İstihbarat Dairesi'yle ilişkisi teşkilata saygı, korku, boyun eğme ölçüğünde değil samimiyet noktasındadır." (s.24) Özel İstihbarat Dairesi'ne boyun eğmeyenin boynu kırılır, tıpkı A. Cem Ersever ve diğerleri gibi. "Özel İstihbarat Dairesi", raporda bir kez burada geçiyor. MİT'in, Özel İstihbarat Dairesi'nin devletin en karanlık, en pis işlerinin tam merkezinde durduğu şüphe götürmez. Teşkilat içi yargılama ve ölüm kararlarının burada verildiği ve uygulama için kendine bağlı bir infaz grubunun olduğu ortaya çıkmaktadır.

Devlet anlayışının bir boyutunu veren, yukarıdaki bilgileri tamamlayan aşağıdaki değerlendirmeyi de eklemeliyiz:

"Mahalli unsurların ve itirafçıların teşkil ettiği gruplar ise, jandarma tarafından her zaman kullanılmışlardır." Ateşi maşayla tutmak "haklı ve yerinde bir davranış olsa da, oluşan hava içinde itirafçı grupları zaman içinde serbest ve başıboş kalmışlardır." (s. 81)

Tabloyu tamamlayan asıl unsur ise devletin

muhaliflere bakışıdır:

"Yukarıda ifade edilen hususların benzer konularda, mesela Savaş Buldan'ın öldürülmesi için de geçerli olduğunu ifade edebiliriz. Adı geçen kaçakçılığı, PKK yanlısı bölücü eylemleri ile tescilli bir şahıstır. Medet Serhat, Y.Ş. Metin Can, Vedat Aydın için de aynı hususlar geçerlidir. Ülkenin birliğine, bütünlüğüne aykırı eylem sahipleri ağır bir cezayı hak etmişlerdir. Yapılanlarla aramızdaki tek ihtilaf uygulamanın şekline ve neticelerine ilişkindir." (s. 61)

Daha önce dikkat çekmiştik. Rapor, doğrudan doğruya A. Çatlı'nın her hangi bir şekilde suçundan ve cezasından bahsetmiyor. Yeşil'in "itlaf" edilmesi gerektiğini vurguluyor. ("itlaf" edilmesi; öldürülmesi, yok edilmesi, telef edilmesi, TDK Sözlüğü) A. Cem Ersever'den bahsederken onu "yargı önünde bir cezayı hak ettiği" bahsediliyor, yani devletin "infaz grubu"na teslim edilmesi eleştiriliyor. "Ülkenin birliğine, bütünlüğüne aykırı eylem sahipleri" için "ağır bir cezayı hak etmişlerdir" deniliyor. Onlar için bırakın adaleti, hukuku, yasalar bile geçerli değil. Başsavcı, bir kanun ve hukuk adamı olarak burada bir sorun görmüyor, onun "ihtilafı" uygulamanın şekline ve neticesine ilişkindir. O işin "şekli" ve "neticeleri" de devletin çıkarına uygun olması gerekir.

"Nitekim Musa Anter'in öldürülmesinden tüm olaylara (olay: faili devlet cinayetleridir-PD.) tasvip edenlerin dahi pişman olduğu tespit edilmiştir."

"Musa Anter'in silahlı bir eylem içinde olmadığı, daha çok işin filozofisi ile meşgul olduğunu, öldürülmesinin yarattığı etkinin, kendisinin gerçek etkisini geçtiği ve öldürülme kararının hatalı olduğu söylenmektedir.

Öldürülen başka gazeteciler de vardır." (s. 61)

Bundan sonra raporun 75. sayfası "sır" oluyor. Öyle anlaşılıyor ki, burada herhalde "öldürülen başka gazeteciler" hakkında

bilgiler yer almaktadır. "Sır" edilen 75. sayfadan sonra şöyle devam eder rapor:

"... güvenerek Diyarbakır'a gittim. Bu arada JITEM çatısı altında illegal bir oluşuma gidildi. Diyarbakır ve çevresinde PKK ile ilişkisinden şüphelendiğimiz (evet şüphelenilen-PD) hemen herkesi infaz etme yetkimiz vardı. Bu insanları yakalayıp suçu varsa tespit edilip, adalete teslim etmek yerine faili meçhul bir şekilde öldürmeyi bir yöntem olarak benimsemiştik. Bizden istenen buydu. Bu tarzda talimat alıyorduk." Rapor, devlet gerçeğini itirafçı İbrahim Babat'ın ağzından yansıtıyor ve İbrahim Babat'ın "devlete zarar vermemesi" için devlet yetkilileri tarafından iki kez uyarıldığına yer veriyor.

Emniyet Genel Müdürlüğü bölümünde yer alan raporun şu vurgusunu da eklemeliyiz.

"Bölgede görev yapmış görevliler haklı olarak (yanlış anlamadınız "haklı olarak". -pd) PKK'lı teröristin canı da malı da devlete helaldir görüşündedirler." Kutlu Savaş'ın "haklı" olduğunu vurgulamasından da belli olduğu gibi, bu, devletin görüşüdür. Cınayet ve katliam, talan ve çapulculuk serbesttir. Fetihçi ataları da öyle yapmamış mıydı. Fakat yalnız OHAL bölgesinde yurtsever devrimcilere karşı değil, aynı zamanda Batı'da komünistlere, devrimcilere ve anti-faşistlere karşı düzenlenen operasyonlarda da bu böyledir. Her operasyonda, her ev baskınında iğneden ipliğe her şey çapul edilir. İlgı duyan, arayan DGM'deki dava dosyalarında binlerce kanıt bulabilir.

Behçet Cantürk ile ilgili bölümden devam edelim:

"Kim olduğu ve ne yaptığı aşikar olmasına rağmen devlet, Cantürk'le baş edememiştir. Yasal yollar yetmemiş, neticede Özgür Gündem gazetesi plastik patlayıcılarla havaya uçurulmuş, Cantürk'ün devlete biat etmesi beklenirken adı geçen yeni bir tesis kurmak üzere harekete geçmesi üzerine, Türk Emniyet Teşkilatı tarafından öldürül-

mesi kararlaştırılmış ve karar infaz edilmiştir."

Böylece 100 kişiye yakın olduğu tespit edilen ve zamanın başbakanının ifade ettiği 'PKK finansörü iş adamlarının elde olan listesinden bir kişi eksilmiştir.

"Behçet Cantürk'ün öldürülmesinin doğruluğu yanlışlığı veya gerekli olup olmadığı tartışmasına girilmemiştir. Ancak zaruri bazı sualleri sormak gerekir. Cantürk'ün öldürülmesi emrini kim vermiştir? Bu yetki kim tarafından kullanılabilir? Ve hangi ahvalde kullanılabilir? Kim kime karşı sorumludur? Sistem nasıl çalışmalı, sorumluluk nasıl paylaşılmalıdır?

'Hukuk devletinde bu suallerin yeri olmaz' itirazı da kanaatimizce geçerli değildir ve realiteye uygun düşmez. Bu uygulama tüm dünya ülkelerinde olduğuna göre bizde de olacaktır. Ama (cümle sayın Başbakan'a ters gelse de P.D.) Hukuk Devleti Kuralları içinde bu tip kararlar alınacak ve devlet ciddiyeti içinde uygulanacaktır." (s.59-60)

Bu ağır başlı "Hukuk Devleti" adamı, neyin "devlet ciddiyeti" ile bağdaşmadığının açıklamasına geçer. Başsavcı, Yeşil, Abdullah Çatlı, Tarık Ümit vb. devletin kirli işlerini üstlenenlerin devlet adına yaptıklarını onaylar, fakat onların sağda solda yaptıklarının lafını etmelerinin ve devlet adına yaptıkları eylemlere dayanarak çapul hakkı iddia etmelerini "devlet ciddiyeti" ile bağdaşmaz bulur. Abdullah Çatlı gibi "devlet emrinde çalışan bir kişinin, kaçakçılık yapıp etrafa korku salmasını ve bundan istifade edip başkalarının da haraçtan pay almasını temin eden alaturkalık, basitlik, geri kalmış bir ülkenin ciddiyetten uzak operasyonlarına izin veren bir yapı, ülkemizin gerçekten hak etmediği bir durumdur." (s.60) Öyle ya "ülkemize" yakışan devlet cinayetlerinde, komplo ve suikast, darbe, katliam, yargısız infaz, uyuşturucu ticareti vb. de kalitedir, devlet ciddiyetidir. "Devlet sırrı"na mukayyet olmaktır.

"Devletin ilgili bu kurumları bu iş ve eylemlerden haberdardır. Başboşluk, neticede ve Susurluk kazasının bardağı taşımasıyla etrafa yayılmış ve devlet sırrı olacak konular gazete makalelerinin ve haberlerinin ana konusu haline gelmiştir." (s.60)

"Her şeyin bu kadar kolay ortaya çıkması ve duyulması ise devlet adına yapılan işlerdeki ciddiyetsizliğin en önemli göstergesidir." (s.60)

Raporun devlet anlayışını özetleyelim:

Rapora göre devlet, kendi yasalarının dışında, zor kullanma; yurttaşlarını öldürme ya da devlet sınırları dışında suikast yapma, darbe düzenleme hakkına sahiptir. Dahası bu "hukuk devleti" ile çelişkili, bağdaşmaz görünse de "tüm dünya ülkelerinde olduğuna göre bizde de olacaktır."

Devlet, yasal olarak zor kullanma tekeli egemen sınıf adına elinde tutar. Zaten devlet, işte bu zor kullanma tekeli demektir. "Devlet otoritesi"nin temelinde daima zor kullanma tekeli vardır. Fakat devleti devlet yapan, yani çeteden ayırıştıran biraz da işte bu, "kamu adına, kamu yararı için zor kullanma tekelinin yasallaştırılarak hukukileştirilmesidir." Muhakkak ki, "kamu yararı" denilen şey daima egemen sınıfın genel çıkarlarının yani egemenliğinin, sınıf diktatörlüğünün korunmasıdır. Bu, "asli çıkarlar", "kamu sağlığı", "kamu güvenliği", "toplumsal düzenin korunması" vb. gibi, formüllendirilerek birçok biçimde kavramlaştırılmıştır. Devletin zor kullanma tekeli, bu zorun hangi kurumlar tarafından, hangi koşullarda ve nasıl kullanılacağı uygulanacağı yasalarla belirlenerek hukukileştirilmiştir. Örneğin devletin öldürme hakkı idam cezası olarak, ya da devletin "güvenlik güçlerinin" hangi durumda silah kullanabilecekleri ("vazife ve yetkileri") yasalarla belirlenmiştir.

Rapor, devlete, bütün bunlardan ayrı olarak, yani yasal olmayan, tamamen keyfi biçimde "adam öldürme" dahil zor kullan-

ma hakkını tanıyor, bunun doğru ve gerekli olduğunu ilan ediyor, devlet yöneticileri, politikacılar ve yurttaşlar tarafından kabul edilip benimsenmesini istiyor. Bu, tüm hukukun ve devletin yasallığının reddedilmesidir. Devletin yasayla sınırlanmamış, sınırsız ve keyfi zor kullanma ya da cinayet-katliam özgürlüğünün ilan edilmesidir. Türk sömürücü egemen sınıflarının faşist diktatörlüğü biraz da budur işte. Aslında burada söz konusu olan özünde "bin yıllık" devlet anlayışıdır.

Rapor ne diyordu? "Cantürk'ün devlete biat etmesi beklenirken adı geçen yeni bir tesis kurmak üzere harekete geçmesi üzerine Türk Emniyet Teşkilatı tarafından öldürülmesi kararlaştırılmış ve karar infaz edilmiştir." Başsavcı Kutlu Savaş, yurttaşların devlete muhalefet etme hakkını kabul etmiyor. Yurttaşlar devlete "biat" etmek zorundadır. Aksi takdirde, Türk Emniyet Teşkilatı onu ortadan kaldırır diyor. Fakat, hakkını da yemeyelim, "şekil" ve "neticeleeri" itibariyle itirazı var devletin pis işlerinin yapılandırılmasına. O bakımdan devletin sınırlandırılmış öldürme yetkisinin "kim tarafından", "hangi ahvalde" kullanılmasının, "kimin kime karşı sorumlu" olacağıının, "sistemin nasıl çalışacağıının" ve "sorumlulukların nasıl paylaşılmayacağıının" tartışılmasını istiyor.

Devlet kendine "biat" etmeyen yurttaşı, yurttaş kabul etmiyor. Devlete "biat" etmeyenin, bırakın muhalefet etme, yargılanma, örgütlenme vb.ni, yaşama hakkı bile yoktur. Halklarımız, işçi ve emekçiler için bugünkü devlet bir ölüm makinasıdır. Toplum kişiliksizleşmeyi ve devlete tabi olarak insani yok oluşu dayatan patlamaya hazır dinamik yığınağından başka bir şey olmayan mevcut devletin tehdidi altındadır.

Sorun çeteler değil, devlettir, devletin dokularına işlemiş çetecilik anlayışıdır.

Rapor, devletin, çeteler anlayışını dile getirir. Deşifre edilen devlet anlayışının yalnızca rapora, Kutlu Savaş ve iş arkadaşlarına

ait olduğu sanılmamalıdır. Bunlar devleti konuşturuyorlar. Fakat dahası, güya yurttaşları temsil eden burjuva politik parti ve liderler de aynı anlayışı paylaşmaktadır. Tansu Çiller ve partisi, gerekirse yine yaparız diye yırtılarak, halklarımıza, işçi sınıfı ve ezilen, sömürülen yığınlara meydan okuyor, devlet bürokrasisine, devletin bütün askeri güçlerine, sermaye ve egemen sınıflara ve de tabii ki, emperyalist efendilerine güven vermeye çalışıyor.

Raporu resmen açıklayan Başbakan M. Yılmaz'ın "devlet bir daha aynı şeyleri yapma ihtiyacı duyabilir" demesi onun küstah cüretini, olan biteni meşru gördüğünü ve raporun devlet anlayışını paylaştığını sergiler. Komünistlerin, devrimcilerin, Kürt yurtsever devrimcilerinin her biçimde savaşmak zorunda oldukları mevcut burjuva devlet anlayışı ve gerçeğidir bu. Onunla her biçimde savaşmak, haklı ve meşrudur. Bu savaş olmaksızın, sömürünün kaldırılması ve sosyalizm bir yana, özgürlük, bağımsızlık, adalet vb. boş sözcüklerden başka bir şey değildir.

Mevcut devleti demokratikleştirmeyi vaaz eden ve stratejisinin temeli yapanlar, politik bakımdan yalnızca alık ve avanak değildir. Aynı zamanda, bizdeki burjuva devletin itirafı olan rapor gerçeğinin sergilediği gibi, her gerçek ilerici devrimci muhalefet, sınırsız devlet zorbalığına konudur. Sınıf mücadelesinin tunç yasaları karşısında biçimsel hukuk ve yasalar tuz buz olur. Bir faşist diktatörlük olan devletin demokratikleşmesi çizgisi, yığınları kandıran, düşünsel-ideolojik olarak yatıştıran, örgütsel ve teknik açıdan silahsızlandıran, politik teslimiyetçiliktir.

"Hukuk devleti" palavrası bir yana işbirlikçi sömürücü egemen sınıflar ve onların hakimiyet aracı devlet için gerçekte, sınıf mücadelesinin ihtiyaçları karşısında yasaların, devletin yasalara bağlı kalmasının, yani "kanun devleti" durumu bile söz konusu olamaz. Evet, devlet çeteleri açıklanmalı,

teşhir edilmelidir; ama bunun amacı devleti çetelerden arındırmak olamaz. Çünkü çeteler gerçeği sizi devlete götürür, asıl sorun devlettir. Çetelerin faaliyetleri, faili devlet cinayetler, uyuşturucu ticareti azalır ya da çoğalır ve hatta dönemselsel olarak, işçi sınıfı ve halklarımızın mücadelesinin baskısı altında durdurulabilir de. Ama mevcut devlet çeteler olmadan düşünülemez, çetelerden vazgeçemez. Burada bataklık devlet, sivrisinekler ise çetelerdir. Bu gerçek nedniyledir ki, devletin demokratikleşmesini politik faaliyetlerinin de merkezine koyan yasalıcı, oportünist reformistler ve bilcümle burjuva demokratlar, liberaller, yığınların muhalefetinin devlete yönelmesinin önündeki ideolojik ve siyasal engellerdir.

ORDU TEMİZ Mİ?

Raporun ortaya koyduğu hareket planına geçmeden önce, özellikle orduyu koruma çabası üzerinde durulmalıdır. Rapor, zaten açığa çıkartılmış olan devletin karanlık pis işlerinin, ağır suçlarının ancak küçük bir bölümünü açıklar. Devlet itirafnamesinin bazı kritik bölümleri de, "devlet sırrı" gerekçesiyle kamuoyundan gizlenmiştir. Bunlara rağmen, itirafnamede geçen bilgiler bile, MIT, Emniyet ve Jandarmanın gırtlığına kadar pislige battığını ister istemez kabul eder ve açıklar; ama sıra orduya geldiğinde ise durum farklıdır.

Türkiye Cumhuriyeti devletinde, onun yapısı ve yönetiminde ordunun, TSK'nın yeri üzerinde durmayacağız. Fakat raporu esas olarak, ordunun, TSK'nın bir çiçek gibi temiz olduğu iddiası üzerinde duracağız.

"Burada hassas bir noktaya temas etmek gerekir... Görüştüğümüz resmi-sivil hiçbir görevli, sivil ve şahsımıza itimadını teyit eden hiçbir kişi, Genelkurmay'a bağlı - jandarma dışındaki- birliklerin ve kumanda kademelerinin, bu eylemlerin içinde yer aldığına dair herhangi bir iddiayı gündeme getirmemişlerdir." (s. 15)

Bay K. Savaş ve tanıklarının gerçeği gizle-

diğinden kuşku duyulamaz. Her şey bir yana, bu zatın Yüksekova çetesinden haberi yok mudur? Sonra, Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları ya da MGK neden, meclisin Susurluk Araştırma Komisyonu'na davet edilen ordu mensuplarının gidip ifade vermesini sağlamamıştır. Kaldı ki, kolaylıkla şöyle bir mantık yürütmenin hiçbir mahzuru yoktur. Her şey ve raporun verileri, Tansu Çiller'in bu çete işine girtliğine kadar battığını gösteriyor. Dahası, bu paçavra, bu ihtiraslı süprüntü, şimdi de açık açık sorumluluğu üstleniyor. Peki dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş ne diyordu T. Çiller için? "Şak diye emrediyor, tak diye yapıyoruz". Biraz daha ilerleyebiliriz, devletin yürüttüğü sömürgeci kirli savaşın en yoğun yaşandığı dönemde TSK'nın başında olan bu zat daha sonra neredeydi? Çetelerin partisi DYP'de değil miydi? Tansu Çiller, Mehmet Açar, Ünal Erkan, Ayvaz Gökdemir, Hayri Kozakçıoğlu ve de Doğan Güreş bunları ve diğerlerini DYP'de birleştiren-buluşturan ne? Hem sonra, M. Ali Yaprak'ın M. Açar'a- DYP'ye verdiği söylenen 500 milyar TL'den Doğan Güreş'in hissesine, seçim yatırımı biçiminde ne kadar düşmüştür? Doğan Güreş'in daha önce Antep'in bir ilçesi olan Kilis'ten DYP adayı olması bir tesadüftü belki de. Fakat M. Ali Yaprak da Antepli'dir, Antep bölgesi Yaprak çetesine verilmiştir. Nasıl bir kader birliği bu? Fakat biz tekrar rapora dönelim:

Kutlu Savaş diyor ki; "Askerler ise tam bir suskunluk ve sessizlik içinde olaylara sadece seyir açısından bakmışlardır. Oysa jandarmanın söyleyecek çok şeyi olması gerekirdi." (s. 8) Doğru, fakat yalnızca jandarmanın değil, herkesten önce Doğan Güreş ve MGK'ya katılan Kuvvet Komutanları'nın ve de MGK Genel Sekreterliği'ni yapan generallerin açıklayacağı çok şey olmalıdır.

'92-'93 elbette ki, sömürgeci savaşta devlet bakımından önemli bir dönemeçtir. M. Ali Kışlalı "Güneydoğu, Düşük Yoğunluklu Çatışma" (Ağustos 1996), adlı kitabında "PKK'ya karşı mücadelenin dönüm noktası

Org. Güreş'in görev süresi içerisinde 1993'ten sonra olmuştu" diyordu. (s. 215) Devletin Kürdistan'da yürüttüğü sömürgeci savaşı, "düşük yoğunluklu savaş" olarak tanımlamasının da ilk kez bu süreçtir ve dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş tarafından yapıldığını da burada hatırlatarak tekrar rapora dönelim.

"Temel sorun şudur: Polisin, jandarmanın, hatta MİT'in örtülü faaliyetlerle ilgili çalışmaları, başta emniyet olmak üzere bu kurumları kamuoyunun önüne sermiş, hatta çalışmalarını engelleyecek duruma getirmiştir." (s. 83) Burada görüldüğü gibi, "temel sorun" devletin güvenlik ve istihbarat örgütlerinin, Kürt halkına, devrimci, ilerici muhalefete karşı yürüttüğü yasadışı, gizli, "örtülü" faaliyetler değil, bu faaliyetlerin "kamuoyunun önüne" serilmiş olmasıdır. TSK'nın üstünlüğü ise buradadır, yani onun yürüttüğü örtülü faaliyetleri ortaya serilmemiş olmasındadır. K. Savaş devamla şunları yazar:

"Güvenlikle ilgili kurumlarda ise itici ve yönlendirici güç Silahlı Kuvvetlerdir. Özel Harp Kuvvetleri ise Özel Harekat Timleriyle örtülü diğer etkili çalışmaları yürütmüşlerdir. Fakat maddi menfaate yönelik işlere (Senar Er olayında Nafiz Karacan gibi örnekler hariç) askerler karışmamıştır. Karışanlar da tasfiye edilmiştir" (s. 83) Bir paragraf sonra, raporun bir bölümü daha sırta kadem basar. Burası muhakkak ki, TSK'nın temiz sanılması için "sır" edilmiştir.

Fakat aktardığımız son pasaj TSK'nın temizliğinin ne anlama geldiğini yeterince açıklıyor. Susurluk'ta patlayan foseptik çukurundan ne çıktı? Devletin güvenlikle ilgili kurumları, öyle değil mi? İncelediğimiz devlet raporu, Emniyet Teşkilatı, MİT, Jandarma diye özel bölümler ayırarak bu gerçeği küçülteç altında yansıtıyor. Peki, bütün bu kurumları "itici ve yönetici güç" kimmiş? Raporun yanıtı tarih; bu "itici ve yönetici güç" Silahlı Kuvvetlerdir. Yönettiği kuvvetler girtliğine kadar uyuşturucu ticaretine,

katliamlara, suikast ve darbelere karışmış, ama kendisi temizmiş? Nasıl olur bay Savaş?

K. Savaş'ın TSK'nın temiz olmasından anladığı şey, münferit hadiseler hariç, "maddi menfaate yönelik işlere askerlerin karışmamış" olduğu iddiasıdır. Örneğin 12 Eylül döneminde, generaller çetesinin de rüşvete yolsuzluğa bulaştığı iddia ediliyordu. Meşhur Loceed skandalının nasıl örtbas edildiği de unutulmuş değil. Burada daha önemli olan, "Özel Harp Kuvvetleri" ile "Özel Harekat Timleriyle örtülü diğer etkili çalışmalar" birlikte yürüttüklerini itiraf etmesidir. Şunu kabul etmeliyiz ki, "Özel Harp Kuvvetleri" gizlilik ve "devlet ciddiyeti" konusunda devletin bütün diğer kontra örgütlenmelerinden başarılı olmuştur. Fakat, raporun kurumların kirlilik sıralaması dikkate alındığında, Özel Harekat Kuvvetleri'nin durumu daha açık oluyor.

Korucuların ve itirafçıların kendi başına hiçbir şey ifade etmediği gerçeğini vurgulayarak, gerçek kirlilik sıralaması yeniden yapılırsa, birinci sıraya TSK girer. Polis, korucular ve itirafçılar ise ondan sonra gelir. "Özel Harekatçılar" polisin muhakkak en kirli bölümüdür, keza jandarmada ordunun "Özel Harp Kuvvetleri" ile "Özel Harekat Timleri" birlikte çalıştıklarına ve yine, Silahlı Kuvvetler "özel harekatçılar" dahil devletin güvenlik güçlerinin "itici gücü ve yöneticisi" olduğuna göre, ordunun da gırtlığına kadar kirlilik içerisinde olduğu ve işin başını çektiği şüphe götürmez. Evet, bunun somut bilgilerle deşifre edilmesi hala çok güncel bir görev olmaya devam etmektedir.

Raporda TSK'nın devletin bilumum kirli işlerinin içinde olduğunu gösteren siyasi kanıtlar da var.

"Susurluk, Ankara'daki tercihlerden kaynaklanmıştır. OHAL bölgesinde gelişmiş ve ülkenin büyük merkezlerine taşınmış, oradaki uygun olay, kişi ve grupları bünyesine alarak genişlemiştir." Soru şu, Ankara

hangi iktidar kurumlarıdır, ve de tercihleri nelerdir? Ankara, her şeyden önce Genelkurmay Başkanlığı ve MGK'dır. Raporun içerisinde durduğumuz devlet anlayışı açıktır ki Ankara'nın tercihidir. "Örtülü" faaliyetler generallerin kararı olmadan düşünülemez bile. Tıpkı, deşifreyon ve kitlelerin basıncı altında, devletin "örtülü" faaliyetlerine çekidüzen vermesinin generallerin kararı olmadan düşünülemeyeceği gibi. Genelkurmay Başkanı "nereye kadar gidiyorsa üzerine gidin" demiştir, fakat dün komutası altında çalışan Teoman Koman ve de Veli Küçük'ü Susurluk Araştırma Komisyonu'na göndermemiş, JITEM konusunda açıklık getirme gereği duymamıştır.

Raporun TSK'yı aklama çabası bir yönüyle de jandarmanın suçlarını örtbas etmesinde de görülüyor. Raporun jandarmayla ilgili bölümünden çıkartılan 103 ve 104. sayfaları ve ileride jandarmanın niçin polise yakın olduğu vb. açıklayan bir bölümün çıkartılması, çok açıktır ki, jandarmanın suçlarını gizlemeyi amaçlamaktadır.

RAPORUN HAREKET PLANI

Raporun Ankara'da süregelen iç hesaplaşma sürecinin neresinde durduğu bu bakımdan taşıdığı anlam, açıklanacaktır. Fakat önce raporun devletin özel savaş güçleri bakımından sunduğu reorganizasyon planına bakılmalıdır.

Başbakanlık Teftiş Kurulu raporu ile devlet, bugüne değin sahiplenmediği gayri meşru çocuğu çetelere sahip çıkıyor, çetelerin babası olduğunu ilan ederek "meşrulaştırıyor". Diğer yandan, TSK'nın çeteleşmenin dışında kaldığı iddiasıyla, süregelen iç çatışmada hangi tarafta yer aldığını da vurgulamış oluyor. Beklendiği gibi T. Çiller raporun politik hedefi oluyor.

Raporun kirlilik sıralaması şöyle;

" Birkaç yüz kişiden ibaret olmalarına rağmen itirafçılar yaptıkları itibarıyla bir numaradır.

Korucular çok kalabalık ve sayıca çok fazla illegal faaliyetin sahibi olmalarına karşılık oransal olarak ikinci sırayı almaktadırlar.

Üçüncü sırada polis, daha sonra jandarma yer almaktadır."

Sorun tamamen bilinçli olarak çarpıtılmaktadır. Her şey TSK'nın temize çıkarılmasına göre ayarlanmıştır. TSK'nın siyasal olarak göre ilk sırada olduğu, her türlü kuşkunun dışındadır. İtirafçılar ve korucular raporun görüş açısından ateşi tutmakta kullanılacak maşalar olduğuna göre, onları kirlilik sıralamasına sokmanın çok özel bir anlamı olamaz. Bu durumda kirlilik sıralamasının ilk sırasını TSK alır, polis örgütüyse onu takip eder. Rapor'un düzeltme önerilerinde, itirafçılar ve Geçici Köy Koruculuğu'na ilişkin önerilerin, Emniyet Teşkilatı, Özel Harekat Timleri, MİT ve jandarmadan sonra gelmesi, gerçek sıralamayı yeterince açıklamasa bile yaklaşık bir fikir vermektedir.. Zaten açıktır ki, itirafçılar ve korucular kendi başına bir hiçtir.

Öneriler, ilkin, Emniyet Teşkilatının devlet yapısı içerisinde gitgide güçlenerek, TSK-MİT karşısında adeta bir alternatif iktidar odağı haline gelmesine son vermeyi amaçlamaktadır. Polis istihbaratının alanını daraltmak, Özel Harekat Timlerinin görev alanını OHAL bölgesiyle sınırlandırıp, OHAL dışında bu sıfatı taşımasına son verip, polis yapısına monte ederek, başına buyruk ayrı bir askeri güç olmasına son vermek hedefleniyor.

İkinci olarak, istihbarat teşkilatlarının görev alanları ve koordinasyonun yeniden düzenlenmesiyle, istihbarat kurumları arasındaki çatışmanın ortadan kaldırılması hedefleniyor. Bu hatta, Başbakanlığa bağlı, Kamu Güvenliği Başkanlığı adı altında yeni bir istihbarat örgütü öneriliyor. Daha doğrusu, MGK Genel Sekreterliği'nin önerisi yineleniyor, hızlandırılması isteniyor. "İdari bir karar" ile "bu teşkilatın" "nüvesi"nin "MİT'te oluşturula"bileceği vurgulanıyor.

Üçüncü olarak; emniyet, MİT ve jandarma, "her üç teşkilatta mevcut ve Batı bölgelerinde de illegal ilişki ve oluşumlara dahil olmuş personel"ın "kısa sürede tasfiye" edilmesi öneriliyor. Demek ki, hem özel savaş kuvvetlerinin reorganizesi ve hem de kadro yenilemesine gidilmesi öngörülmektedir.

"Öncelikle Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ve MİT'in kendi iç bünyelerine dönerek bu çalışmayı yapmaları, problemin çözümünde hem teşkilatları onore edecek, hem de sürat kazandıracaktır." Gırtlığına kadar pisliğe batmış, Emniyet Genel Müdürlüğü ve MİT'in onore edilmesini gözetmek raporun anlayışını bir kez daha sergilediği gibi, öyle kadro temizliğinde çok ileri gidilemeyeceğini de ortaya koyuyor. Ne de olsa iti ısırmayacaktır.

Dördüncü olarak, rapor, devletin itirafçılara güvenmediğini ortaya koyuyor. "İtirafçı kullanılması süratle sınırlandırılmalı", "sınırlı sayıda ve sadece belli konularda kullanılmalı", "spekülasyona yol açabilecek çalışmalara" itirafçıların "dahil edilmemesi" öneriliyor, uyarılıyor.

Beşinci olarak, özü itibarıyla, bir dizi tedbir ve biçimle Geçici Köy Koruculuğu'nun hızla ıslahı ve sınırlandırılması, süreç içinde tasfiyesi öngörülüyor. Burada ana kaygı, raporun Bucaklar ile ilgili bölümünde açıkça ifade edildiği gibi, devletle aşiret-korucu ittifakının korunmasıdır.

Son olarak, devlet bankalarında öngörülen soruşturma buraya eklenmelidir. Raporun önerileri, "topyekün savaşta" nesnel olarak bir geri çekilişi ifade ediyor. Zira rapor, "düşük yoğunluklu savaşın" en şiddetli, en kritik ve en kirli bölümünün geride kaldığı görüşünden hareket ediyor. Genelkurmay Başkanlığı'nın "terörün marjinalleştirildiği", askeri bakımdan yapılması gerekenin yapıldığı, bundan sonra sorunun süratle ekonomik, sosyal vs. önlemlerin alınması olduğu görüş ve tespitleriyle de uyumludur bunlar. Devlet, sömürgeci kirli savaşta en

çok yıpranan, en fazla deşifre olan ve kendisi bakımından da önemli ölçüde sorun haline gelen kuvvetlerini hizaya sokarak, yeniden yapılandırarak, şu veya bu ölçüde geri çekiyor. Bir iç mantığa ve tutarlılığa sahip bu hareket planı, savaşın yeni aşamasına uygun düştüğü gibi, "Milli Güvenlik Siyaset Belgesi"nin (MGSB) yaklaşımlarına da uygun düşüyor.

Söz konusu belgenin, konumuz bakımından dikkat çekilmesi gereken ilk unsuru, "Adalet ve devletin yönetim sistemindeki eksiklik ve aksaklıkların acilen giderilmesi" mesli yaklaşımıdır. Rapor ile Milli Güvenlik Siyaset Belgesi tam bir uyum içerisindedir. Burada söz konusu belgenin konumuzla ilgili iki saptama ve yaklaşımına daha vurgu yapmak gerekir.

MGSB'nin "Türk milliyetçiliği bazı kesimlerce ırkçılığa dönüştürülmek istenmektedir. Ülkücü mafya bundan yararlanmak istemektedir. Bu da bir tehdit unsuru oluşturmaktadır" görüş ve saptamasını bu belgeden, aşağıya aldığımız satırlar, anlaşılır kılmaktadır.

"Kamusal alana kaymamak koşuluyla mahalli ve kültürel özelliklerin geliştirilmesine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır." Bu satırlar en fazlasından, Kürt ulusal sorununu en geri/en alt düzeyde kültürel bir sorun olarak ele alma çerçevesinde bile hiçbir çözüm değeri olmayan bir yönelimle, devletin bir esneme yaklaşımına yöneldiğini ifade eder.

Hiç kuşkusuz devletin bu yeni manevrasına bile en kesin ve en şiddetli şekilde direnecek güçler, MHP-BBPvs. en azılı ırkçı ülkücü faşistlerdir. Keza, devletin özel savaş güçleri de aynı konumdadır. Bunların "tehdit" değerlendirmesi kapsamına alınmasını anlamlı kılan, devletin "Kürt sorununda" çok cüzi bir manevra yönelimi içerisindedir. Devlet, MGSB ile yeni manevrasını ortaya koymuş ve esasen '97'nin ilk aylarından başlayarak, sömürgeci savaşın gelinen aşamasına uygun bulunduğu yöneli-

mi bakımından sorun teşkil eden kuvvetleri zayıflatıp geriletme, yıpratma, kuvvetten düşürme, hizaya sokma biçimindeki bir hazırlığı sürdürülmüştür. Gerillaya karşı savaş, büyük ölçüde Güney Kürdistan'a taşınacak, alan hakimiyeti sürdürülecek, Kuzey Kürdistan'da özel savaş, özel savaş güçleri Genelkurmay'ın TSK'nın kontrolü altına sokularak sürdürülecektir. Bu arada "ekonomik", "sosyal" tedbirler devreye sokulmaya çalışılacaktır.

SİYASAL DURUMUN BAZI AYIRICI ÖZELLİKLERİ

Şimdi başa dönelim.

Genelkurmay ve TSK'nın "laik-şeriatçı" eksenine oturarak yönettiği çatışmada kapsamlı bir siyasal strateji söz konusudur. Bu stratejinin öncelikli hedefinin RP-politik islam ve şeriatçılar olması, bir yönüyle onların birikmiş kuvvetleriyle kendi başına da bir tehdit olarak algılanmasıyla ilgilidir. Fakat diğer yandan ordudaki güçlü/ hakim eğilimi yansıtan stratejik yönelimin RP-politik islam, şeriatçı güçleri öncelikle hedeflemesi, RP-DYP ittifakının "zayıf karını"nın burası olması nedeniyledir. Çünkü, RP-DYP ittifakı, bu iki politik kuvvetin birleşik gücü Genelkurmay'a karşı bir iktidar alternatifi olarak kafa tutabilmiştir. RP-DYP hükümetinin yıkılması her iki taraf için de büyük bir mevzi kaybı olmuş, bu kayıpla direnme imkanları sınırlanmış, fakat RP-DYP ittifakı bozulmuş değildir. BBP ve Hasan Celal Güzel, RP-DYP ittifakının arkasında durmaya devam ediyorlar. İç çatışmanın bir tarafını, arkalarındaki diğer kuvvetlerle birlikte, RP-DYP ittifakı oluşturuyor. T. Çiller- DYP bu kesimin öncülüğünü üstlenmiş görünüyor. Bu biraz, RP'nin Genelkurmay-TSK ile açık bir çatışmayı göze alamaması, daha çok Genelkurmay'ın yedeklerine yönelmesi, diğer yandan da T. Çiller ve temsil ettiği çetelerin can havliyle ileri atılması, kirli savaşta oynadıkları rolden aldıkları güç nedenleriyle böyledir.

RP'nin kapatılması, politik islama indirilmiş önemli bir darbe olduğu kadar, RP-DYP ittifakını hedefleyen bir yeni hamledir de. Belki daha önemlisi de şuradadır: T. Çiller'in durumunu etkileyecek Yargıtay'daki Parsadan-örtülü ödenek dolandırıcılığı davası ve diğer bazı davalar ile birlikte alındığında bürokrasi içinde gelişen ittifakların göstergesidir. Eğer MGK'nın 1997 Şubat kararlarını ve Genelkurmay'ın geliştirdiği stratejinin önemli bir taktik aracı olan brifingler süreci ve öncesi bir bütün olarak düşünülürse, T. Çiller Başbakanlığı'ndaki DYP etrafında biriken iktidar gücü, RP'nin Adalet ve İçişleri Bakanlıklarındaki etkisi de dikkate alındığında, devlet bürokrasisi içinde çok ciddi bir bölünme anlamına gelmektedir. Sivil bürokrasi (İçişleri Bakanlığı dahil) ile askeri bürokrasi arasındaki geleneksel ittifak bozulmuştur. Diğer bir anlatımla, askeri bürokrasinin iktidarının zayıflaması demektir bu. Brifinglerden başlayarak, Genelkurmay bu ittifakı yeniden tesis etmeye yönelmiştir ve geride kalan süreçte bu yolla önemli bir mesafe almıştır. Fakat halen gelişen bu ittifakın güçlü ve sağlam olduğu da söylenemez. Raporun hareket planı bu ittifakı güçlendirmeyi, engelleri temizlemeyi de hedeflemektedir. RP-DYP'nin Adalet Bakanlığı'ndaki etkisi hala hiç azımsanamaz bir etkidir ve bu tasfiye hareketi, bürokrasinin diğer kesimlerine göre çok daha zordur.

Burada işaret edilmesi gereken diğer bir husus, askeri bürokrasinin sermaye ile ilişkileridir. "Susurluk"tan sonra TÜSİAD'ın yayınladığı "Demokrasi Perspektifleri" raporu, Genelkurmay'ın Savunma Bakanlığı'na bağlanması, MGK'nın politik rejim içerisinde bugünkü belirleyici pozisyonuna son verilmesi gibi generallerin ciddi tepkilerine neden olan görüş ve önerileriyle, askeri bürokrasinin iktidardaki ağırlığını geriletmeye yönelmiştir. TÜSİAD ve sermaye çevreleri düşünce birliği içerisinde olmasalar bile, bu yine de önemli bir durumdu. Daha sonraki süreçte, TSK'nın gerek

büyük çaplı askeri yatırımlar planını açıklarak ve gerekse de politikaya yeni tarz müdahalesi sürecinde, sermaye çevreleri ile askeri bürokrasinin ilişkileri bir hayli geliştirildi. Artık yalnızca generaller memleket sorunlarıyla ilgili önde gelen holding patronlarına brifing vermiyor, TÜSİAD da generallere memleket ekonomisinin gidişatı hakkında brifing veriyor.

8 yıllık eğitimin yasallaştırılması kuşkusuz RP'nin ve RP-DYP ittifakının aldığı politik bir yenilgidir. Fakat Genelkurmay ve TSK'nın bu siyasi ve psikolojik kazanımı, kendini pratik bakımdan ve ancak imam hatiplerin orta bölümlerinin tasfiyesinden sonra ileride gösterebilecektir. Zira bu, RP ve politik islamın kadro kaynaklarına yönelik stratejik bir hamledir.

Gelişen sürecin temel özelliklerinden birisi, RP-DYP hükümetinin bozulması ve CHP destekli, ANAP-DSP-DTP üç buçuk ortaklı koalisyon hükümetinin kurulmasından sonra, Genelkurmay'ın yedekleri öne çıkartan hareket planıdır. Uluslararası durumun ve iç politik durumun yanısıra, karşı kuvvetlerin dikkate değer ağırlığı nedeniyle de, politik hegemonyayı elinde tutmaya çalışan Genelkurmay ve TSK'yı anayasal sınırlar içinde kalmaya ve de yedeklerini öne çıkartan hareket planıyla şimdilik de olsa yetinmesini ve sürecin ağır ağır ilerlemesini getiriyor. Rejimin bugünkü durumu, önemli ölçüde Ankara'daki zayıf ve kararsız ittifaklar zemininde, Genelkurmay'ın zayıf siyasi hegemonyası tarafından belirleniyor. Restorasyonun ağır ilerlemesi ve giderek, sermaye çevreleri ve generaller tercih etmiyor olmasına karşın seçimin daha çok kendini dayatması, bu durumun da sonucudur.

Askeri vesayet altında olması mevcut üç buçuk ortaklı koalisyonun en önemli zaafıdır. ANAP-DTP ve DYP-DTP rekabeti ve yine DSP-CHP rekabeti hükümeti zayıf düşüren önemli etkenlerdir. Bu önlenemez rekabetlerin ilkesel boyutları yoktur, fakat

restorasyon sonrasında bütün burjuva partilerin hangilerinin iktidar ortağı olacağıyla/biraz da varlıklarını ne düzeyde sürdürebilecekleriyle ilgilidir. Zira, yeniden yapılandırma süreci ister istemez, burjuva "partiler düzeni"ne de yansiyacaktır.

Hükümetin askeri vesayetini sancılarını çektiği, her şeyden önce "Batı Çalışma Grubu" sorununda kendini ortaya koyuyor. M. Yılmaz birçok kez, BÇG'nin artık gerekli olmadığını açıkladı, fakat Genelkurmay da şeriat tehlikesi nedeniyle gerekli olduğunu, bu tehdit devam ettiği sürece de BÇG'nin çalışmalarını sürdüreceğini açıkladı. Bu, Genelkurmay ve TSK'nın kendi programında kararlılığının bir göstergesidir.

RP'nin kapatılmasının, zayıf iktidar ittifakı için yeni bir sorun olduğu görüldü. M. Yılmaz biraz da CHP'nin kaprisleri nedeniyle, ama aynı zamanda askeri vesayetten çıktığı izlenimini vermek için de ilk anda bir anlamda RP'nin kapatılmasını etkisizleştirecek bir yönelime girdi. Ama kısa sürede geri adım atmak zorunda kaldı, günlük basında çıkan haberlere göre, Genelkurmay Başkanı I. H. Karadayı "neredeyse Erbakan'dan özür dileyebilirsiniz" diye mütefiklerini azarlayıp, uyararak kararlı davranmaya zorladı.

Rejimin uluslararası durumuna ilişkin önemli veriler, yukarıdaki tabloya eklenmelidir.

Faşist rejim, '97'yi dış politikada peş peşe aldığı birkaç yenilgi ile kapadı. Gedikli bir Amerikancı olan Cumhurbaşkanı S. Demirel'in, Tahran'daki İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) toplantısında arkasına bakmadan kaçıışı birkaç bakımdan önemlidir. İlk, islam ülkeleri Türkiye'ye tavır alarak arkasında ABD'nin durduğu ve bir Beyazsaray yapımı olanı Türkiye-İsrail ittifakını yanıtlamış oldular. İkinci olarak, rejimin RP'ye karşı geliştirdiği yeni politikaya karşı da islam ülkeleri bu yoldan duruşlarını gösterdiler. Fakat bu iki husustan daha önemli olan, Kürt sorununun Türkiye'nin önüne

getirilmesidir. Türkiye'nin sık sık Güney Kürdistan'a müdahalesi islam ülkeleri için giderek ciddi bir sorun haline almaktadır. Bundan sonra, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin islam ülkeleri nezdinde daha fazla ilgi, diplomatik ve siyasi destek görebileceği, bunların da ötesinde bir kısım ittifakların gelişebileceği söylenebilir.

Birkaç yıl önce Gümrük Birliği Anlaşması'nı imzalayarak kendini Avrupalı emperyalistlerin kucağına atan ve bunu büyük bir umut olarak pompalayan rejimin, ABD'nin desteğine ve harcadığı tüm çabalara rağmen, AB'nin son kararlarıyla bir anlamda tam üyelik hayalleri yıkılmıştır. Kuyruğu dik tutma çabalarına rağmen rejim moral bozucu bir yenilgi almıştır. Türkiye, ABD ile Fransa-Almanya eksenli AB politikalarının, emperyalistler arası nüfuz ve çıkar çatışmasının konusudur. Muhtemelen CIA'nın da parmağı olan, tehdit ve şantaj kokan Avrupa'ya Kürt göçü dalgası, siyasi gelişmelerin örgüsü içerisinde, ABD'ye endekslenmiş Türkiye'yi dışlayan AB kararlarına karşı, Türkiye ve ABD'nin verdiği karşılığa denk düşmektedir. Buna AB'nin yanıtı ise Almanya'dan gelmiştir. PKK'yı Almanya'da "terör örgütü" kapsamında çıkartan mahkeme kararı ve hükümet çevrelerinden kaynaklanan açıklamalar rejim üzerinde soğuk duş etkisi yapmıştır. Zira, Almanya'nın tavrı, ucu Kürt sorununda PKK'li çözüme de açılan yöneliminin belirtisidir. Son dönemde Avrupa Parlamentosu'nda alınan Kürt sorununda uluslararası konferans düzenlenmesi kararı da eklenmelidir. Avrupalı emperyalistlerin Kürt sorununda ucu PKK'li çözüme de açılan yönelimin diğer ucunda PKK'nin ehlileştirilmesini hedefleyeceği kuşku götürmez. Bunun, ne kadar başarılı olabileceğinden ayrı olarak, önümüzdeki dönemde daha çok ve ağırlıklı olarak, değişik biçimlerde geliştirilecek ilişkilerle PKK'nin ıslah edilerek devrimciliğinden soyundurulması hattında ilerleme eğilimi sezilmektedir.

Kürt ulusal kurtuluşçu devriminin tecrit

edilerek ezilmesine kilitlenen faşist rejimin dış politikasının aldığı yenilgilerin, ABD emperyalistleriyle ilişkilerin daha kapsamlı ve derinlikli hale getirilerek -kaldı ki Körfez ve Irak politikalarında hükümet içinden çıkan çatlak sesler bu bakımdan da sorundur- keza AB kararına bir yanıt görüntüsü içeren Rusya ile geliştirilmek istenen ilişkilerle dengelenmesi olanaklı değildir. Kıbrıs, Ege vb. sorunlarda AB politikalarının daha fazla Yunanistan'ı destekleme yönünde ağırlık kazanacağı, bunun da Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde gerilimi artıracığı beklenebilir ki, bunun faşist rejimin iç politikada Yunan düşmanlığını körükleyecek hamleleriyle şovenizmi tırmandırarak kitle desteğini artırma ve burjuva politikadaki parçalanmışlığı geri plana atmak gibi imkanlar yarattığı açıktır.

Rejimin ekonomik durumunun analizi bu yazının konusu dışında kalmaktadır. Fakat IMF ile ilişkilerin ekonomik durum hakkında yeterince fikir veren bir olgu olduğunu belirtmenin de bir mahsuru yoktur.

Mevcut durumun ve önümüzdeki sürecin, Genelkurmay'ın dayattığı "laik-şeriatçı" kutuplaşmasında olduğu gibi, devrimin toplumsal güçlerinin, egemen sınıfların saflarında süregiden hesaplaşmalara yedeklenmesi gibi muazzam ideolojik ve politik risk taşıdığı açıktır. Bununla birlikte, işçi sınıfı ve emekçi yığınlar bakımından,

halklarımız, komünist, devrimci ve yurtsever güçler bakımından, devrimci ilerleyiş için nesnel olanakların da muazzam ölçüde biriktiği bir süreçte bulunuyoruz. "Susurluk" kavramı ekseninde devlet gerçeğinin olduğu gibi, komünist, devrimci ve yurtsever devrimci güçlerin tarihsel haklılığının ortaya serilmesi, devletin ellerini kaldırıp bir kısım suçlarını itiraf etmek zorunda kalması, yığınların durumu ve devrimci gelişme bakımından yeni bir sürece girildiğinin habercisidir. Bunu algılamak ve cüretle ileri atılarak, işçi sınıfı ve emekçi yığınların bağımsız siyasal güçlerini büyütme ve devrimci eylemin başında yürümeyi, yığınların karşıdevrimin iç çatışmalarına yedeklenmesi tehlikesini bertaraf edemeyi başaracak politik ustalığı kazanmak gerekir.

Burjuvazinin ve generallerin, ordunun temizliği palavraları ve yeniden yapılandırma manevraları karşısında, "çetelerin ipleri MGK'nın elinde" ve "faşist kontrgerilla devleti" gerçeklerine daha fazla dikkat çekilmeli, "özgürlük, adalet, halklara eşitlik" şiarı güçlü bir tarzda yükseltilmelidir.

Şimdi yeni bir toplum, yeni bir yaşam alternatifini en büyük inat ve ısrarla haykırma dönemidir: "Kahrolsun Sömürgeci Faşist Diktatörlük", "Yaşasın İşçi Emekçi Sovyet Cumhuriyetleri Birliği!", "Yaşasın Sosyalizm!"

AJAN SIZDIRMA, AJANLAŞTIRMA

Ajan sızdırma ve örgütlü mücadele içindeki insanları ajanlaştırma yöntemi, sömürücü egemenlerin, devrimci örgütlere karşı önemli bir silahı olagelmıştır.

Deneyle gösteriyor ki bu konuda en fazla başarılı oldukları tarz ajanlaştırmadır. İşkence ve ölümden duydukları korkuyla ruhlarını düşmana peşkeş çeken böylesi unsurlar, geçtiğimiz yüzyıldan beri devrimci ve komünist harekete ağır zararlar vermişlerdir. Ajanlaştırmaya eklenen bir yöntem olarak "itirafçı kontra" kimliğini de bu çerçevede değerlendirebiliriz.

Rusya'da, Sosyalist Devrimci Parti kurucularından olan ve 1892'de ajanlaştırdıktan sonra ikili çalışan (devlet görevlilerinin suikastlarla ortadan kaldırılması ve aynı zamanda Sosyalist Devrimci Parti militanlarının Çarlık polisinin tuzağına düşürülmesi) Y. F. Azef ile, Bolşevik Parti Merkez Komitesi'ne değin sızan Malinovski bilinen örneklerdir.(1)

Yine Rusya'da, Çar II. Aleksandr suikastı gibi eylemlerin sahibi olan Halkın İradesi örgütünden Vaneçka Okladaki türü kişilerin, idam edilmekten kurtulmak için ajanlığı kabul ettikleri ve hapisneden gizlice çıkarılıp şehirlerde deşifreyon için gezdirildikleri, bu yolla pek çok kadroyu yakalat-

tıkları "Sabırsızlık Zamanı" adlı romanı okuyan her devrimcinin bilgileri arasındadır.

Çin'de kullanılan ajan sızdırma yöntemini ise, devrim öncesi süreçte Emniyet Müdürlüğü yapan, ABD eğitilmiş V.T. Hsu şöyle anlatıyor:

"Komünistlerin en çok yuvalandığı üniversitelerle fabrikalara bir takım 'tuzak adamlar' yerleştirdik. Bunlara komünist eğilimli faaliyetlere girişmeleri için talimat verdik.

Mesela bu 'tuzak adamlar' komünist modeline göre dernekler kurup, solcu, hükümet aleyhtarları eserler okuyorlar, sömürgecilğe karşı propaganda broşürleri dağıtıyorlardı, hülasa mümkün olduğu kadar komüniste benzemeye çalışıyorlardı.

Planımız muvaffak oldu: İki ay sonra, üniversitelerle fabrikalardaki bu 'tuzak adamlar' grubunu müstakil çalışan eski yoldaşlar sanan gerçek komünistler kendini göstermiş ve bizim gruplarımızın liderliğini ele almaya başlamışlardı. Atacağımız ikinci adım, gerçek komünistleri anahtar gibi kullanarak, bunların hangisinin bizi esas komünist lidere götüreceğini anlamak olacaktı." (Gizli Mücadele, s. 76-77)

Hsu, ajanlaştırmayla ilgili olarak da, "ilgilendikleri komünistlerin" "geçmişlerini, aile muhitlerini, karakterlerini ve meşgul olduk-

ları işleri derinlemesine tetkik ettiklerini ve bunları gözaltına alıp ajanlık için sıkıştırdıklarını” söylüyor.

“İşkence, ölüm ve ailesine zarar verme” tehdidi gibi yöntemlerle ajanlaştırdıkları bu kişilerle bir dizi başarı kazandıklarını iddia eden Hsu'nun yazdıklarından, siyasi polisin faaliyetinde sınırsız bir kaynak kullandığını da anlıyoruz. Örneğin söz konusu dönemde, ÇKP'nin bir il komitesinin yaklaşık üç bin Yuan olan aylık bütçesine karşılık, ÇKP Merkez Komitesi'ne bağlı özel bir askeri örgütü açığa çıkarmak için bilgi toplamakla görevlendirilen dört gizli polis mensubuna verilen ödenek bir milyon Yuandır. Günümüzde bunun çok daha sınırsız hale geldiğini, MİT ve diğer istihbarat dairelerinin gelir sağlamak için, uyuşturucu kaçakçılığından, üretim ve ticarete dönük çeşitli şirketler kurmaya değin bir dizi özel gelir kaynakları oluşturdukları biliniyor.

Halkın İradesi örgütünden V. Okladaki'nin kullanılışındaki tarzın Çin'de de uygulandığını ve ajanlaştırılmış bazı hainlerin kent sokaklarında ÇKP'lilerin deşifreyonu için kullanıldıklarını yine Hsu'nun kitabından öğreniyoruz.(2)

Ellili yıllardan itibaren Latin Amerika ülkelerinde de ajanlaştırma yöntemi sıklıkla kullanılmıştır.

Che, “Savaş Anıları” adlı kitabında; ajanlaşan kişiliklere ait bazı örnekler verir. İlki şöyledir:

“Eutimio o zamanlar, isyancı köylülerin tipik bir temsilcisi olarak görünüyordu, ama bir süre sonra Casillas (Batista ordusunun, gerilla hareketine karşı savaşta ünlenmiş bir subayı -PD) tarafından tutsak edilmiş, öldürülmemek için on bin peso ve orduda bir mevki karşılığı satın alınmıştır. Fidel'i öldürmekle görevliydi. Amacını gerçekleştirmeye çok yakın olmasına karşın, yüreksizliği nedeniyle bunu yapamamıştı. Yine de yaptıkları bizim açımızdan çok zararlı olmuştu, düşmana kamp yerimizi

bildirmişti çünkü.” (s. 30)

Gece, Castro'nun yanı başında yatma imkânı elde etse de, korkudan silahını ateşleyemeyen bu alçağın, düşmana haber taşıma yöntemini ise şöyle anlatıyor Che: “Keşif uçağında bulunan ve Casillas'a bulunduğu yeri gösteren adamın hain Eutimio Guerra olduğu kimsenin aklına gelmedi. Bu bize olanaksız görünüyordu. Ama gerçek buydu, annesinin hastalığı yanımdan ayrılarak ve Casillas'la bağlantı kurmak için kullandığı bir bahaneydi.” (s. 45)

Che, bir diğer gerillanın yaşadığı süreci şu sözlerle dile getiriyor:

“(Gilberto Cordero) başka bölgelerde yapılan keşif görevi sırasında düşmana tutsak düşmüş ve bir süre ellerinde kalmıştı. O'nu buraya Fidel'i zehirlemesi için getirmişlerdi, küçük bir şişedeki zehri Fidel'in yemeğine dökülecekti. Cordero, kurşun seslerini duyduğunda öbür askerler gibi kamyondan atlamış, fakat kaçmayıp hemen bize teslim olmuş ve yeniden birliğimize katılarak başından geçen serüveni anlatmıştı.” (s. 158)

Farklı tarzda bir örnek ise, bir dönem TIKKO saflarında gerillalık yaptıktan sonra, “ayrılıp dağlarda tek başına gezen” Bozo lakaplı Yusuf Geyik'in durumunu hatırlatır. Che diyor ki: “Birkaç ay önce bir tüfekte birlikte birliğimizden kaçan Guaro'nun tüfeğini ne yaptığını bilmiyorduk ama, kendisinin ne işler karıştırdığından haberi-miz vardı. Devrim uğruna mücadele etme ve muhbirleri cezalandırma maskesi altında Sierra'da yaşayan halkın bir bölümünü soyup soğana çevirmişti, belki de orduyla anlaşarak yapmıştı bunu.” (s. 163-164)

Ajanlaştırılmış ve o andan sonra gözü dönmüş bir polis haline gelen soysuzların bir örneği de, Uruguay'da ortaya çıkan Amadio Perez'dir. Tupamarolar'ın yönetici kadrolarından biri olan ve “kutsanmış yetenek” diye nitelenen bu alçak, işkenceden kurtulmak için ajanlığı kabul etmiş ve şehir gerillacılığında ün salmış örgütüne çok

büyük darbeler vurulmasına yol açmıştır. "Ateşi Tutmak" adlı romanda, bu düşürülmüş kişiliğin cezaevinden gizlice çıkarıldıktan sonra yaptıklarının hangi sınırlara dayandığı şu sözlerle anlatılıyor:

"Amadio'nun amacı, organizasyonu tamamen yıkıp yok etmektir ve militan olarak çalıştığı zamanlardaki titizliğini ve çalışkanlığını bu kez tam ters yönde kullandı. Üni-forma giydi, askeri bir araca bindi ve aylar boyunca bitmek bilmeyen bir sabırla cad-deleri, ülkedeki tüm sokakları dolaştı. Sonunda ülkede ne Tupamaro, ne taraftar, ne de sempatican kalmayınca, eski bir Tupamaro olarak edindiği tüm bilgi ve deneyimi değişik biçimlerde kurulabilecek yeni yeraltı örgütlerinin izini bulmak amacıyla kullanmaya yöneldi."

Örnekler farklı, fakat öykü aynı; ölümden ya da işkenceden kurtulmak için ajanlaşan, bu yeni durumda tümüyle farklı bir kişilik haline gelen ve giderek düşmandan daha düşman kesilen insan posaları ya da gerici-liğin ve faşizmin pilli oyuncakları.

Yaşadığımız topraklarda da böylesi hainler çıktı ve devrimci harekete büyük zararlar verdiler. TKP(ML) içinde hücre şeklinde örgütlenen, Merkez Komitesi, Bölge Komitesi, Gençlik Örgütü Merkez Komitesi, Askeri Komite gibi temel yönetici organlarda yer almayı başaran ve 1996'da açığa çıkarılarak ezilen karşıdevrimci hücre, bunlar arasında üzerinde ciddiyetle düşünmemiz gereken, en yeni ve kapsamlı örnektir.

Bunlardan bazıları ajanlaştırılmalarını şöyle anlatıyor:

Bayram Kocabozdoğan:

"Otobüsten indikten sonra eve giden cad-deye yöneldim. (...) Beni yakalayarak arkadaşları beyaz reno marka taksiye bindirdiler. Bana gerçek ve kod adlarımla hitap ediyorlardı. Sorguyu 15-20 dakikalık bir yoldan sonra Paşabahçe (Beykoz) ormanlıklarında sürdürdüler. Kayseri'den nasıl kaçtığımı, Tokat'ta kaldığımı, sağlık durumumun nasıl

olduğunu bana alaylı bir tavır ile anlatıyorlardı."

"Tehdit ederek işbirliği teklif ettiler. Yapamayacağımı belirtmem ve mücadeleyi bırakırım, cezamı çeker, bildiklerimi anlatırım demem üzerine kafama silah dayayarak 'senin bildiklerine ve anlatacaklarına ihtiyacımız yok, ya kabul edersin ya ölürsün' deyince işbirliğini kabul ettim."

"Atom" takma ismiyle tanıdıkları polis şefi, bu düşürülmüş kişiliği, tümüyle siyasi polisin oyuncağı haline getirecek planı adım adım uyguluyor. Bilgi alma, kadroları deşifre ve yakalatma, silah satışı senaryosuyla partinin parasına sahip olma ve teslim edilen silahları taşıyan milislerin öldürülmesi vb.

Bu hainle evli olan Nurten Eriş de, işkence ve ölüm tehditleriyle ajanlaştırılmış. N. Eriş'in polisin hizmetine girişi, bir başka ajanın kendi durumunu açıklayıp, onu da polisle işbirliğine çağırmasından sonra başlamış. Birçok kadronun polis tarafından yakalanmasına yol açan bu alçak, "bıraktığın takdirde aileni yok bil" dedikleri için ajanlığı sürdürdüğünü söylüyor ve kendi gibi hain olan kocasının ve kendisinin siyasi polisten ayda yirmişer milyon lira maaş aldıklarını açıklıyor. Anlatımlarını esas alacak olursak, Erdal Cort adlı ajanlaştırılmış kişi, önce polis tarafından çok sıkı bir takibe maruz tutularak tedirgin edilmiş, bunaltılmış, ardından bu durumu konuştuğu ve ajanlaştırılmış veya baştan beri ajan olan biri tarafından "kendini, eşini, aileni düşün" diyerek açıkça ajanlığa çağırılmış. Bunu, "o an kabul etme"miş, fakat sürüp giden takipler ve tehditler altında "evet" demiştir.

Hasan Batmaz adlı hain, 1988'de gözaltına alındığında bildiklerini anlatmak dışında, "işkence nedeniyle işbirliğini kabul ettiğini" söylüyor. Tutumu açığa çıkacağı için partinin kendisiyle ilişki kurmayacağını söylediğinde, Atom'un "sen eski partilisin, bugün kurmazlarsa da yarın kurarlar" dediğini açıklayıp, ekliyor: "Ciddi olan hastalığımı

tedavi edeceklerini söylediler. Jest olarak kız kardeşimi ve erkek kardeşimi bıraktılar.”

Ayşe Eski ise şunları söylüyor:

“6-7 gün işkenceye almadılar. Daha sonra bana dört gün işkence yaptılar. Ben tanıdığım ilişkileri verdim. Bunları bilinçli olarak almadılar.” “Askıya aldılar, bizimle çalışmazsan öldürürüz dediler, ben de kabul ettim.” “Seni yardım ve yataklıktan yatıracamız; cezaevinden çıktıktan sonra kırsal alana gideceksin, orada faaliyet yürüteceksin. Orada olumsuzlukları abartacaksın, önderliğe karşı güvensizlik yaratacağın.”

Bu ajanlaştırılmış unsurlardan biri olan ve Sağmalcılar zindanında cezalandırılan Hasan Hüseyin Er şöyle diyor:

“Beni Kemerburgaz tarafında ıssız bir yere götürdüler. (...) Beni tanıdıklarını, uzun süreden beri takip ettiklerini, daha önce alacaklarını, fakat almadıklarını, şimdi büyük işlere karıştığım için öldüreceklerini söylediler. Bütün ilişkilerimi bildiklerini söylediler ve önüme iki seçenek koydular. Ya öleceğim ya da onlarla çalışmayı kabul edeceğim. (...) Bu arada silah mekanizmasıyla oynayıp bir el ateş ettiler. Yerde tekme ile dayak atıyorlardı. Ölümden ve öldürülmekten korktum... Bunun üzerine onlarla çalışmayı kabul ettim. Kabul ettikten sonra bana dokunmadan gözlerim bağlı olarak Mecidiyeköy Emniyet binasına getirildim. Burada ilk başta 8-9 sayfalık bilgi yazarak polise verdim.

Fotoğrafımı çekip işbirliği belgesi imzalatıldılar.”

Bu son uygulamanın bir başka türünü ise Bayram Kocabozdoğan, “Fatih tarafında büro gibi bir yere götürüp, o güne kadar yürüttüğüm faaliyete dair bir videokaseti doldurdular” diye açıklıyor.

Aktardığımız ajanlaştırma örneklerinin özünü oluşturan nedir? Ölüm, işkence veya yakınlarının zarar göreceği korkusuyla düşmanla işbirliğini kabul etme. İdeolojik bakımdan çürük, kopuşmak bir yana, bur-

juva yaşam anlayışı ve değerleriyle sıkı bağları olan bir kişiliktir bu. Benimsediğini iddia ettiği idealleri uğruna ölümü göze alamadığı, bir başka deyişle onlarla özdeşleşemediği gibi, düşmanın elinden kurtulduğunda da, partisine, gözaltına alınıp işbirliği teklif edildiği ve bunu kabul ettiği gerçeğini anlatacak bir dürüstlük ve kararlılık gösteremeyecek denli aciz ve bozuktur. İşkenceci faşistlerin bu zavallı hizmetkârları adım adım başkalaşıma uğruyor ve ajan faaliyetleri geliştiği ölçüde de tam bir siyasi polise dönüşüyorlar.

Burada dikkat merkezine tutulması gereken unsurlardan biri de, ajanlaşan kişiliklerin, bu denli rezil bir noktaya sürüklenişlerinin, belirli bir anda şu veya bu nedenle duydukları korkuyla izah edilemeyeceği; bunların o güne kadarki süreçlerinin de burjuva yaşam anlayışı ve değerleriyle iç içe oldukları, buradan kaynaklı çürüklük ve bozukluklar taşıdıkları gerçeğidir. Böylesi kişilikler ya belirli bir aşamada devrimci yaşam tarzından kopmuşlar ya da hayatlarının hiçbir döneminde devrimciliği bir yaşam tarzı haline getirememişlerdir. Üstelik bu gerçekliklerinin fark edilmesini ustalıkla engelledikleri de söylenemez. Asıl sorun, uzlaşma, düzelmesini bekleme, üzerine gitmeme, hatta görmezden gelme gibi oportünist tutumlarda gizlidir. Bir örnek olarak aktardığımız Amadio Perez’in durumu tartışılan sorunda ilginç bir örnektir. Pek çok yetenek taşımakla, eylem planlamak ve örgütlemekle ünlenen Perez’in “devrim parasını çaldığı” sonradan açığa çıkmıştır. Ancak onun “organizasyona katılmadan önce bile görevi ile bağdaşmamasına rağmen karanlık yönleri olduğu” bilinmiyor değildir. Keza yakalandığında, gazetelerden deşifre edilen evinin son derece lüks döşenmiş oluşunun korunma perdesiyle ilişkisi bulunmadığı, bu şahsın “lüks konforlu bir yaşam sürmeyi, şık elbiseler giymeyi ve cebinde bol parayla gezmeyi sevdiği” gecikilerek saptanmış bir gerçektir. (Ateşi Tutmak, s. 23-24)

* * *

Konuya girişte sorunun ajan sızdırma ve ajanlaştırma biçimindeki iki boyutuna dikkat çekilmişti. Birincisi hakkında şunlar söylenebilir: Ajan sızdırma, fabrika, okul ve mahalle üzerinden olduğu gibi örgütten örgüte geçiş yoluyla da sağlanıyor. Bunlar sızdırılacakları örgüte-partiye göre ideolojik siyasal olarak hazırlanmış kişiler olabileceği gibi, genel olarak ilerici, solcu, devrimci sempatan insanların bilgisiyle de sınırlı olabilirler.

Sızdırılan ajanların eskiden devrimci hareketlerin çevresinde bulunmuş olmaları, bazı ajanların ise askerlik yaptıkları süreçte örgütlendikleri veriler arasındadır.(3)

Ancak polisin doğrudan eğitip yetiştirdiği ajanları sızdırma yöntemiyle kalıcı başarılar kazandığı söylenemez. Onun son altı-yedi yıllık dönemdeki asıl başarısı gözaltında ajanlaştırdığı hainler sayesinde.(4)

İster en baştan ajan olarak yetiştirilenler, isterse de ajanlaştırılmış kişilikler, siyasal polisin, devrimci bir örgüt ya da parti hakkında sürekli bilgi sahibi olmak (kadrolar, örgütsel işleyiş, dönem planları vb.) onu sınırlamak, en azından önemli eylemleri engellemek, örgütün şu ya da bu kesimini denetim altında tutmak, provokasyon, hatta TKP(ML) örneğindeki karşıdevrimci hücre ve bunun Konferans'ta MK'ya egemen olma planında olduğu gibi, partiyi "karşıdevrimin bir parçası haline getirme" türü hedeflerinin araçlarıdır.

Burada, ajanlara verilen bazı özel görevleri de anımsatmakta yarar var. TKP(ML) Kongre Hazırlık Konferansı'na katılan Nurten Eriş, polis şeflerinin bir planını şöyle anlatıyor:

"Kongre için radyo vardı. (Minyatürlü). İçine verici yerleştirilmişti. Direkt yer tespit etme özelliği vardı. Kongre yerini, Erdal Cort aktarmıştı, sonra radyodan vazgeçildi."

Bu konferansta Erdal Cort'a verilen özel görev ise şahsi tutanak tutup Atom'a iletme.(5)

İşkenceci katillerin neredeyse gözaltında "önüne gelene" ajanlık teklif edebildiği, bir örgütü "karşıdevrimin aracı" haline getirmeyi aklından geçirebildiği, dahası bunu planlayıp pratiğe yönelebildiği koşullarda, siyasi polise karşı mücadelede ustalaşmak, gizli çalışmanın kurallarını ödünsüz uygulamak ve devrimci uyanıklık, sürecin özel bir sorunu haline gelmiş demektir.

Fakat bütün bunlar asla kuşku temelinde bir ilişki ve hareket tarzını benimsemek anlamına gelmez. Çünkü kuşku ve güvensizlik, siyasi polisin devrimci örgüt ve partilere sızdırmaya çalıştığı bir mikroptur ve zararları tek tek ajanların verebileceğinden çok daha güçlüdür. Epiküros'un "kuşkuculuk tüm varlığımızı yıkabilir ve sürekli bir harabeye dönüştürebilir" sözü, bahsettiğimiz mikrobun rolü konusunda yeterince fikir vermelidir. Burada sorun, her aktivist için geçerli olan gizlilik kurallarının uygulanması, örgütsel denetim, polis gözaltılarının başlangıç ve gelişiminin doğru biçimde saptanması, saflara yeni kabul edilen yoldaşlar hakkında sağlıklı bilgilenme gibi konularda "işin gereği"ne göre davranmaktır. Bu konularda tutarlı ve ilkelere bağlı bir pratik sergilenirse hem sızmalar ve ajan faaliyetleri açığa çıkarılacak, hem de açığa çıkarma sürecinde bu alçakların verebileceği zararlar asgari düzeye indirilecektir.

Devrim öncesi Çin'in Emniyet Müdürü Hsu, özel olarak hazırlayıp ÇKP saflarına sızdırmaya çalıştıkları ajanlar hakkında diyor ki: "Mümkün olduğu kadar komüniste benzemeye çalışıyorlardı."

Bir ajanın ve ajanlaştırıldıktan sonra kişilik dönüşümüne uğramış bir hainin yapabileceği bundan ibarettir: "Mümkün olduğu kadar komüniste benzemek."

Eğer kadro seçiminde, görevlendirmelerde ve değerlendirmelerde, devrimci kişilik, yaşantı ve mücadele kimliğiyle özdeşleşmeyenler, bu konuda ciddi eksik ve zaaf taşıyanlar ayırt edilebiliyorsa, taklitte, maskeyle, rolle kendini yaşatmaya çalışan, birer

naylon veya sahtelik olan ajanların ayırta-bilmesi on kez daha mümkündür. En mekanik ifadeyle söylersek, iki yaşamlı, iki dilli, ikiyüzlü kişiliklerin kendisini ele verecek "hata" yapmamaları, çürüme kokularını etrafa yaymamaları düşünülemez. Aksi bir durum, ancak söz konusu kişilerin devrimci faaliyet içinde olmaması veya örgütte disiplin ve denetimin çok laçka veya biçimsel hale gelmesi koşullarında mümkündür. Karşıdevrimci hücre ve TKP(ML) gerçeğini incelediğimizde karşımıza çıkan nedir? Aslında bu ajanlaştırılmış alçaklar kendilerini ele veren çok sayıda ciddi hata yapmışlardır. Öyle üstün bir becerileri de yoktur. Ancak yine de kendilerini yıllarca yaşatabilmişlerdir. Çünkü örgütsel yapı, işleyiş ve ilişkiler, buna imkan tanıyacak bozulmalara uğramıştır. Pek çok deneyimli kadronun yıllarca önceden başlayarak, bu hainlerin bir bölümü hakkında ajandır belirlemesi yaptığını, bu doğrultuda soruşturma açılmasını istediğini bilmek bile, sorunun esasını anlamamız bakımından yeterlidir. O halde ajanlardan çok, "kendi" örgütsel hata ve ihmallerimizden, denetim yöntemini devre dışı bırakışımızdan, örgütsel mekanizmaları işletme zaaflarımızdan korkmalıyız. Çünkü bahsettiğimiz ilkesizlik ve zayıflıklar ajanların oksijenidir.

Hatırlanması gereken olgulardan biri de, ajanları yalnızca örgütsel yapı içinde aramak yanlına düşmemek, sempatizan çevrelerinde kolaylıkla yuvalanabilecekleri gerçeğini de özenle hesaba katmaktır. Bu durumda birimler üzerinden deşifasyon konusunda küçümsenemez zararlar verebilirler. Siyasi polise takip için başlangıç noktaları sunabilirler. Küçük yerlerde bunlar çok önemli hale gelir. Ancak o koşullarda bile, kurallı ilişkiler ve devrimci uyanıklık bu alçakları kulaklarından tutup açığa çıkarmak için yeterlidir. Çorlu'daki Murat Demir ve Kasım Açık örnekleri bunu görmek için yeterlidir.

Ajanlar ve ajanlaştırılmış unsurlar ne yaparlarsa yapsınlar mücadelenin gerekleriyle ve

devrimci bir yaşam tarzıyla özdeşleşemezler. Bu konuda sayısız "aykırılık" gösterirler. "Özel yaşam"larında devrimci olmayan pek çok örnek kendini açığa vurur. Açık ya da örtülü meraklılıkları, kural ihlalleri, denetimden kaçma çabaları, disiplinsizlikleri, aşırı bireycilikleri, geçmişlerine ait kimi bilgileri -istendiği halde partiden saklamaları, sözleriyle davranışları arasındaki tutarsızlıkları, kişiler hakkında dedikodu yapma ve örtük bilgi edinme tavırları, olumsuzluklar üzerinden moral bozma tarzları, kimi yönetici kadrolara duyulan güveni sarsma girişimleri, liberallikleri-ilkesizlikleri yüreklendiren davranışları ve yalan söylemeyi neredeyse bir alışkanlık haline getirmeleri onların çok da kaçamayacakları gerçekler arasındadır. Bunlara, bazılarının askeri örgütlerde yer alma konusundaki aşırı (lakin inandırıcı olmayan) istekleri, sağladıkları istihbaratların veya mali-teknik imkânların kaynaklarını bilmesi gerekenlerden gizleme tutumları gibi örnekler de eklenebilir.

Peki, bu belirtilen olguların, özelliklerin bir kısmı, devrimciliği zayıf kişilerde de ortaya çıkmaz mı? Elbette çıkabilir. Böyle bir durumda da sorun ilgili kişilerin partiye bağ kurdukları sürecin boyutu ve görevlerinin düzeyiyle ilişkisi içinde ele alınmak zorundadır. Eğer bireyler, dikkat çekilen olumsuzlukların bir kısmını taşıyor ve bunları "ısrarla" yaşatıyorlarsa, kendimize bu kişilerin partimizde ne işi olduğunu, nasıl olup da partinin şu veya bu örgütünde görevlendirildiğini sormamız gerekiyor.

Bu çerçevede son olarak şunlar eklenmelidir:

Saflara katılan herkes için, (aile yapısı, devlet kurumlarında görevli yakınları bulunup bulunmadığı ve genel olarak bireyin yaşam öyküsü temelinde) ciddi bir tanıma çalışması yapılmalı; üyeliğe kabul edilenlerin kim tarafından kazanıldığı, kimler tarafından üyeliğe önerildiği konuları mutlaka açıklığa kavuşturulmalıdır. Farklı örgütlerden ayrılıp partiye katılanların durumu

kolektiften mutlaka sorulmalı, neden bir başka gruba değil de bize katıldığı sorusunun ikna edici bir yanıtı bulunup bulunmadığına dikkat edilmelidir.

Herhangi bir birim, alt bölge veya şehirde, polis saldırıları nedeniyle ciddi darbeler alındığı koşullarda, düşmanın ağına düşmeyen bazı aktivistlerle ciddi bir kopukluk süreci yaşanmışsa, o yoldaşlarla yeniden bağlantı kurulduğunda, gözaltı saldırısından nasıl kurtuldukları ve ilişkisizlik sürecinde ne yaptıkları, nasıl yaşadıkları sağlıklı bir soruşturmanın konusu olmalıdır.

Peki, ajanlara ve ajanlaştırılanlara karşı başarılı bir mücadele için, tek tek parti militanlarının dikkati, uyanıklığı dışında hangi genel önlemlere başvurmalıyız?

Burjuva yaşam değerlerinin, alışkanlıklarının ve ölçülerinin kuşatmasına karşı sistematik bir ideolojik mücadele yürütmek, bunu partinin çeperine kadar genişletmek baş koşul olarak kabul edilmelidir. Aksi halde öncü kolektifin çeperinde birikecek ve öz yapısına etki edecek bu örtük bataklık, düşmanın yaşam alanı ve truva atı olacaktır. Sosyalist değerlerin, sosyalist kültür ve ahlakın parti işçilerinin ve parti kitesinin yaşamına nüfuz etmesi, "yeni insan" kimliğinin yükseltilmesi; burjuva ideolojik sızmaya, dolayısıyla ajanların ve ajanlaştırılanların parti içinde kendini gizleyebilmesine izin vermeyecek olan budur. İkiyüzlü, iki dilli ve iki yaşamlı kişilikler karşısında aklın ti sesinin harekete geçmesi ve güçlü bir devrimci refleksin geliştirilmesi böyle bir temel üzerinde süreklilik kazanacaktır.

Örgütlenme düzeyi, sorunun bir diğer boyutudur. Disiplin ve denetim mekanizmalarının çalıştırılması, eğer parti kendini ve çeperini iyi örgütlemişse olanaklıdır. Bir dizi örgüt biçimiyle kolektif bir davranış ve işleyişe yönelmediğiniz parti çeperi içinde ajanların barınmasını engellemekte sayısız zorlukla karşılaşacağınız gibi, tahribatlara yol açtıklarında da onları saptamanız, kaynağa ulaşmanız pek kolay olmayacaktır.(6)

Örgütsel işleyiş tarzı da ajanlara ve ajanlaştırılanlara karşı mücadelede önemli bir unsurdur. Bireysel sorumluluk yerine kolektif sorumluluk esas alındığı, düzenli organ toplantıları yapıldığı, aktivistlerin faaliyetleri denetlendiği, yirmidört saatlerini değerlendirme tarzları bilindiği, devrimci olmayan davranış ve alışkanlıklarla uzlaşmadığı ölçüde, bir örgüt yaşantısı içinde ajanların kendilerini uzun süre gizleyebilmeleri olanaksızdır. Meraklılığa, paralel ilişkilere, disiplinden kaçışlara izin verilmediği, görevlikten başka bir şey olmayan iç dökmelelere göz yumulmadığı, ilgili örgütün faaliyet alanına veya bağlı olduğu üst organa dönük polis saldırılarının ciddi biçimde ele alındığı koşullarda da ajanlar hem sınırlandırılacaklar, hem de açığa çıkarılacaklardır. Çürüme eğilimleri gösterenlerin, gizliliğin çeşitli gereklerini kolayca çiğneyenlerin, sık sık yalan söyleyenlerin, "özel yaşantıları" devrimci olmayanların durumları ele alınıp, faaliyet alanları ve ilişkileri değerlendirildiğinde de düşmanın uzantılarının oksijen bölgeleri çok daha daraltılacaktır.

Kadrolara ait bilgilerin merkezileştirilmesi, bu bahiste önemle vurgulanması gereken bir konudur. Sonuçta belirleyici olan kadrolarsa ve insanların seçimindeki her yanlışın değişik düzeyde zararlar vereceği biliniyorsa, kadroların tanınması, gelişimlerinin doğru bilgisine sahip olunması, başarılı ve üstün yanları kadar, zaaflarının ve güçsüz yanlarının da göz önünde tutulması gerekir. Bu açıdan işlevli bir parti arşivinin oluşturulması bir zorunluluktur. Ancak bu yolla, kadronun tanınması, içinde yer aldığı parti örgütünün veya bazı sorumlularının sorunu olmaktan çıkar ve partinin, dolayısıyla onun her yeni seçilen önderliğinin sorunu haline gelir. Bilgilerin savrulup gitmesi önlenir. Aksi halde belirli bir dönemde parti önderliğinin hakim olduğu bilgiler de, onun imhası, esir edilmesi, tek tek unsurlarının dökülmesi vb. koşullarda, yeni önderliğin işe "sıfırdan" başlamasına yol açacaktır. Kadroların devrimci yaşantı içindeki

gelişimlerinin ayırt edici çizgilerinin arşivlendiği, görevlendirmelerde ya da soruşturmalarda buna başvurulduğu koşullarda hatalar asgari düzeye indirilmiş olacak; ajanların ayrı ayrı zamanlardaki açıklanmaya muhtaç davranışlarının tesadüf veya o sürecin sorunu gibi görülmesi yanılığısına düşülmeyecektir.

Ajanlarla ve ajanlaştırılanlarla mücadelede başvurulması gereken genel önlemlerden biri de, partiye yönelik tüm polis saldırıları ve bunların sonuçları hakkında elde edilen veriler ve yapılan değerlendirmelerin merkezileştirilmesidir. Böylece yaşananlara veya gelişmelere soru sormak, kaynaklara yaklaşabilmek, zayıf yönlerimizi görmek ve böylesi süreçlerde (tutsak düşsün, düşmesin) kadroların tutumları ve durumlarına hakim olmak da olanaklı olacaktır. Tüm bunlar aynı zamanda doğru bir kadro politikası için de büyük avantajlar sağlayacaktır.

Sermaye ve faşizme karşı süregiden mücadelede düşmanın iradesiyle bizim irademiz çarpışmaya devam edecektir. Kim kazanacak? Bazı örnekler sunduğumuz Sovyetler'de, Çin'de, Küba'da sosyalist ve halk devrimleri kazanmıştı. Kuşkusuz yaşadığımız coğrafyada da böyle olacaktır. Daha yolun başında, ajan "Pilot Necati"lerce kuşatılan, sonraki yıllarda sayısız ajan, ajanlaştırma ve itirafçı saldırısına maruz kalan PKK'nin kesintiye uğramayan ve giderek büyüyen mücadelesi güncel bir örnek olarak hatırlatılabilir.

Bu bahiste son söz olarak, ABD'de eğitim almış ve emrine verilen onlarca kurmay subayla zafer kazanmaya soyunan Çin Emniyet Müdür U. T. Hsu'nun itiraflarını aktarabiliriz.

Hsu, "Gizli Mücadele" adlı kitabında, sayfalarca "takip", "ajan sızdırma", "ajanlaştırma-itirafçılaştırma" yöntemleriyle ÇKP'ye karşı nasıl büyük başarılar kazandıklarını, ÇKP'yi nasıl çöktiklerini anlattıktan sonra, Çinli devrimciler hakkında şöyle yazmak zorunda kalyordu:

"Bu yenilgilerden sonra bir zaman için komünistlerin süngüsü düştü. Fakat inatçılıkları, inanç ve disiplinleri, uzun zaman hareketsiz kalmalarını önledi, birkaç ay sonra tekrar toparlandılar. Yeni bir vilayet komitesi, şehir komitesi ile bunların şubelerini tekrar kurdular. Komünistler bir tarlayı kaplayan ayrık otuna benziyor, bir taraftan temizliyorsunuz, havayı müsait bulunca tekrar fıskırıyordu." (s. 9)

Bizim için, "hava her zaman müsaittir"!

Emperyalizme, işbirlikçi kapitalist düzene ve faşizme karşı yürütülen özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde, iktidar bilinciyle donanmış; bunu eyleminde, örgütsel işleyişinde ve tek tek savaşçılarının yaşamlarında somutlaştıran bir partinin zafer yürüyüşünü hiçbir güç engelleyemez.(7)

DİPNOTLAR

[1] Malinovski partide ve görevinde kalmayı başarsa da, ajan olduğu kuşkusunu uyandırmamayı başaramamıştır. Lenin, Malinovski'nin ajan olduğuna ikna olmamış, yine de yoldaşlarının şüphelerini dikkate alarak, bu adamın "sınırdan yayınların geçirilmesi" özel görevinde konumlandırılmasını sağlamıştır. Malinovski kendini gizleyebilmek için, o süreçte Bolşevikler bakımından çok önemli ve çok zor olan bu geçişleri başarıyla örgütlemek zorunda kalmış, buna karşın aynı süreçte pek çok devrimci kadroyu yakalatmıştır.

[2] Bugün Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da bu görevi daha çok itirafçı kontrgerilla elemanları yerine getiriyorlar. Bunların kullanılış biçimini kendini devrimci adalete teslim etmiş bir eski itirafçı şöyle anlatıyor:

"Zaten itirafçılar dışarda kullanılmak için cezaevinde eğitiliyorlardı. Belli bir güven sağladıktan sonra dışarda polis ve JİTEM denetiminde kontrgerilla eylemlerinde kullanılıyorlar. Yurtsever insanları yakalıyorlar. Akla gelebilecek her tür pis işlere bulaştırılıyorlar. Örneğin DHKP-C dadasından cezaevinde bulunan kimi itirafçılar bu

yakın dönemde dışarı çıkarılarak çeşitli eylemlerde kullanıldılar. Bunlardan Ruhat Karaca ve Müjdat Karamanoğlu var. Bu şahıslar dışarı çıkarıldığı dönemde Muğla İHD ve ÖDP'ye saldırıda bulunuldu. İl temsilcilikleri molotoflandı."

Düşmanın oyuncağı haline gelen bu kişilerin, itirafçı kimlikleriyle gezdirilerek yakalatma, infaz ve saldırıyı 'dışardan' sürdürmelerinin yanısıra, bazı durumlarda yeniden örgütlere sızma denemesinde bulundukları şu örnekten anlaşılıyor:

"Bülent Özbek, Van Mehmet Akif Ersoy Lisesi'nde okurken PKK'nin öğrenci faaliyetlerinde yer alıyor. Kod adı Devrim'dir. Sonra gerillaya katılıyor. Hatta Taşdelen Taburu baskınında manga komutanıdır. Baskından sonra gerilladan kaçarak devlete teslim oluyor ve itiraflarda bulunuyor. Bülent Özbek'in ismini verdiği hiçbir insan yakalanmıyor. Direnmiş gibi gösterilerek dışarı bırakılıyor. Burada itirafçı Murat Demir, Bülent Özbek'i Mehmet Öz adlı Terörle Mücadele'de görevli bir polisle tanıştırıyor. Bülent'e ajanlık görevi verilerek okul a devam etmesi sağlanıyor. Bülent PKK'li gibi okula devam ediyor." (Ülkede Gündem, 3 Şubat 1998)

[3] Dört devrimcinin katledildiği "Tuzla operasyonu"nun başlatıcısı olan, ajan Engin Kaya'nın askerde örgütlendiği büyük bir olasılıktır. Ve TKP/ML'ye bir fabrika üzerinden sızar. Görünüşte örgütsüz ama iyi ve girişken bir devrimci işçidir.

[4] Bunların düşürülmeleri, ölüm, işkence veya yakınları için ölüm tehdidi gibi yöntemlerin yanısıra, çeşitli tipten ahlaki düşkünlüklerinin kullanılması veya MİT'teki, siyasi polisteki vb. yakınlarının gelip "ikna" etmesi yoluyla da olabiliyor. Bir örnek olması bakımından aj anlaştırılmış bir unsurun sürecine dair anlattığı hikaye burada anımsanabilir: X, devrimci fikirlere eğilim gösterdiği havasında kendisine yakın duran Y ile politik bağ kurar. O'na gazete vb. yayınlar verir, zaman zaman evine gidip

gelir. Hatta askeri malzeme temini konusunda yardımcı olabileceğini belirtir. Herşey yolunda gibidir. X, eve gidiş gelişlerinin birinde, Y'yi bir kadınla içki masasında bulur, "ısrar üzerine" masaya oturur ve ilerleyen saatlerde kadın X'e "yakınlık gösterir", X'in itirazlarına Y, lümpen ölçüleriyle karşı çıkar, kadın X'in "erkek olup olmadığı" üzerine kışkırtıcı konuşmalar yapar. Sonuçta X, bu oltaya yem olmayı kabullenir. Kadınla ilişkilerini sürdürür. O'nun devrimcilik hakkındaki umutsuz konuşmalarını sineye çeker. Bu ilişkiden kimseye söz etmez. Birkaç ay sonra gözaltına alınan X'e sorguda ajanlık teklif edilir, düşkünlükleri anlatılır ve "lümpen kadın" karşısına polis kimliğiyle çıkartılır. X teslim olur. Söylediğine inancak olursanız, "oradan kurtulunca herşeyi anlatma" kararındadır. Fakat yapmaz. Kısa bir cezaevi döneminden sonra ajan olarak işbaşı yapar. Cezalandırıldığı günlere değin de sürdürür bunu.

[5] TKP(ML)'de karşıdevrimci hücre olarak örgütlenen ajanlaştırılmış kişiliklerin devrimci yaşam ve ilişkiler içindeki tutumlarını dikkatlice inceleyebilmek, kendilerini hangi örgütsel zaaf ve boşluklar içinde yaşatıp mevki kazandıklarını bazı yönleriyle de olsa görebilmek için, Partizan Sesi dergisinin, Şubat 1997 tarihli ilk özel sayısının okunması yararlı olacaktır.

[6] Mali ve lojistik destek sunmakta cömert davranan, çevresindeki insanları örgütleyip partiye yönelten, fakat daha öte tek bir adım atmayan, örgütlü-disiplinli ilişkiye yanaşmayan bir "çevre" unsurun TKP(ML)'deki deşifreyon ve ajanlaştırmada önemli bir rol oynadığı, karşıdevrimci hücre elemanlarının verdiği bilgiler arasındadır. Böylesi insanlarla ilişkiyi tek bir kanaldan kurmanın, ihtiyaç duyan kadroların uğrağı haline getirmenin tahribatı çok ağırlaştıracağı kendiliğinden anlaşılırdır. Bu vesileyle hatırlatılması gereken önemli bir husus ise, iç illegalitenin, örgütün içinde veya çevresindeki ajanlara, ajanlaştırılanlara çok büyük bir kolaylık sağladığı, onların

verebilecekleri zararları bazı durumlarda birkaç misli artırdığıdır. İç legalite, düşmanın devrimci örgütler içindeki dolaylı yedeklerinden biri olarak kabul edilmelidir. Çünkü bu yalnızca ajanlar, ajanlaştırılanlar yoluyla değil, işkencede çözümler yoluyla da siyasi polise büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

[7] Devrimci çalışmanın güvenliği çerçevesinde ele alınması gereken konulardan biri de, işkencede ve polisin gözaltı saldırıları sürecindeki tutum sorunudur. Ancak, yazının hacmini daha fazla genişletmemek için, üzerinde birçok kez konuşulmuş bu mesele burada tartışılmadı.

Bir dipnotta da olsa, konuyla ilgili kısa bir hatırlatmada yarar var.

Açıktır ki, işkencede direniş her devrimci militanın doğal görevidir. Ancak düzenle tam hesaplaşılmamasından kaynaklanan zayıflıklar ve bu zemin üzerinde yükselen moral "çöküntüler" bu çarpışmada yenilgilere yol açabiliyor. (Bunu, ideolojik zayıflık ve polis öncesi süreçte bunun derinleşmesine bağlı olarak şekillenen "ruh halinin bozukluğu" sorunu diye ifade edebiliriz.)

Bahsedilen olgu, polis saldırısında tutsak düşmeyenlere belirli tedbirleri alma görevi

yükler. Gözaltındaki aktivistlerin, kaldıkları ve gittikleri yerlerdeki polisin eline geçmemesi gereken tüm malzeme ve dökümanların bir an bile gecikilmeksizin boşaltılması, bilmesi gerekenlere gözaltının haber verilmesi bunların başında gelir. Söz düzeyinde, böylesi tutumların güvenle değil, gizli çalışma sanatının tedbir yönüyle ilgili olduğu genel kabul görür. Ancak sözleşimin uyum sorunu özelliğiyle de tarif ettiğimiz eski tarz, bu noktada da kendini gösterdiği için, cinayet diye nitelemekte hiçbir mahzur bulunmayacak denli ağır halalar yapılabiliyor. Elbette bu düşmanın işini fazlasıyla kolaylaştırıyor.

Parti kararlarına tam uyum, önemli eylemlilik süreçlerinde özel önlemler alınması, randevularda askeri disiplin, rapor anahtarlarının mekanik daktilolarla hazırlanması ve mutlak olarak zulada taşınması-korunması, deşifre olmuş rapor kodlarının kullanılmaması, imha edilmesi gereken kağıtların bir an bile bekletilmemesi, bilgisayarların ve disketlerin (kapı kırılma süreci içinde) düşmanın hiçbir işine yaramayacak tarzda bozulmasını sağlayacak tedbirlerin hazır edilmesi gibi unsurları da "devrimci çalışmanın güvenliği" sorunu başlığı altında düşünmek, ele almak gerekir.

ÇEVİRİ:

AJAN-PROVOKATÖRLÜĞE KARŞI MÜCADELE

I

Savaş sonrası kapitalizmin tarihi, onun çöküşünün, bunalımının ve burjuvazinin sınıf egemenliğini korumak için verdiği şiddetli mücadelenin tarihidir. Savaş sonrası ilk yıllarda egemen sınıflar, bolşevik devrimin yalnızca geçici bir ateş nöbeti olduğuyla kendilerini avuturlarsa da, şimdi burjuvazinin ileri gelen politikacıları arasında tüm kapitalist ekonomik düzenin tehdit altında olduğu ve kendisinin yeni kitlelerin yiğitçe mücadelesi içinde yükselen toplum düzenine karşı koruyabilmek için kapitalizmin olağanüstü bir çabaya muhtaç olduğu anlayışı yaygınlaşmaya başlamıştır.

Egemen sınıfların bütün umutlarına, kapitalist düzenin sözcülerinin bütün teminatlarına rağmen, burjuvazinin "devlet adamları"nın kafasına bu anlayışı çekiçleyen, sürekli büyüyen bunalımdır. Burjuvazi bu bunalımdan tek çıkış yolunu, işçi sınıfına ve emekçi kitlelere karşı savaşta ve sömürgelelerdeki devrimci hareketin zorla bastırılmasında görmektedir. Milyonlarca emekçi kitleyi en kötü sömürü boyunduruğuna bağlama çabasıyla, egemen sınıflar devlet aygıtlarını sürekli olarak güçlendirmekte-

dirler. Bir dizi ülkede uzun zamandan beri zaten açık bir şekilde faşist diktatörlük hüküm sürmektedir. Onları büyük kapitalist güçler izlemekte ve giderek hızlanan bir şekilde faşist hükümet yöntemlerine geçmektedirler. KPD'nin illegaliteye zorlanması, yasadışı ilan edilen Kanada KP'nin takibat altında tutulması vb. çabalarını anmak yeter.

Dev gibi bir sınıf mücadelesi geliyor. Proleter ve yarı-proleter unsurlar karşı saldırıya geçiyor. Kapitalist ülkelerin emekçilerinin bakışı giderek artan sevgi ve umutla Sovyetler Birliği'ne, sosyalizm aşamasına giren, ne işsizlik ne de açlık tanıyan, üretici güçlerini fırtına hızıyla geliştiren, işçilerin ve emekçi köylülerin yaşam düzeylerini sürekli yükselten bu ülkeye yöneliyor.

Emekçi kitlelerin muzaffer sosyalizmin ülkesine olan sempatileri ne denli büyükse, emperyalist soyguncuların Sovyetler Birliği'ne karşı olan kinleri de o denli şiddetlidir. Kapitalist dünyayı kemiren çelişiklere rağmen emperyalist büyük güçler yorulmaksızın Sovyetler Birliği'ne karşı savaş için bütün burjuva devletlerin blokunu oluşturuyorlar.

Ama Sovyetler Birliği'ne saldırının hazır-

lanması proletaryanın, köylü kitlelerin ve ezilen halkların devrimci mücadelesinin acımasızca bastırılmasını gerektiriyor. Tüm kapitalist dünyada beyaz terör dalgası giderek yükselmektedir. Avrupa'da şimdilik ilk sırayı, ateşli bir şekilde savaş için hazırlanan ve sayısız darağaçlarının kurulması yoluyla kitlelerin devrimci mücadelesini boğmaya çalışan faşist Pilsudski Polonya'sı almaktadır.

"Kim kimi?" sorunun artık uluslararası çapta gündeme durduğu ve tayin edici sınıf mücadelelerinin daha aşikârca büyüdüğü bu tarihsel dönemde, egemen sınıflar daha inatçı bir şekilde çareyi, büyüyen devrimci harekete karşı en keskin mücadele yöntemlerinden birinde arıyorlar: Provokasyon.

Provokasyon, egemen sınıfların emekçi kitlelere karşı kullandıkları en eski mücadele yöntemlerinden biridir. Devrimci proleter hareketin daha ilk dönemlerinde, İngiliz ve bunu takiben Fransız burjuvazisi rafine bir ajan-provokatörlük sistemi uygulamıştır. Rus çarlığı provokasyonu, ajan-provokatörlüğü sürekli bir şekilde en güvenilir bir silah olarak görmüştür. Rusya'da işçi sınıfının mücadele tarihi, hafiyeliğin ve provokasyonun ustaları olan Sudeykin ve Zubatov gibi "Okhrana" (gizli siyasi polis) şefleri ile Azef ve Malinovski gibi devrimci mücadelenin hainlerini kaydetmektedir.

Ama ajan-provokatörlük silahı, hiçbir zaman sınıflar arasındaki tayin edici mücadelenin giderek yaklaştığı bugün olduğu kadar geniş ölçüde ve rafine biçimlerde kullanılmamıştır. Bütün açıklığıyla söylemek gerekir ki partilerimiz bu tehlikeyi küçümsüyorlar ve şimdi tarihsel durum ile burjuvazinin proletaryaya karşı sınıf mücadelesi yöntemlerinden biri olarak hızla yeşeren provokasyon arasındaki kopmaz bağı tam olarak hesaba katmıyorlar.

Egemen sınıfların iktidarlarını sarsılmaz gördükleri ilk dönemlerde, provokatör faaliyetin sınırları nispeten dardı: Gizli polis esas olarak dikkatlerini, şu veya bu tehlikeli

devrimciyi yakalamak, şu veya bu kampanyayı boşa çıkarmak, partinin şu veya bu eylemini engellemek noktalarında topluyordu. "Hakim sınıfların komünist devrim önünde titredikleri", ama şimdi siyasi polisin "ufku" genişlemiştir: O şimdi hareketi içten demoralize etme, devrimin güçlerini parçalama, komünist partisini illegaliteye zorlama ya da terör rejimini güçlendirme çabası içindedir. KP'nin çalışmasını yanlış yola kanalize etmeye, proleter öncünün güçlerini tayin etmeye başladığı anda felce uğratmaya çalışmaktadır.

II

Komünizme karşı mücadelede burjuvazi için hiçbir araç çok kötü, çok çirkin değildir. Geniş kitleleri KP'ye karşı kışkırtmak için gizli polisin en makbul hilelerinden, en etkili araçlarından biri, daha sonra komünistlerin üstüne atılacak ve siyasi polisçe girilen tek tek terörist eylemler, tek tek "suikastlar"dır. Bu, bugün oldukça geniş ve şimdiye kadar kullanılmamış büyük boyutlarda kullanılan bir araçtır. Bunun için bir örnek geçen; yıl Macaristan'da Biatorbâgy köprüsünde bir trene yapılan sabotaj ve bundan önce Almanya'da Jüterbog'deki tren sabotajı vs.'dir. İlk andan itibaren bu sabotajlar komünistlerin üzerine atıldı. Gerçi Biatorbâgy'deki sabotajın, yalnızca Macar gizli polisiyle değil, aynı zamanda askeri çevrelerle ve bizzat doğrudan Macaristan'ın fiili diktatörü, savaş bakanı Gömbös ile ilişkisi olan bir Macar subayı, beyaz muhafız faşist Matuska tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıktı; ama bu rahatsız etmedi. KP'ye karşı, hepsinden önce de elbette sosyal-faşistler, şiddetli bir kışkırtma kampanyası başlattılar. "Moskova'nın kanlı elleri"ne küfürler yağdırılıyor; komünistlere karşı harp divanları kuruluyor. Provokatör eylemin doğrudan amacına ulaşılmıştır.

Örneğin, Macar hükümetinin resmi yayın organı "Budapesti Hirlap" (15 Eylül 1931) Biatorbâgy sabotajı dolayısıyla şöyle yazıyor:

“Moskova’nın kanlı eli Macaristan’a uzanmaktadır... Biatorbâgy köprüsünde komünist bir saatli bomba patlamıştır... Bu cürüm cezasız kalmamalıdır.”

Aynı günkü faşist gazete “Magyarâg” şunları yazmaktadır:

“Bitorbâgy köprüsünde patlasa da, bu saatli bombanın ateşleme fitilinin Moskova’da tutuşturulduğuna kuşku yoktur... Öyleyse Avrupa’ya bu en yeni Sovyet ihracı, Rusya’yı uygar düzene, Hristiyan kültürlüne karşı tek bir kızıl cephaneliğe çevirecek beş yıllık planın önemli bir parçasıdır... Yeni bir ihracatla, terör ihracı ile geliyorlar. Böylesi bir savaş kışkırtırlarsa, bunun cevabı, her dürüst yurttaşın, her akıllı işçinin kendi çıkarlarına, aile mensuplarının ve anavatanın çıkarına yükümlülüğünü yerine getirmek zorunda olduğu, son damla kana kadar savaştan başka bir şey olamaz.”

Alman burjuva gazeteleri de Jüterborg’daki tren felaketinden sonra aynı dili kullanmışlardı. Komünistlerin, bolşeviklerin sürekli olarak devrimci kitle eylemlerinin yerine bireysel terör eylemlerinin geçirilmesine ilkesel olarak karşı olduklarını pekâlâ bilmelerine rağmen, bu kışkırtmanın başında yine sosyal-demokratlar bulunmaktaydı. SPD Yönetim Kurulu’nun teorik organı “Özgür Söz”de sosyal-demokrat milyoner ve Barmat’ın dostu Ernst Heilmann şöyle yazıyordu:

“Son iki hafta içinde, iki sosyal-demokrat polis memurunun öldürülmesinden sonra, aynı yerde, komünistlerin karargâhının hemen yakınında iki polis memuru daha cinayete kurban gitti. Failler tanınmadan kaçmayı başardılar. Jüterborg’daki demiryolu faciasının, Almanya’da şimdiye kadar işlenen en alçakça cürüm olan, içinde Reich Başkanı ve Dışişleri Bakanı olduğu sanılan Frankfurt-Berlin ekspresine karşı politik fanatizmin bu sabotajının da bununla ilişkisi vardır.”

Açık faşistler de, sosyal-faşistler gibi aynı

telden çalışıyorlar. “Der Angriff” 12 Ağustos’ta şunları yazdı:

“Sabotajın komünist bir terör grubu tarafından düzenlendiği şeklindeki hemen uyanan kuşku, doğrulanmıştır. İpler yalnızca Berlin’in kuzey mahallelerine değil, aynı zamanda emri üzerine Avrupa’da birden fazla bombanın patladığı Rusya’ya da işaret ediyor.”

11 Ağustos tarihli “Vorwärts”te SPD Yönetim Kurulu üyesi Otto Meier’in işte kinik bir şekilde yazdıkları:

“Olağanüstü hal yasaları ve zalimler üzerine yaygarayla, parçalanmış partiyi toparlamak ve kendi suçlarını örtmek için illegalliğin kurtarıcı karanlığı aranmakta ve partinin yasaklanması kışkırtılmaktadır. Bu, propaganda amacıyla kurban ihtiyaçları olduğu için, kışkırtılan işçileri güvenli pusularından ateşe ve felakete gönderen komünist önderlerin ikiyüzlü taktiğidir”

Bundan kısa bir süre sonra, tüm burjuva çeteye, Komünist Partisi’ne karşı kışkırtmak için yeni bir fırsat doğdu. Almanya’nın birçok yerinde ortaya çıkarılan patlayıcı madde depoları komünistlere mal edildi. Böylelikle ulumalara başlamak ve yeniden KPD’nin yasaklanmasını talep etmek için yeni bir neden ortaya çıktı. Polis raporları, KPD’ye ve doğal olarak Moskova’ya götürülen ipler örmeye başladı. KPD, ortaya çıkarılan patlayıcı madde depoları ile bir ilgisi olmadığını ve düşmanlarının hiçbir provokasyonunun onu kapitalizmin devrilmesi için bolşevik kitle mücadelesi yolundan sapık terör yoluna sokmayı başaramayacağını açıkladığı halde, faşist ve sosyal-faşist köpek sürüsü susmadı. Polis, Karl Liebknecht Haus’u işgal etti ve olmayan kanıtları bulmak için her köşeyi özenle aradı. Sayısız komünist milletvekilinin dokunulmazlığı kabaca zedelendi. Evleri arandı. En sonunda elbette ki komünist patlayıcı madde depoları, komünist terör grupları masalından vazgeçilmek zorunda kalındı. Ama buraya gelene kadar, bütün burjuva partilerinin

KPD'ye karşı kampanyası en büyük şiddetle yürütüldü ve yeniden Almanya KP'yi illegalliteye itmek için çaba harcandı. Yalnızca, Alman proleter kitleleri partilerini savunmak için ayağa kalktıklarında, burjuva köpek sürüsü bu kez geri çekilmeye zorlandı.

III

Bu dıştan örgütlenen provokatif eylemlerden daha tehlikelisi ise, iç provokasyondur, düşmanın parti saflarına sızmasıdır.

Önceden de söylendiği gibi, gizli polis bugün yalnızca komünist partilerin içinde buldukları durum üzerine mümkün olduğunca tam bilgi değil, aynı zamanda faaliyetlerini yanlış yola kanallize edebilmek için onun saflarını demoralize etme, onun politik çizgisi üzerinde belirli bir etki elde etme hedefi de gütmektedir.

Emperyalist kitle kıyımından hemen sonra Avrupa'da devrimci hareketin fırtınalı yükselişi döneminde, gizli polislerin en tecrübelilerinden birisi olan Fransız gizli polisi, Fransız işçilerinin devrimci öncüsünün saflarına sızma ve onun eylemini polisin istediği bir raya oturtma şeklindeki sistemli çabalara girişti. Böylelikle Anquetil adında bir gizli polis ajanı, işçilerin güvenini kazanmak için, 1919 yılında aşırı "devrimci", "bolşevik" ve "Le Titre Censure" gazetelerini yayımlamaya başladı. Gerçi o kısa zamanda ortaya çıkarıldı ama, açıktır ki, siyasi polis devrimci hareketi demoralize etmek için yeni yollar ve araçlar aramaktan yorulmayacaktır. O, bu arada işçiler arasında KP'ye karşı mücadeleyi kızıştırmak için tüm sağ ve "sol" troçkist grupları kullanmaktadır. Oportünist "Minoritarier" grubu, bu alanda Fransız siyasi polisi tarafından sistemli olarak kullanıldı.

Partiyi parçalamak, faaliyetini felce uğratmak, yönetimini gözden düşürmek için, partinin ve Komünist Enternasyonalin genel çizgisine karşı her fraksiyon mücadelesi siyasi polis tarafından kullanılmakta ve hatta bazen örgütlenmektedir. Komünist

partileri, siyasi polis tarafından kullanılmayan ya da kışkırtılmayan, ilkesiz, ya da genel olarak Komünist Enternasyonal'in çizgisine yönelik hiçbir fraksiyon mücadelesi olmadığını asla unutmamalıdır. Hatta dahası, fraksiyon mücadelesi, hafiyelerin partiye sızmasını doğrudan kolaylaştıran bir atmosfer yaratır. Örneğin, Macar gizli polisinin Macaristan KP içinde uzun yıllar süren fraksiyon mücadelesinin bir sonucu olarak bir dizi parti üyesini hafiyelik için kazanmayı ve partiye hafiyeler sokmayı başardığına hiçbir kuşku yoktur. Bu görevi kolaylaştırmak ve bütün ipleri birbirine dolamak için bizzat gizli polis, parti içindeki ajan-provokatör canavarı üzerine söylentiler yayar, tek tek yoldaşları provokatörlükle suçlar. Örneğin Kore ve Hindistan'da tek tek gruplar birbirini yıllar yılı provokatörlükle suçladılar.

Partiyi illegal hale getirmek ya da hâlihazırda illegal olan bir partiye karşı terör rejimini güçlendirmek amacıyla partiyi terörizm çıkmasına çekmek, gizli polisin sürekli olarak uyguladığı bir yöntemdir. Örneğin Polonya gizli polisi, parti içinde faaliyet gösteren ve daha sonra açığa çıkarılan ajanlarının yardımıyla 1925 yılındaki 1 Mayıs eylemine terörist bir nitelik vermeye çabalamıştır. Gizli polisin emriyle ajan-provokatörler tarafından bombalar imal edilmiştir; bereket versin ki polisin planı parti tarafından zamanında ortaya çıkarılmıştır.

Özellikle Amerikan polisi, eylemi bozguna uğratmak ve kitleleri demoralize etmek amacıyla, en uygunsuz anda proletaryanın grevlerini ve diğer eylemlerini provoke etmek şeklinde en ince yöntemlerle çalışmaktadır. Bu provokatif yöntem, patlamasını önleyemeyecekleri gelişen eylemleri dağıtmak için sosyal-faşist partiler tarafından sık sık kullanılmaktadır.

IV

Partinin içten çökertilmesi ve politik çizgisinin tahrif edilmesi şeklindeki bu yöntem-

ler, parti içindeki polis ajanlarının faaliyeti- nin sadece bir yönüdür. Bundan hiç de az tehlikeli olmayan, partinin faaliyeti ve tek tek parti fonksiyonerlerinin rolü üzerine rapor vermekle görevli olan hafiyelerin çalışmasıdır. İlegal partiler için elbette ki bunun önemi büyüktür. Ama partilerimiz bu sorunda affedilmeyecek bir hafiflik göstermektedir.

Parti sık sık büyük çapta bir "uçuş"u (tutuklamayı -çn.), -onyılların deneyimi böyle bir şeyin hafiyelik olmadan meydana gelececeğini göstermesine rağmen- tesadüf olarak görmektedir. Ama artık bütün partilerin bu cümleyi beyinlerine kazımalarının ve her ihanetin nedenlerini dikkatle araştırmayı öğrenmelerinin zamanı gelmiştir.

Yoldaşlar arasında sık sık, bu sorunların tamamen sessiz ve göze çarpmadan halledilmesi gerektiği görüşü egemendir. Bir hafiyeye ortaya çıkartıldığında -ve özellikle bu ajan-provokatör ileri parti kademelerinde ortaya çıkarılmışsa-, böyle bir şey düşmanın partiyi aldattığı gerekçesiyle partiye leke süreceğinden, gereğinden fazla büyütülmemelidir!

Böyle bir görüş kadar yanlış bir şey yoktur! Sürekli olarak ve tekrar tekrar provokasyonun, burjuvazinin proleteriyaya karşı sınıf mücadelesinin bir yöntemi olduğu vurgulanmalıdır. Egemen sınıfın sınıf egemenliği aygıtını kullanarak, KP içine ajanlarını sokabilmek için araçlar ve yolları eninde sonunda daima bulabileceği açık değil midir? Bu soruyu sormak, hiçbir partinin bundan muaf olmadığını söylemektir. Sorun böyle ise, o zaman partiye hafiyelerin açıkça teşhir edilmesiyle değil, aksine bunları ortaya çıkarmadaki ve bu sorunu buna uygun bir ciddiyetle ele almadaki yeteneksizliğinden ötürü leke sürülür.

Kuşkusuz bugün kapitalist ülkelerde bir ajan-provokatörü ortaya çıkarmak, eskiden çarlık Rusya'sında olduğundan daha zordur. Düşman çok şey öğrendi: Çarlık polisi devrimci harekete karşı en karmaşık ma-

nevraları kullandıysa, şimdiki (gizli polis-ÇN) tüm bir taktik sistem oluşturmuştur. Her zaman mutlaka polisin keşiflerini tutuklamalar izlemez. Burjuvazi, ajanlarını gözbebeği gibi korur ve kuşkuları ajani, provokatörü üzerine çekmemek için (bizzat önder illegal devrimcilerin) tutuklanmasından cayar. Siyasi polis için, partideki ajanlarının yıllar boyu süren faaliyetinin büyük önemi vardır. Çünkü böylelikle parti sırlarını elde etmek ve hatta zaman zaman partinin faaliyetini etkilemek, onun çalışmasını bir yönden felç etmek ve bunun yerine başka bir yöne sokmak olanağı vardır.

Belki de tecrübesiz bir devrimci, durum buysa, bu musibete karşı mücadelenin nasıl olanaklı olduğunu soracaktır. Sorunun bu şekilde ortaya koyulmasından, provokasyonun belirli bir dereceye kadar kaçınılmaz bir olgu olduğu çıkmıyor mu? Özellikle ajan-provokatörlerin ortaya çıkarılmasının siyasi polisin şimdiki taktiği, dolayısıyla son derece zor olduğu gözönüne alınırsa, bunun aşılması nasıl mümkündür?

Düşmanın çalışma yöntemi öğrenildiği anda kollarını önüne sarkıtan bir devrimci, kötü bir devrimcidir. Provokasyon "kaçınılmaz" olduğundan teslim olmak isteyen biri, beyaz terörün ve burjuvazi tarafından emekçi kitlelerin sınıfsal ezilmesinin diğer tezahürlerinin de "kaçınılmaz" olduğunu unutmaktadır. Yalnızca en berbat oportunistlerin, dönemlerin sınıf baskısının tezahürleri önünde teslim olabilecekleri ve bunlara karşı mücadeleden cayabilecekleri açıktır. Sınıf baskısının tek tek tezahürlerine karşı mücadele nasıl mümkünse, provokatörlüğe karşı mücadele de o şekilde mümkündür. Bunun başarısı bir tek önkoşula, bunun tüm sınıfın mücadelesi, kitlelerin ve tüm partinin mücadelesi olmasına ve tek tek kişilerin mücadelesi olmamasına bağlıdır. Buraya daha sonra tekrar döneceğiz.

V

Ajan-provokatörlerin devrimci bir örgüte sızma yöntemleri öyle çok çeşitlidir ki, bu

konu kısa bir makalenin çerçevesi içinde tamamıyla işlenemez.

Parti üyeleri arasında ajan-provokatör elde etmek için siyasi polis çok çeşitli yöntemlere başvurmaktadır: hem kaba şiddet (siyasi polisin zindanlarındaki vahşi işkenceler) hem de işsizlerin açlığı, geri işçinin ulusal ve dinsel önyargıları, polis ajanlarının "temiz yürekli" sözleriyle ayartılan genç devrimcilerin deneyimsizlikleri. Polis ajanlarıyla "ilkeler", "dünya görüşü", vs. üzerine tartışmaya giren herkes, böyle yapmakla yanlış bir yola saptığını, ihanete doğru bir adım attığını bilmek zorundadır. Parti yönetimleri, büyük bir özenle, devrimcilerin sorguda, hapiste ve mahkeme önünde davranışları ile ilgili yönergeleri hazırlamalıdır.

Komünist işletme hücrelerinin gelişmesine ket vurmakla görevli fabrika hafiyelerinin son derece büyük tehlikesini özellikle belirtmek gerekir. Burada da oldukça çok çeşitli biçimler vardır: İşçilerin gözetlenmesi için (özellikle ABD'de çok sayıda olan) işverenlerin "dedektif" veya hafiye örgütlerinden, işyerindeki ajanlar tarafından kurulan "komünist" hücrelere kadar. Bu açıdan Japon gizli polisi çok ustadır: Daha sonra "komünist" olarak sahneye çıkabilmeleri için, ajanları için "marksist kurslar" düzenlenmektedir.

Komünist partilerine nispeten daha rahat giriş olanağı bulabilen çok sayıda provokatör, faşist ve sosyal-faşist partilerin saflarından gelmektedir. Hatta sosyal-demokrat partilerin bu durumda kendi yenilgilerini kullanmayı başardıkları açıktır. Kendisinden ayrılan ve KP'ye geçen her işçi grubuna, sosyal-faşist parti, daha sonra KP içinde provokatif çalışma yürütmek üzere "güvenilir" bir işçi verebilir. Bir yandan en özenli denetim, diğer yandan partiye gelen işçilerin asimilasyonu için yoğun çalışma, partiye, sınıfa yabancı ve doğrudan düşman unsurları saptama olanağını sağlar.

VI

Gizli polisin yöntemleri son derece çeşitli, olanakları ise sayısızdır. Ama buna rağmen, provokasyona karşı mücadele üstesinden gelinemez zorluklar göstermez.

Burada salt şu ya da bu ajan-provokatörün ortaya çıkarılmasının söz konusu olmadığına dikkati çekmek gerekir. Elbette ki bunun büyük bir önemi vardır, ama buna rağmen esas sorun bu değildir. Nasıl ki siyasi polis için önemli olan yalnızca şu ya da bu devrimciyi tutuklamak değil de, tüm partiyi parçalamak ve eylemini felce uğratmak ise, KP içinde yalnızca tek tek provokatörlerin ortaya çıkarılması, bir sistem olarak provokasyona karşı mücadeleden, işçi sınıfının devrimci mücadelesini yok etmek için kullanılan bu aracı burjuvazinin elinden almak için mücadeleden daha önemli değildir.

Böylece, provokasyona karşı mücadele yalnızca kapitalizmin devrilmesi için genel devrimci mücadelenin bir parçası olarak doğru bir şekilde örgütlenebilir. Ve de tersine: İşçi sınıfının parçalanmasının, burjuvazinin egemenliğinin aracı olarak provokasyona karşı uzlaşmaz mücadele onun parçalarından biri değilse, yalnız sözde değil, aynı zamanda eylemde de kapitalizme karşı yürütülen gerçek bir devrimci sınıf mücadelesi söz konusu olamaz.

Ama bu, provokasyona karşı mücadeleyi bir kereye mahsus olmak üzere sürdürülmesiyle iç rahatlığına ulaşılabilecek bir kampanya olarak görmenin temelden yanlış olduğu anlamına gelir. Partilerin önünde duran, ama yeterli dikkat göstermedikleri görev, provokasyona karşı kampanya değil, tersine sistemli, çetin, günbegün kitle mücadelesidir.

Her partili yoldaş, her işçi, devrimci ordunun her basit savaşçısı bu görevin muazzam önemi üzerine açıklığa kavuşmalıdır. En geniş kitlelerin dikkatini provokasyon sorunlarına çekmek, onların bu alandaki uyanıklıklarını ve dikkatlerini büyük ölçüde

yükseltmek, onların tüm devrimci enerjilerini hakim sınıfların provokatif eylemlerinin tüm görünümüne karşı seferber etmek, işte komünist partilerin yükümlülüğü budur.

Provokasyona karşı mücadele, her şeyden önce parti içinde gizlilik için mücadele etmektir. Bu alandaki ihmalkârlığa kararlı bir şekilde son verilmelidir. Gizlilik kurallarına uymayan, dikkatsizliği ile tüm örgütü tehlikeye düşüren, devrimci değildir.

Böylesi kuralları basitçe ezberlemekle olmaz. Elbette ki kuşaklar boyu devrimcilerin bize bu alanda bıraktıkları deneyimleri dikkatle incelemek gerekir. Ama bu yetmez. Ara verilmeden devrimci çalışmanın günlük pratiğinden gizlilik öğrenilmelidir. Burada karşılıklı sıkı denetim gerekir. Küçük-burjuva duygusallığa parti yaşantısında yer yoktur: Devrimci partide güven, yalnızca ve yalnızca örgütlü denetime dayanır.

Gizliliğin temel kurallarının zedelenmesi, aynen partinin siyasi çizgisinden sapma gibi cezalandırılmalıdır. Ancak bu şekilde gizlilik en yüksek noktaya ulaştırılabilir.

Gevezeliğe karşı amansız savaş! Hem sözde legal, hem de illegal partilerin tüm üyeleri gevezeliğin devrimci dava açısından her an ihanete dönüşebilecek olan, doğrudan ve en kötü tahrifat çalışmasıyla eş anlamlı olduğu konusunda açık olmalıdır. İflah olmaz gevezelere devrimci partide yer yoktur.

Provokasyona karşı başarılı mücadelenin temel önkoşulu, örgütün doğru bir şekilde inşa edilmesi, yasal ve yasadışı çalışma arasındaki doğru bağlantıdır. Bu, yasadışı partiler için özel bir öneme sahiptir. Yasadışı örgütün amaca uygun inşası, parti çalışmasının tek tek işlevlerinin akılcı dağılımı ve bağlantısı, hafiyelerin çalışmasını önemli ölçüde zorlaştırır. Lenin, "Sol Radikalizm' Bir Çocukluk Hastalığı"nda, provokatör Malinovski ile ilgili bölümde yasal ve yasadışı çalışma arasındaki bağın son derece büyük önemini vurgular, şöyle der orada:

"En iyi ve en sadık yoldaşlarımızdan düzinelercesini ele verdi. Eğer daha büyük zararlar veremediyse bunun nedeni, bizde yasal ve yasadışı çalışma arasında doğru bir ilişkinin var olmasıydı. Malinovski bizim güvenimizi kazanmak için, Çarlık altında da Menşevik oportünizme karşı mücadele yürütmeyi ve bolşevizmin ilkelerinin propagandasını yapmayı bilen legal günlük gazeteleri yayımlamak için bize yardım etmek zorundaydı, Malinovski bir eliyle düzinelerle en iyi bolşevik önderi sürgüne ve ölüme gönderirken, diğer eliyle yasal basın yoluyla onbinlerce yeni bolşevici eğitmek için bize yardım etmek zorunda kaldı." ("Sol" Komünizm, Bir Çocuk Hastalığı, Sol Yayınları, s. 41)

Tanınan provokatörlere karşı mücadeleye gelince, bununla ilgili her halükarda şu söylenmelidir: Her ajan-provokatörün ortaya çıkarılması olayı geniş kamuoyuna getirilmelidir. Nispeten yasal bir komünist partisinde geçen aşağıdaki gibi bir olaya kesinlikle izin verilmemelidir: Bu partinin bir örgütünde bir hafiye ortaya çıkarıldı ve partiden uzaklaştırıldı, ama kamuoyunun bundan haberdar edilmesi ihmal edildi, Ortaya çıkarılan hafiye, başka bir parti örgütüne sızdı ve tesadüfen bu şehre gelen bir yoldaş tarafından tanınincaya kadar çalışmasını sessizce yürüttü, Ancak bundan sonra yoldaşa, bu hafiyelik olayı parti kamuoyuna açıklanmış olsaydı, bunun zarar veremeyeceği düşüncesi geldi.

Ortaya çıkarılan hafiyelerin kamuoyu önünde teşhir edilmediği böylesi bir "mücadele"nin gerçekte bir mücadele değil, hafiyeliğin gizli tutulması olduğu açık olması gerekir, Ancak ortaya çıkarılan her provokasyon olayı konusunda en geniş neşriyat ve bundan salt kendi partisini değil, tüm Komünist Enternasyonal'i haberdar etmekle, bir yandan düşman ajanlarının suçlarını gerçekten kanıtlamak ve diğer yandan partilere bu alandaki genel deneyimleri değerlendirme olanağı vermek mümkündür.

Bütün partilerin ajan-provokatörlüğe karşı mücadeleyi tüm ciddiyetiyle ele almalarının zamanı gelmiştir, Burjuvazinin devrimci hareketi kanda boğmak, devrimci sınıfın öncüsünün elinden önderlerini almak için en umutsuzca çabalara giriştiği, kapitalist ülkelerde yüzlerce, binlerce devrimcinin sosyalizm için canlarını verdikleri bugün, provokasyona karşı vurdumduymazlık doğrudan doğruya cinayettir, Katledilen onbinlerce Çinli devrimciyi, faşist Polonya zindanlarında öldüresiye işkence edilen ya da darağaçlarına çekilen yüzlerce işçiyi ve köylüyü, Balkan ülkelerindeki siyasi polisin yüzlerce, binlerce kurbanını düşünmek, provokasyona karşı mücadelenin devrimci hareketin şu anki yakıcı bir sorunu olduğunu göz önüne getirmeye yeter.

Burjuvazinin bütün bu zalimlikleri, onu kaçınılmaz çöküşünden kurtaramayacaktır, Kapitalizmin azalan gücünü yeniden canlandırabilecek bir "mucize" yoktur.

Ama biz provokasyona karşı yorulmaz, çetin mücadele sorununu tüm boyutlarıyla ortaya koyar ve bunu emekçi kitlelerin kapitalizmin yıkılması için verdikleri tüm devrimci sınıf mücadelesine organik olarak bağlayabilirsek, burjuvazinin sınıf egemenliğinin çöküşünün tarihi saatini hızla yakınlştırabiliriz.

"Komünist Enternasyonal"
1931/42. sayı, s. 1953-1962

BİR GELENEĞİN ELEŞTİRİSİ:

TÜRK ORDUSUNA İLİŞKİN OPORTÜNİST DEĞERLENDİRMELERE BİR BAKIŞ

12 Eylül askeri-faşist darbesinin öngününde, 1 Temmuz 1980'de yayımlanan Devrimci Derleniş dergisinin 24. sayısında şunlar yazılıydı:

"Türk Ordusu Devrimci gelenekli bir ordu dur. Ve Türkiye'nin tarihindeki bütün devrimlerde hep en ön safta yer almıştır. Üstelik Türk Ordusu, İngiliz Ordusu gibi soylulardan, Fransız Ordusu gibi Burjuva çocuklarından derleşik bir ordu da değildir. Türk Ordusu'nun subayları 'subay oluncaya dek yamasız pabuç giymemiş' halk çocuklarıdır. Böyle bir orduya Devrimcileri nasıl katletti-receğiz? Halkın üzerine nasıl süreceğiz bu orduyu?"

Yazıda, 1965 yılında Demirel hükümetine verilen ünlü 'Dickson Raporu'na göndermede bulunulduktan sonra şöyle deniyordu: "Demek, ABD, Türk Ordusu'na kendi alçakça planını uygulatabilmek için, önce Türk Ordusu içindeki Devrimci, yurtsever subayları ihraç ettirmek istiyor.

"Fakat ABD'nin orduyu kündeye getirebilmesi için tek başına bu operasyon başarılı

olamaz. Çünkü Türk subaylarının en az yüzde doksanı vatanını ve milletini korumayı her şeyin üstünde tutar. Bu uğurda gerektiğinde gözünü kırpmadan hayatını seve seve feda eder. Bu yüzden birkaç on, yüz, belki de bin subayı ihraç etmekle, Türk Ordusu satın alınamaz. Emperyalistler bunu da biliyor."

Daha aşağıda ise, David Galula'nın, Tümgeneral Cihat Akyol tarafından Mart 1971'de Silahlı Kuvvetler Dergisi eki olarak yayımlanan Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri - Teori ve Tatbikatı adlı yapıtıdan söz edildikten ve bu yapıttan bazı alıntılar sunulduktan sonra şunlar söyleniyordu:

"Yukarda David Galula'nın önerdiği iğrenç görüşler ne yazık ki, Türk Silahlı Kuvvetleri içinden, birkaç satılmış tarafından da benimsenmiştir. Ve yukarda anılan cinayet teorisi Türkiye koşullarına uygulanır. Bu satılmış CIA ajanlarından biri Tümgeneral M. Cihat Akyol'dur." Yazı şöyle sürüyordu:

"Yerli-yabancı para babaları, yukarda andığımız aşğılık tuzaklarla Türk Ordusu'nu

avlayıp yedeklerine almak ve ona Türkiye halkını ezdirmek istiyorlar. Daha açığı Türk Ordusu'nu, Brezilya, fiili, Arjantin, Endonezya ve daha dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi kendi halkına düşman bir GORILLER ORDUSU haline getirmek ve onbinlerce, yüzbinlerce masum insanı (yurdunu ve halkını sevmekten başka bir günahı olmayan Devrimcileri, demokratları, ilerici-leri) imha ettirmek istiyorlar.

"Türk Ordusu bu oyuna gelmemelidir. Bir goriller ordusu olmamalıdır. Unutmayın ki emperyalizmin uşağı olmuş, halkını emperyalistlere satmış gorilleri, tüm dünya insanlığı nefretle anar. Hatta kendi hizmetkârı olan bu gorillere emperyalistlerin kendileri bile saygı duymazlar. Onlara bir uşağa davrandıkları gibi davranırlar..."

Söz konusu makalenin yazarı, Türk ordusunun "kendi" halkına, "kendi" halkından komünist ve devrimci güçlere saldırmaya-çağından ve herhalde Kürt halkına ve onun bağrından çıkan devrimci güçlere de "aynı sevecenliği" göstereceğinden oldukça emindi. Oysa bu satırların yazıldığı günlerde -ABD ve NATO ile işbirliği ve dirsek teması içindeki Türk Genelkurmayı ve onun komutası altındaki ordu, tüm devrimci ve ilerici güçlere karşı yakın tarihin en kapsamlı operasyonuna ilişkin bütün hazırlıklarını çoktan bitirmiş ve darbeyi indireceği en uygun siyasal an'ı beklemeye koyulmuştu bile. 2 Ocak 1980'de Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e bir uyarı mektubu sunan kuvvet komutanları, daha 1978'den başlayarak askeri darbe hazırlıklarına girişmiş bulunuyorlardı. M. Ali Birand, 12 Eylül, Saat 04:00 adlı kitabında şöyle diyor:

"1978'de kurulan ve iki kişiden oluşturulan 'özel çalışma grubu', İkinci Başkan Saltık'ın emrinde uzun süredir BAYRAK PLANI'nı hazırlıyordu. Planın ana hatları tamamı. Ayrıntıların son aşamasına gelmişti. Çalışmaların hızlandırılması ve özel grubun 6 kişiye çıkarılması kararlaştırıldı." (s. 200) 17

Haziran 1980'e gelindiğinde, MGK'nin asker kanadıyla sıkıyönetim komutanlarının ortak toplantısında askeri darbe konusu yeniden tartışıldı. Genelkurmay Başkanı Org. Kenan Evren, bu tartışmaların ışığında güncelleştirilen BAYRAK PLANI'nı ordu komutanlarına dağıtırmaya başladı. Buna göre, ordu 11 Temmuz 1980'de yönetime el koyacaktı. Ancak 2 Temmuz 1980 günü TBMM'de yapılan güven oylamasında Demirel hükümetinin 214'e karşı 227 oyla güvenoyu almasının ardından daha geniş bir kamuoyu desteği sağlanması amacıyla askeri darbe bir süre için ertelenecek ve bilindiği gibi 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilecekti.

Şunu hemen belirtelim ki, Devrimci Derleş dergisinin, 12 Eylül askeri-faşist darbesinin kapıyı çaldığı günlerde sergilediği aymazlık ve oportünizm, asla tekil ya da arızı bir olay gibi algılanamaz. Uzun bir siyasal kış uykusundan sonra 1960'larda yeniden dirilen Türkiye sol hareketinin önemli bir bölümünü etkisi altına alan bu aymazlık ve oportünizmin hem tarihsel, hem de güncel nedenleri bulunmaktadır. Her şeyden önce bu yaklaşımın, 1920'lerin ikinci yarısına kadar uzanan derin kökleri vardır. Onun temelinde, TKP revizyonizminin küçük burjuva reformist ve alaturka menşevik çizgisinin ürettiği sol Kemalizm, burjuva kuyrukçuluğu, egemen ulus şovenizmi ve ordu devrimciliği yatmaktadır. Ama, daha öncesini bir yana bıraksak bile, 15-16 Haziran 1970'i, 12 Mart 1971'i, 12 Eylül 1980'i, 15 Ağustos 1984'ü ve 3 Kasım 1997'yi yaşamış, her tarafından kan ve irin akan Türk burjuva devlet aygıtının çürümesinin en ileri noktasına ulaşmasına tanık olmuş olmasına karşın, bugün bile bu devletten ve onun ordusundan demokratik reformlar, yenileşme vb. beklentisi içine giren devrimci ve ilerici güçler bulunuyor. Örneğin, Yalçın Küçük'ün -28 Şubat 1997 tarihli ünlü MGK toplantısından sonrakaleme aldığı ve Mart 1997'de Özgür Politika gazetesinde yayımlanan bir dizi yazıda

dile getirdiği düşünceler, TKP-TİPTSİP çizgisinin bu sol kemalist geleneğinin hiç de ölü olmadığını, ilk fırsatta başını kaldırma ve Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketini avlamaya hazır olduğunu bir kez daha göstermişti. Askeri kliğin, siyasal İslam'la hesaplaşmaya hazırlandığını duyurduğu o günlerde Küçük, PKK önderliğine, özü askeri klikle 'bağlaşarak', daha doğrusu onun kuyruğuna takılarak siyasal İslam'a saldırmak ve böylelikle Kürt ve Türk proletaryası ve halkları için bazı kısıntılar elde etmek olan bir taktiksel planı kabul ettirmek için paçaları sıvamıştı. Çeşitli nedenlerden ötürü yaşam bulamayan bu gerici taktiksel plan, kuşkusuz ancak Türkiye ve Kürdistan devriminin tasfiyesi pahasına gerçekleşebilirdi. Küçük, 10 Mart 1997'de yayımlanan "Ordu" başlıklı yazısında aynen şöyle diyebiliyordu:

"Ordu mu? Artık Eylülüst günlere gelirken Türk Ordusu, bir 'ordu' olmaktan çıkmış, Amerikancı büyük sermaye ile göbek bağları kuvvetli ve ülkeyi, soldan ve Kürt yükselişinden kurtarmak için, Erbakan karanlığıyla nikâh kıymış, bir generaller kulübüdür. İçindeki bütün halk unsurlarını tasfiye etmiştir; kalanların bir bölümünü de Harp Okulu 1978 yılı çıkışlıları da Eylülüst günlerde... büyük işkencelerden geçirdikten sonra tasfiye ederek, kendisini kire gömmüş bir silahlı kuvvettir. Böyle olduğu için, kan emici Amerikan emperyalizminin, açgözlü ve gasp ettiklerini kaybetme korkusuyla kuduran büyük sermayenin kinini benimseyebiliyor ve sünni karanlığını, bir kültür olarak seçebiliyor. Bu, kendisini ordu olmaktan çıkarabiliyor ve tarihinin renkleriyle bağlarını koparıyor." O, 17 Mart 1997'de yayımlanan "Karanlık" adlı yazısında ise işbirlikçi-tekelci burjuvazinin öncüsü ve Kürdistan ve Türkiye proletaryası ve halklarına karşı uygulanan tüm baskı ve katliamların mimarı ve sorumlusu olan MGK ile bir sorunu olmadığını, bu kurumun varlığına ve yetkilerine karşı çıkmadığını şu sözlerle itiraf ediyordu:

"Milli Güvenlik Kurulu'na gelince, benim sorunum, kurulun kendisinde veya yetkilerinde değildir; Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Amerika ile organik bağ içine girmesi, büyük sermaye ile kenetlenmesi ve emekçi bağlarını reddetmesidir. Benim sorunum, bu bağların kırılması, kenetlerin parçalanması ve halkçı bakış açısının yerleştirilmesidir; bu, bizim sorunumuzdur ve başka bir bakış açısını gerektiriyor. Bu çok güçlü bir anti-Amerikan, çok güçlü bir antikapitalist ve çok güçlü bir emekçi aydınlık, akılcı ideolojik hücumu zorunlu yapıyor." TKP-TİP-TSİP geleneğinin, ordunun egemen sınıflarla ilişkisi konusundaki bu antimarkсист ve bilim dışı önyargılarının dünyadaki tüm reformist ve revizyonist akımlar tarafından paylaşıldığı bilinmektedir. Ancak, yazılmasından bir süre sonra, marksist leninist komünist basında mahkum edilen bu aşırı revizyonist görüşlerin, ülkemizde yaşanan siyasal gelişmelerin bilimsel bir analizine dayanmadığı, yazarın ve onun öğütlerine büyük değer verenlerin sübjektif kurgularından öte hiçbir önem taşımadığı Mart 1997'den bu yana geçen bir yıllık süre içinde bütün açıklık ve çıplaklığıyla bir kez daha ortaya çıkmış bulunuyor. Ne yazık ki, bugün Türkiye ve Kürdistan devrimi bakımından son derece önemli bir yere sahip bulunan Kürt ulusal hareketinin önderliği de değişik zamanlarda benzer görüşler dile getirmiş bulunuyor. Örneğin, Abdullah Öcalan aynı günlerde, Yalçın Küçük'ün kendisiyle yaptığı bir röportajda 'ordu partisi'nin 'ideolojik ve politik olarak bir reformu yaşayacağını belirttiğinden sonra şöyle diyordu:

"Hızlı bir solculuk gösterebilirler. Kürt sorununu herkesten daha çarpıcı ortaya koyabilirler, hatta elinizdeki delilleri bile alabilirler. Bu tür gelişmeleri de beklemek mümkün, ama bu bizi şaşırtmamalıdır. Orduyu bir yerde ne çok olumlu, ne de çok olumsuz değerlendirmek gerekiyor." (Serxwebun, Şubat 1997, Sayı: 182, s. 7) Böylesi değerlendirmeleri yalnızca, hatta

esas olarak yukarıda değindiğimiz olumsuz tarihsel geleneğin varlığıyla açıklayamayız. Ne var ki devrimciliğin ve ilericiliğin yüz karası olarak nitelenmeyi hak eden böylesi değerlendirmeler, kuşkusuz psikopatalojik bir olay -bir çeşit toplumsal mazoşizm-gibi ele alınamayacakları gibi, elverişsiz objektif ve subjektif koşulların zorlamasıyla gündeme gelen bir aşırı taktiksel esneklik olayı olarak da ele alınamazlar; bunların kökeninde söz konusu değerlendirmeleri yapan parti, grup ve kişilerin sınıfsal konumlarından kaynaklanan ideolojik bakış açıları ve bu zemin üzerinde oluşturulan siyasal stratejileri ve taktiksel çizgileri yatmaktadır. Bu, ideolojik bakış açısı, kendisi de mülk sahibi bir sınıf olması nedeniyle, çağdaş toplumda sınıf savaşımının gelişip keskinleşmesinden ve bu gelişmenin mantıksal sonucu olan proleter devrimi ve proleter diktatörlüğüne varmasından öcü gibi korkan küçük burjuvazinin sınıf çıkarlarını yansıtmaktadır. Sınıf savaşımını frenlemek, onu belirli sınırlar içinde tutmak, idealize ettiği burjuva demokrasisinde konaklamak ve bu amaçla sonu gelmez ulusal ve toplumsal uzlaşma projeleri üretmek. İşte, en devrimci küçük burjuvazinin bile, asıl hedefi kapitalizmi, sömürüyü, her türlü sınıf egemenliğini ve sınıf egemenliğinin aracı olan devleti ortadan kaldırmak ve bunun için geçici bir aygıt, bir proleter diktatörlüğü kurmak olan proleter devrimciliğinden ayrıldığı ve ayrılmaya devam edeceği nokta.

* * *

Ezen ve sömüren sınıflarla ezilen ve sömürülen sınıflar arasındaki uzlaşmaz çelişmenin ürünü olan devletin en kısa yoldan tanımı, anlatımını Engels'in 'özel silahlı adam müfrezeleri' deyişinde bulur. Lenin bir yerde şöyle diyordu:

"Sürekli ordu ve polis, devlet iktidarının başlıca güç aletleridir..." (Devlet ve İhtilal, s. 21) Ne kadar doğru! 'En demokratik' çağdaş burjuva devleti de içinde olmak üzere gelmiş geçmiş tüm devletler, mahkemeler,

meclisler, hükümetler, hatta bir süre için istikrarlı bir bürokrasi olmaksızın da yapabilirler; ancak bir çeşit ordu ve/ya da polis aygıtı olmaksızın asla yapamazlar. Antik çağın köle sahiplerinden çağdaş tekelci burjuvaziye değin tüm egemen sınıflar, ezilen ve sömürülen sınıfların yarattığı artık-ürüne el koyabilmek için özü 'zor' olan devlet aygıtına gereksinim duyarlar. Sınıflar ve sınıf çelişmeleri ve bundan kaynaklanan sınıf savaşımaları olduğu sürece devlet aygıtı da var olmayı sürdürecektir. Ama yalnızca üretim araçlarını ve zor tekelini ellerinde bulundurmamakla yetinmeyen, aynı zamanda 'entelektüel üretim araçlarını' (Marks) denetimleri altında tutan egemen sınıflar, tarih boyunca devleti ve onun asıl çekirdeği olan orduyu allayıp pullamaya ve idealize etmeye, onu tüm toplumun temsilicisi, 'baba'sı, koruyucusu ve maddi ve tinsel dayanağı olan sınıflarüstü bir kurum gibi göstermeye ve bu amaçla yığınların zihninde orduya ve devlete ilişkin yanlış-samalar yaratmaya her zaman özen göstermişlerdir. İşte bu yüzden ki, Lenin Ekim Devrimi'nin öngününde yazdığı ve devrimin patlak vermesi üzerine sevinerek yarım bıraktığı(1) ünlü broşüründe şöyle diyordu:

"Devlet'e ilişkin oportünist önyargılara karşı bir savaşım yürütmeksizin, emekçi yığınların genel olarak burjuvazinin ve özel olarak emperyalist burjuvazinin etkisinden kurtuluşu olanaksızdır." (Devlet ve Devrim'in 1. baskısına Önsöz'den, Selected Works, Cilt 2, s. 238) ANASOL-D hükümetinin Başbakan Yardımcısı koltuğunda oturan Bülent Ecevit'in, Susurluk Raporu'na göndermede bulunurken,

"Ancak rapordan, ordunun bu işlere bulaşmadığı anlaşılıyor. Eğer ordu da bu işlere bulaşmış olsaydı, işimiz çok zor olurdu. Ancak bir yönüyle orduya, bir yönüyle İçişleri'ne bağlı olan Jandarmada biraz da bu konumundan dolayı sorunlar olduğu anlaşılıyor." (Milliyet, 16 Ocak 1998) derken Lenin'in bu saptamasını bütünüyle doğru-

ladığını söyleyebiliriz.

Burjuvazinin ve egemen sınıfların devletine ve onların siyasal iktidarlarının temel direği ve üretim araçları üzerindeki denetiminin baş muhafızı olan orduya karşı alınan tutum, her zaman devrimcilik ile reformizm arasındaki ayırım çizgisinin belirleyici ölçütlerinden biri, belki de birincisi olmuştur. Bu bakımdan, geçmişten bu yana komünist ve devrimci, demokratik parti ve örgütlerin sağa, reformizme ve tasfiyeciliğe kaymalarının, burjuva ordusu ve devletine ilişkin oportünist ve reformist hayallerin yayılması ve derinleşmesiyle el ele gitmesinde şaşırıcı bir yan görmemek gerekiyor. Yukarıda, bu eğilimin Türkiye devrimci hareketinde derin köklere sahip olduğuna değindik. Gerçekten de, 1920'lerin ortalarından 1960'ların başına kadar geçen süre içinde bu hareketin hemen hemen tek temsilcisi olan, ancak 1961-'71 dönemi başta gelmek üzere, daha sonraki yıllar ve on yıllarda da bu hareket üzerindeki etkisi azalarak da olsa süren TKP revizyonizminin ve onun varyantlarının en büyük ve en başta gelen günahlarından biri de işte ordu ve devlete ilişkin bu oportünist ve reformist anlayışlarıydı. İstisnasız bütün devletler, bir sınıfın bir başka sınıf ya da sınıflar üzerindeki egemenlik araçlarıdır. O halde, mülk sahibi sınıfların devletine ve ordusuna karşı takınılan tutum, kaçınılmaz olarak bu sınıfların kendilerine karşı takınılan tutumun bir türevi olmak zorundadır. Burjuvazi ve egemen sınıflar karşısında devrimci bir tutum alamayan bir sözde devrimci hareketin, bu sınıfların ekonomik ve siyasal çıkarlarının muhafızlığını yapan burjuva ordusuna karşı da devrimci bir tutum alamayacağı ve bunun tersinin de geçerli olduğu açıktır. O halde şimdi, bu doğruların ışığında TKP revizyonizminin bu alanda bıraktığı olumsuz teorik ve siyasal mirasın en genel çizgileriyle ve bazı tipik temsilcilerinin ağızından gözden geçirilmesine başlayabiliriz.

Bu partinin çizgisine damgasını vuran Şefik

Hüsni'nün ekonomist-menşevik mantığı Mayıs 1923'te kaleme aldığı 'Seçim-Yoksul ve Orta Halli Sınıflar' adlı makaledeki şu satırlarda kendini net bir biçimde göstermektedir:

"Zaten bu ülkede bundan sonra üç türlü siyasal akım düşünülebilir: 1) Bugünkü devrimi yapan ve yaşatmaya uğraşanların temsil ettiği siyasal akım. 2) Derebeylik kalıntısı olan geleneklere ve Osmanlı Hanedanı'na bağlı olanları çevresinde toplanan karşıdevrimci akım. 3) Fakir işçi ve köylü kitleleri ve orta halli sınıflar lehine devrimimizi derinleştirmek, geliştirmek ve onu ortak mülkiyete dayalı bir toplumsal devrimle sonuçlandırmak amacını güden sosyalist akım. Kazanılmış hakları eylem ve uygulama alanına aktarmak için birinci ve üçüncü siyaset uzun süre el ele yürüyebilecek ve herhangi bir fırsattan yararlanarak karşıdevrimin gözdağı veren bir hal aldığı zamanlarda, siyasal ve toplumsal devrim yanlıları, ulusun büyük çoğunluğu ile birlikte, bir tek vücut gibi kara güçlerin karşısına çıkacaklardır." (Türkiye'de Sınıflar, s. 156) Gene o, Ekim 1923'te kaleme aldığı 'Devrim İlkelerinin Değiştirilmesi' adlı makalede burjuva diktatörlüğünün şefine olan güvenini şöyle dile getiriyordu:

"Karşıdevrime yaslanmaksızın ve bir zümrenin çıkarına pek hayati haklardan bazıları milletten gasp edilmeksizin, bu ilkelerden küçük bir sapmayı bile mümkün görmüyoruz. Hem Millet Meclisi bile böyle bir girişimde bulunmak hakkına sahip değildir. Ve biz inanıyoruz ki, devletin en yüksek yerinde bulunan ve devrimimizin kahramanı olan kişi böyle bir sapmaya bizzat engel olacak ve sahip olduğu büyük nüfuz ve yetkileri, devrimi almış olduğu yönde derinleştirmek ve pekiştirmek uğrunda kullanacaktır." (age., s. 201-202) Şefik Hüsni oportünizminin bu çizgisi Haziran 1924'te Komünist Enternasyonalin Moskova'da yapılan Beşinci Kongresi'nde Manuilski tarafından şöyle eleştirilecekti:

"Örneğin, TİKP'nin yayın organı olan Aydınlık'ta, Komünist Partisi'ni yabancı kapitalizme karşı ulusal kapitalizmin gelişmesini desteklemeye çağıran bazı makaleler çıktı. Bu noktada, Türk yoldaşlarımız arasında, bir zamanlar Rusya'da Bay Struve'nin savunduğu (işçi sınıfı Rusya'da kapitalizmin gelişmesini desteklemeli, diyen) 'yasal marksizm' görüşünde açık anlatımını bulan bir eğilim görüyoruz." (Mete Tuncay, Türkiye'de Sol Akımlar-I (1908-1925) Belgeler, s. 559)

Şeyh Sait ayaklanmasını ele alan Orak Çekiç'in 26 Şubat 1925 tarihli 6. sayısının manşetindeyse, "İrticanın başında Şeyh Sait değil, derebeylik duruyor, irticaya karşı mücadelesinde halk hükümetlerdir." sözleri yer alacak ve ilk sayfadaki 'Kahrolsun İrtica' başlıklı yazıda, 'Ankara Büyük Meclisi'nde müfrit sol burjuvazinin tırnakları, kafasına kurun-u vustayı dolamış yobazların gırtlığına yapıştı.'"(Mete Tuncay, age., s. 195) denecekti. TKP'nin yayım organınının 5 Mart 1925 tarihli 7. ve son sayıysa "Yobazların Sarıkları Yobaz Zümresine Kefen Olmalı! Yobazlarıyla, Ağalarıyla, Şeyhleriyle, Halifeleriyle, Sultanlarıyla Birlikte Kahrolsun Derebeylik! İrtica ve Derebeyliğe Karşı Mücadele İçin: Köylüler (Köy Meclisleri), Ameleler (Sendikalar) Etrafında Teşkilatlanmalıdırlar" (age., s. 199) manşetiyle çıkmıştı. Yani bu parti, ordunun ve hükümetin Şeyh Sait ayaklanmasına karşı giriştiği bastırma hareketini kayıtsız koşulsuz destekledi. Ancak bu kuyrukçu tutum, hükümetin Şeyh Sait ayaklanmasını bahane ederek tüm muhalefet gruplarına karşı giriştiği saldırıdan TKP'nin de nasibini almasına ve bundan bir hafta sonra, yani 12 Mart 1925'te Orak Çekiç'i kapatmasına hiç de engel olmayacaktı. TKP, 1937 yaz aylarında başlayan Dersim ayaklanması sırasında da, bu kez zorunlu ya da daha doğrusu kerhen illegal bir konumda bulunmasına karşın, ordudan ve hükümetten yana tutum almakta duraksamadı. Ayaklanma sırasında TKP adına R. Davaz imzasıyla yayımlanan

yazıda şunlar söyleniyordu:

"Feodal unsurlar, kemalist parti tarafından gerçekleştirilen reformlara rağmen, bugüne kadar ülkenin bu sapa bölgesinde barınmayı başarmışlardır. Bu bölgeye, geçtiğimiz yıl, Tunceli adı verilmişti. Dersim'in hakim tabakaları, yürürlükteki yasalara rağmen, kendi yasadışı ayrıcalıklarını koruyabilmişlerdir...İsyanın arifesinde tapu kadastro idaresi, feodal aşiret reislerinin elinde bulunan halka ait malların incelenmesi ve saptanmasına ilişkin hükümet tedbirlerini uygulamaya başlamıştı. Bu durumda feodalizm, kendi yasadışı egemenliğinin iktisadi temellerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu hissetti. İşte, özellikle bu tedbir, isyana yol açan neden olmuştur." (Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, Cilt 6, s. 449) Görüldüğü gibi TKP, burjuva devletin ve onun ordusunun ulusal ve toplumsal boyunduruk altında tuttuğu Kürt halkına karşı giriştiği katliamları, adeta devrimci, demokratik bir burjuvazinin feodalizme ve dinsel gericiliğe karşı ilerici ve demokratik bir savaşımı gibi göstermeye ve kendisini de bu sözde demokratik savaşımı 'eleştirel ve bağımsız' bir konumdan desteklediği izlenimini vermeye çalışmıştır. Ama ne yazık ki, durum hiç de öyle değildi. TKP'nin kemalist burjuvazinin güçsüz ve daha da kötüsü istenmeyen ve itilip kakılan bir eklentisi olmasının temelinde onun, demokratik devrimde proletaryanın hegemonyasını yadsıması ve demokratik devrimin görevlerinin iktidardaki burjuvazi tarafından gerçekleştirileceği anlayışı yatıyordu. Bu anlayıştan, kaçınılmaz olarak burjuvaziyle proletarya arasında sınıfsal işbirliği ve burjuva devletinden işçi sınıfı için ekonomik haklar ve tüm halk için demokratik reformlar dilenme pratiği türüyordu. Oysa TKP'nin Komünist Enternasyonalin yardımıyla hazırlanan 1926 Programı, onun önderliğinin sergilediği bu tutum ve yaklaşımla taban tabana karşıtlık içindeydi. Bu programın 1. maddesinde şöyle deniyordu:

"1. TKP, Komünist Enternasyonal'in bir şubesi sıfatıyla, mücadelelerini Türkiye'nin hususi şartları içinde emperyalizme karşı ve milli burjuvazinin, büyük emlak ve arazi sahiplerinin hakimiyetine karşı yöneltir. Sovyetler Birliği, cihan proletarya inkılabı ve komünizm lehinde bulunur. Mevcut burjuva diktatörlüğü yerine, ameşe ve köylünün hakimiyetine dayanan bir Sovyet idaresi kurmak gayesini güder. Türkiye'nin emperyalizm tarafından tekrar esir edilmesinin önüne geçebilecek biricik etkili kaleyi teşkil eden komünist partisi, bu tehlikeye karşı ameşeleri, gündelikçileri, şehirlerin ve köylerin yarı-proleterlerini sistemli bir tarzda teşkilatlandırır..." (Sahte TKP'nin Revizyonist Programının Eleştirisi, s. 45-46) Aynı programın 12. maddesinde ise TKP'nin 'ordu' sorununa yaklaşımı şöyle konuluyordu:

"12. Türkiye Komünist Partisi, milli istiklali ve inkılabın kazançlarını korumanın en emin vasıtası olarak ameşe ve köylülerin silahlandırılmasını, burjuva muhafızlığını meslek edinmiş orduların kaldırılmasını ve onların yerine ameşe ve köylü milisinin konmasını ve erlere subaylarını seçme hakkının verilmesini talep eder." (Aynı yerde, s. 51) Ne var ki, kemalist rejime karşı zaman zaman söylem düzeyinde daha sert bir muhalefet konumuna girmişse de, Şefik Hüsnü TKP'si hiçbir dönemde bu programın özüne uygun bir rotaya oturmamış ve onun ruhuna uygun bir siyasal çalışma yürütmemiştir. Bunda, objektif ve subjektif koşulların, yani işçi sınıfının sayısal küçüklüğünün, onun kitlesele savaşımının 1920'lerin sonundan başlayarak bastırılmış, sendikal örgütlerinin denetim altına alınmış ve giderek dağıtılmış bulunmasının, Türk köylü yığınlarının görece uyuşukluğunun ve Kürt ulusal hareketinin gerici ya da feodal önderliklerin peşinde gidiyor olmasının da belirli, ancak kesinlikle ikincil bir rolü olmuş olduğu belirtilmelidir.

Burjuva-toprak ağası diktatörlüğünün koyu antikomünizmi bile TKP önderliğinin ve

daha sonraları onun yolundan gidenlerin gözlerini açmaya ve onların kemalist yanılsamalarını ortadan kaldırmaya yetmeyecekti.(2) Oysa sınıfının gerçek bir temsilcisi sıfatıyla sergilediği ikircimsiz pratik tutum bir yana 'ulu önder', özellikle Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmesinden sonra rejime karşı genelde son derece ılımlı bir muhalefet sergileyen TKP'nin etkisiz siyasal çalışmasından bile büyük bir rahatsızlık duyduğunu 1929'da Eskişehir'de verdiği bir demeçte şöyle açıklamıştı:

"Türk milleti, kendisinin ve memleketinin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen müfsit, sefil, vatansız ve milliyetsiz sebükmağızların(hafif beyinlilerin) hezeyanlarındaki gizli ve kirlili emelleri anlamayacak ve onlara müsamaha gösterecek bir heyet değildir... Bu memleketteki komünistler, yalnız bizim tevkif ve hapsedtiklerimizden ibaret değildir. Bu işlerle bizzat yakından alakadar olacağım." (Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, Cilt 6, s. 1891) Öte yandan, sahte "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh!" sloganının ardına gizlenen kemalist burjuva diktatörlüğünün kâh İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle (İkinci Dünya Savaşı öncesinde), kâh Nazi Almanyası'yla (İkinci Dünya Savaşı sırasında) ve kâh ABD emperyalistleriyle (İkinci Dünya Savaşı sonrasında) sosyalist Sovyetler Birliği'ne ve bölge halklarına karşı askeri paktların ve saldırı planlarının içinde olmaya son derece hevesli olmuş olması da onların gözlerini açmaya yetmemişti. Türkiye, daha 1937'de İngiliz emperyalizminin gözetimi altında İran, Irak ve Afganistan'la birlikte -daha sonra CENTO adını alacak olan Sadabad Paktı'na katılacak, 1939'da -o zamanlar Fransa'nın mandası altında bulunan Suriye'nin Hatay ilini, halkının iradesini süngü zoruyla çiğneyerek ilhak edecek ve gene aynı dönemde İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle birlikte Sovyetler Birliği'ne saldırma hazırlıklarına girişecekti. Yalçın Küçük, bu konuda şunları söylüyordu:

"Fakat savaş sırasında da bazı gizli belgeler ortaya çıkarılıyor. Bu kez Almanya bu işi yapıyor. Türkiye ile yakınlaşmadan önce Fransız Genelkurmayı'ndan elde ettiği bazı çok gizli belgeleri dünya kamuoyuna açıklıyor. Bu belgeler Türkiye, Fransa ve İngiltere Genelkurmaylarının Kafkasya'daki Sovyet petrol tesislerinin bulunduğu bölgede üçlü askeri harekât planladıklarını gösteriyor. Türkiye savaş öncesinde de, savaş sırasında da sürekli olarak Sovyetler Birliği'ne karşı askeri harekât düşünüyor..." (Türkiye Üzerine Tezler II, s. 271) Küçük daha sonra R. S. Korhmazyan adlı bir Sovyet yazarının Sovyetler Birliği'ne karşı bir Türk-Alman askeri harekâtı tasarısıyla ilgili şu değerlendirmesini aktarıyor:

"1942 kışında Türk hükümeti, Almanya'nın o sırada beklenen Kafkasya harekâtına dolaylı destek sağlamak üzere Almanların Türk-Sovyet sınırına kuvvet yığma önerisine mutabakatını bildirdi. Mamafih SSCB ile Türk sınırına kuvvet yığma yalnızca Almanlara yardım anlamına gelmiyor; aynı zamanda Türk yönetici çevrelerinin, Alman kuvvetlerinden önce Sovyet Kafkasyası'nı ilhak etmek gibi kendi amaçlarına da cevap veriyordu." (age., s. 271) Bütün bunlara, başında İsmet İnönü'nün bulunduğu tek partili burjuva-toprak ağası diktatörlüğünün Nazi Almanyası'na yaklaştığı dönemde, yani 1942'de gayrimüslim azınlıklara karşı uygulamaya koyduğu Varlık Vergisi'ni, savaş sırasında işçi ve köylü kitlelerinin yoksulluğunun alabildiğine arttığı koşullarda egemen sınıfların yaptığı görülmemiş savaş vurgunlarını, 7 Eylül 1946'da Türkiye'nin IMF'nin gözetiminde ilk devalüasyonunu yapmasını, 1946'da geçici olarak ortaya çıkan yasal olanaklardan yararlanılarak kurulan Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi ile Türkiye Sosyalist Partisi'nin ve onlara bağlı olarak oluşturulan sendikaların altı ay içinde kapatılmasını ve yöneticilerinin askeri cezaevlerine atılmasını, 'Sovyet tehdidi ve tehlikesi' yaygaralarının ardından Türkiye'nin Truman Doktrini uya-

rınca Temmuz 1947'de dünyanın yeni efendisi ABD emperyalistlerinden askeri 'yardım' almaya başlamasını vb. ekleyebiliriz. Demek ki, bu dönemin Türkiye'si, Şefik Hüsnü'nün göstermeye çalıştığı tersine asla, emperyalizme ve faşizme karşı bir konuma çekilebilecek bir CHP tarafından yönetilmiyordu. Öte yandan, bütün bu veriler 1950'de DP'nin iktidara gelmesini 'antikemalist karşıdevrim' olarak gösteren Mihri Belli'nin ima ettiğinin tersine, tek partili diktatörlük yıllarının, yani Atatürk-İnönü döneminin asla "devrimin üstte güçleştiği" yıllar olmadığını da göstermektedir. Bu anlayışların ne denli yanlış ve gerici, dahası aptalca olduğunu gösteren bir not ekleyelim. 1950 seçimlerinden sonra, yeni Cumhurbaşkanı Celal Bayar'la, kendisini tebrik etmeye gelen İsmet İnönü arasında şöyle bir konuşma geçer. Bayar'ın ağzından dinliyoruz:

"...Ve mesela dedim:

-NATO'ya niçin girmediniz?

Bu sorumdan alınmış göründü.

-Onlar istediler de biz mi girmedik, Celal Bey?

Samimi maksadımı izah ettim, gerçek durumu, NATO'ya girip girmemek hususundaki esas fikrini öğrenmek istediğimi söyledim. Zaten verdiği cevaptan anlaşılıyordu ki, mukadderatımızı NATO'ya bağlamaktan zarar değil, fayda görmektedir. Bunu sarahatle ifade etti. Esasen benim görüş ve kanaatim de bu yolda idi. Fikir birliği içinde bulunuşumuzdan huzur duydum." (Başvekilim Menderes, Hürriyet, 21.7.1969) Evet, 1930'ların ikinci yarısında ve 1940'larda neredeyse var olup olmadığı belirsiz hale gelen TKP, marksizm-leninizmin temel ilkeleriyle, kendi resmi programıyla ve yaşanan gerçeklerle taban tabana karşıt bir yolda yürümekte işte böyle diretti. O böylelikle kendini tam bir etkisizliğe ve yok oluşa sürüklemekle kalmamış, ama aynı zamanda ve daha da önemlisi, daha sonra-

ki devrimci kuşaklara, aşmaları için yoğun bir iç ideolojik kavga yürütmelerini ve ağır bedeller ödemelerini gerektirecek alaturka menşevik bir miras bırakmıştı.

Okuyucu, Şefik Hüsnü'nün ve onun başında bulunduğu TKP'nin kemalist burjuvaziye, onun devletine ve ordusuna ilişkin yaklaşımı üzerinde bu denli durulmasını anlayışla karşılamalıdır. Bütün bunlar gereklidir; çünkü Şefik Hüsnü'nün ve onun TKP'sinin bu yaklaşımı, daha sonraki sürdürücülerinin, egemen sınıfların devletine ve ordusuna karşı tutumlarını karakterize etmeye devam etmekle kalmamıştır. Bu tutum ve onun serpintileri, 1960'larda yeniden yükselişe geçen Türkiye sol hareketinin devrimci kadrolarını ve daha az ve giderek azalan ölçüde olmakla birlikte 1970'lerin ve daha sonrasının devrimci kadrolarının tutumlarını da etkilemiştir. Özellikle 1960'lı yıllarda bu partinin resmen ya da edimsel olarak var olmamasına karşılık, TKP'nin eski kadrolarından Hikmet Kıvılcımlı ve özellikle de Mihri Belli, gelişmekte olan devrimci hareketin ideolojik biçimlenmesinde, daha doğrusu ideolojik deformasyonunda önemli bir rol oynadılar. Lenin, henüz yeni oluşmakta olan bir devrimci parti ya da akım söz konusu olduğunda "onu doğru yolundan saptırma tehdidinde bulunan devrimci düşüncenin öteki eğilimleriyle" hesaplaşmanın ne denli önemli olduğunu belirtiyor ve şöyle diyordu:

"Bu koşullar altında, ilk bakışta 'önemsiz' gibi görünen bir yanlıgı en kötü sonuçlara yol açabilir." (Ne Yapmalı?, s. 35) Evet, ne yazık ki, Türkiye devrimci hareketinin önemli bir bölümünün bu kötü öğretmenlerin sol kemalist, sosyal-şoven ve menşevik anlayışlarının etkisinden kurtulması için 12 Mart ve 12 Eylül askeri-faşist darbenin tezgahından geçmeleri ve "hareketi doğru yolundan saptıran" bu revizyonist mirasla hesaplaşmaları gerekti. Yalçın Küçük örneğinin gösterdiği gibi hala da gerekiyor. Şimdi bu iki önemli ismin devlet ve ordu sorununa ilişkin yaklaşımlarına daha yakın-

dan göz atalım.

Türkiye devrimci hareketinin kıdemli militanlarından olan ve Kürt ulusal sorunu da içinde olmak üzere bazı noktalarda geleneksel TKP çizgisinin daha ilerisinde duran Hikmet Kıvılcımlı, 27 Mayıs 1960 askeri darbesinin ertesi günü, yani 28 Mayıs'ta darbeyi gerçekleştiren Milli Birlik Komitesi'ne çektiği telgrafta şunları söylüyordu:

"Milli Birlik Komitesi Başkanı ve TC Devlet ve Hükümet Başkanı

ANKARA

Sayın Orgeneral Cemal Gürsel;

Tarihimizde daima kuvvetle çarpan kalbimizin, yiğit ordumuzun kötülüğe baş eğdirişini huşuyla selamlarım. İkinci Kuvayı Milliye gazamız kutlu olsun. Gerçek demokraside Allah yanılmasın.

Vatan Partisi Genel Başkanı

Dr. Hikmet Kıvılcımlı"

Aynı günlerde Org. Cemal Gürsel'e başarı dileklerini ileten bir kişi daha vardı: ABD Başkanı Eisenhower. O bu mesajda, "...başarılan inkılabın, Türkiye demokrasisinin gelişmesinde yeni bir merhale teşkil edeceğini candan ümit ediyor ve yeni hükümetin NATO ile CENTO'da kalma kararından memnuniyetini açıklıyordu." (Milliyet, 2 Temmuz 1960). Eisenhower'ın bu mesajının sıradan bir diplomatik metin olduğu düşünülmemelidir. 12 Eylül darbesinden sonra Barış Derneği davasında yargılanacak olan eski Büyükelçi M. Dikerdem'in anılarında bu konuda şöyle deniliyordu:

"Türkiye'deki 27 Mayıs Devrimi'nin üzerinden iki aya yakın bir zaman geçmiş, Milli Birlik Hükümeti'nin NATO ve CENTO'ya bağlılığı dünyaya ilan edilmiş, eski dostlukların -ve eski düşmanlıkların- olduğu gibi süreceği, Amerikan hükümetinin tam güvenini kazanmış bir diplomat olan Selim

Sarper'in Dışişleri Bakanlığı'na getirilmesiyle açıkça belli olmuştu. Sanırım ki, İran Şahı, (1950-60 döneminin başbakanı ve dışişleri bakanı -PD) Menderes ile Zorlu'nun Moskova'ya yakınlaşma siyasetine yöneldikleri kanısına varınca DP iktidarının askeri bir darbe ile düşürülmesinden rahatlık da duymuştu." (Bir Büyükelçinin Anıları, s. 30-31) Allah'ın birilerini yanılttığı anlaşılıyor; ama bu herhalde ABD emperyalistleri değildi.

Egemen sınıf bloku içinde bir çatlamanın ürünü olan ve bu çatlağı bir süre için genişletmeye devam edecek olan 27 Mayıs askeri darbesini izleyen dönemde işçi sınıfı ve gençlik hareketinin gelişmesi için bazı kanalların açıldığı doğrudur. Ancak bu, iktidardaki egemen sınıf fraksiyonunun 27 Mayıs darbesinin üzerinden fazla zaman geçmeden devrimci harekete ve halk hareketine karşı bir dizi önlem almasına hiç de engel olmamıştı. Darbeden hemen sonra NATO'ya ve CENTO'ya, yani Batı emperyalist blokuna bağlılığını yüksek sesle açıklayacak olan Milli Birlik Komitesi'nin lideri, daha sonra da Cumhurbaşkanı olan Org. Cemal Gürsel bir ara, 1963'te kurulan ve sayıları 1968'de 141'e ulaşan Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin onursal başkanlığını üstlenmekte sakınca görmemiş, 1960-61 ders yılında 4.548 öğrenciye sahip bulunan İmam Hatip Okullarında okuyan öğrencilerin sayısı 1971'de 49.308'e çıkmıştı. Kapitalist toplumlarda orduyu ve devlet aygıtını oluşturan personelin burjuvaziye, koparılması neredeyse olanaksız binlerce bağla bağlı olduğunu unutan Kıvılcımlı ise, daha sonra kaleme aldığı 27 Mayıs, Yön'ün Yönü, Devletçiliğimiz adlı kitabında, 27 Mayıs askeri darbesinin "başarısızlığının nedenini kendince şöyle açıklayacaktı:

"Ezilen, soyulan Türk ulusunun önüne, sömürmenin her biçimini kökünden ve kesince gidermeye hazır bulunan işçi sınıfı tutulup geçirilebilseydi, o zaman ulu görevlilerin (27 Mayısçılar kastediliyor PD) tereddüt ve telaşına yer kalmazdı. 'Kendi

gelecek stratejilerine', yani can kaygısına düşmezlerdi. 'Sosyal sınıflar stratejisine' bel bağlardı. Böyle hallerde kurmay nitelikleri en iyi strateji olmalarını sağlayabilirdi." (s. 115)

"Devrimci kendisine sırça saraylar kurup, çevresini yedi kat polis ve silahlı adamlarla sararak da sağ kalır, çarıkızlarla bir arada yaşayarak, halk sevgisinden örülmüş zırhlar içinde de...Ancak kendi ülküsüne en elverişli sosyal sınıfı seçmek, Hasan Sabbah'ın Kan Kalesi içinde nefsinin güvence altına almaktan çok daha garantilidir. Kişi için garantili olmasa bile, dava için garantilidir.

"27 Mayıs, bu noktada yanılmıştır...

"27 Mayıs devrimcileri, sabah namazından sonra kimseyi sokağa çıkartmayacaklarına, halka güvenebilir, çarıklı köylünün yanına gitmenin bütün yollarım açabilirlerdi.

"Hırpani işçinin örgütlerini Amerika'dan, milyon sağlayan sendika gangsterlerinden kurtarabilirlerdi. Ekonomik kurtuluş savaşının manivelasını kullanabilirlerdi. Rızkını zor çıkaran küçük memuru, aydını, sermayeye haraç vermek üzere tasarruf bonusu ile yaralamayabilirlerdi." (s. 119-20)

"27 Mayıs, şu Türkiye'de gizli bir tek gerçek ya da isterseniz 'felsefe' bırakmamıştı.

"Bütün sorun, o gerçekleri ve felsefeleri 'çağdaş uygarlık' toplumu içinde dayandıracak bir sosyal sınıf manivelası bulmaktaydı. Bu manivela Türkiye işçi sınıfıydı. Yoksa her şey, fatalman kökü dışarda finans-kapital ağlarının kucağına düşmekten yakayı kurtaramazdı." (s. 122) Kıvılcımlı bu kitabın bir yerinde, 27 Mayıs askeri darbesinin dördüncü gününde kendisinin Milli Birlik Komitesi'ne yazdığı 'Siyasi Gerçeklerimiz' başlıklı 1. Açık Mektup'undan aşağıdaki satırları alıntılıyor. Aynen aktarıyoruz:

"150 yıl gericilik üstte, devrim altta güreşti. Meşrutiyetten sonra boğuşma bitmedi. Yalnız bu yolda 50 yıldır devrim üstte, gericilik altta güreşiyor... Gericiliğin zaafı: Milletten kopmuş bir avuç azınlık oluşudur."

(s. 134) Gericiliğin 'milletten kopmuş bir azınlık' olduğu biçimindeki tartışmalı ve yanlış önermeyi bir yana bırakarak, Kıvılcımlı'nın, Meşrutiyet'in ilan edildiği 1878'den, kemalist rejimin pekiştiği 1928'e kadar olan dönemde "devrimin üstte güreştiği" yolundaki tezinin gerçekleri yansıtmayı yansıtmadığına göz atalım. Bu 50 yıllık döneme neler sığdı? Hemen aklımıza gelenleri sayalım: Sultan İkinci Abdülhamit'in ülkemizdeki bütün gerici çevrelerce öteden beri yüceltile gelen yönetimi, 1880'lerden 1920'lerin sonlarına kadar gerçekleşen irili ufaklı bir dizi Kürt ayaklanmasının kanla ve ihanetle bastırılması, ünlü Hamidiye Alayları ve Ermeni halkına karşı 1915-16'da doruk noktasına ulaşarak bir soykırıma dönüşen katliamlar, Alman emperyalizminin bir çeşit sömürgesi -Enverland- haline gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle parçalanmaya yüz tuttuğu bu dönemde Arap ve Balkan halklarına karşı bir dizi katliam gerçekleştirmesi, can çekişmekte olan "Avrupa'nın Hasta Adamı"nın bir oldubittiyle Birinci Dünya Savaşı'na sokulması, bu savaş sırasında Yemen'den Kafkasya'ya, Çanakkale'den Galiçya'ya kadar uzanan uçsuz bucaksız bir cephede yüzbinlerce genç Türk ve Kürt köylü ve işçisinin Hohenzollern'lerin ve Habsburg'ların çıkarları için kurban edilmesi, kurtuluş savaşı sırasında Rum halkına karşı girişilen katliamlar, Mustafa Suphi TKP'sinin ve Çerkez Ethem önderliğinde gelişen çekirdek halindeki köylü gerilla hareketinin tasfiyesi, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra Şeyh Sait ayaklanması gerekçe gösterilerek Takrir-i Sükûn Kanunu'nun çıkarılması, İstiklal Mahkemeleri'nin kurulması ve tüm muhalefetin yok edilmesine girişilmesi, işçi sınıfına karşı kanlı ve sert saldırılar ve onun sendikal örgütlenme çabalarının zorla bastırılması. Bu sonucusu konusunda Türkiye İşçi Sınıfı ve Mücadelerine Tarihi adlı kitaptan birkaç örnek verelim:

18 Ağustos 1908: "Ücretlerine zam isteğiyle greve başlayan Aydın Demiryolu işçileri

bir istasyondaki depoları yaktılar, tutuklanan işçilerin serbest bırakılması için gösteriler düzenlediler, bir treni raydan çıkardılar. Jandarmayla çıkan çatışmalarda bazı işçiler yaralandı. Grev, Mecidiye zırhlısının İzmir'e asker çıkartması ile kanlı bir biçimde bastırıldı." (s. 53)

5 Eylül 1908: "Şark Demiryollarında çalışan işçiler greve başladı. Grev sırasında askerler bütün istasyon ve telgrafhaneleri kuşattılar. Bir dizi çatışmadan sonra grev 10 Eylül'de bastırıldı." (s. 53)

14 Eylül 1908: "Ereğli Kömür Havzası'nda çalışan işçilerin başlattıkları grev Zonguldak'a asker çıkartılarak bastırıldı." (s. 53)

1 Temmuz 1924: "İstanbul'da tramvay şirketinde çalışan işçiler bir kondüktörün işten atılmasını protesto ettiler. İşçiler üzerine jandarma kuvvetleri gönderildi. Birçok işçi yaralandı; birçoğu tutuklandı." (s. 76)

Ocak 1927: "3.000 kayıkçı, liman işletmesinin kendilerine borcu olan 25.000 lirayı ödememesi üzerine direnişe başladılar. Nakliyat şirketi polise başvurarak işçilerin zorla çalıştırılmalarını istedi. Asker ve polislerle çıkan çatışmaya şehirden başka işçiler de grevcileri desteklemek üzere katıldı. 10 işçi öldürüldü, 50 işçi ve polis yaralandı, 370 kişi tutuklandı. Direniş bastırıldı." (s. 78)

Ağustos 1927: "Adana-Nusaybin demiryolu hattında çalışan 850 yapı işçisi isteklerini 31 maddelik bir liste halinde şirkete sundular... Şirket 1.5 ay sonra bu dilekçeyi reddetti. İşçiler bayram öncesi istedikleri avansın da ödenmemesi üzerine direnişe başladılar. Direniş 20 gün sürdü. Fransız şirketinin grev kırıcılara yardım olarak gönderdiği trenin önüne yüzlerce işçi karlıları ve çocukları ile yatarak trenin geçmesini önlediler. Bunun üzerine hükümet, buraya askeri birlikler göndererek silahsız işçilerin üzerine ateş açtırttı. Birçok kişi öldü. 22 elebaşı tutuklandı. Grev, yabancı kapitalistler ve hükümet tarafından ezildi." (s. 78) Herhalde bu kadarı yeter. Diğer kapitalist toplum-

larda olduğu gibi, Türkiye’de de devlet aygıtının ve onun çekirdeğini oluşturan ordunun işçi sınıfına, diğer ezilen ve sömürülen sınıflara ve ulusal boyunduruk altında tutulan Kürt halkına karşı kesintisiz bir savaşım sürdürmesi, nesnelere doğası gereğiydi. “Türkiye tarihinin maddesi”ni incelediğini ve kavradığını ileri süren Kıvılcımlı, en azından İttihat ve Terakki döneminden bu yana ülkemizde -tıpkı sanayileşme yoluna görece geç giren diğer ülkelerde olduğu gibi- ordunun ve devletin yalnızca burjuvazinin ve toprak ağalarının çıkarlarını savunmakla kalmadığını, burjuvazinin oluşum sürecinin güdücü gücü ve organik bir parçası haline geldiğini anlamamış, ya da unutmuş gözüküyor. Ayşe Buğra adlı bir burjuva araştırmacı, Türkiye’de kapitalizmin gelişiminde devletin oynadığı rolü incelediği yapıtının bir yerinde İttihat ve Terakki Fırkası’nın lider kadrosunun özellikle savaş yılları boyunca toprak ağaları ve tüccarlarla birlikte birçok bankanın ve anonim ortaklığın kuruluşuna katıldıklarını ve onların yönetim kurullarında yer aldıklarını belirttikten sonra sözlerini şöyle sürdürüyordu:

“Cumhuriyet’in kurulmasını takiben, devlet, ülkenin iş hayatında önemli bir rol oynamaya devam etmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında girişimcilik faaliyetleri ve kamu görevleri hala birlikte sürdürülebilmekteydi. Birçok devlet adamı iş dünyasında faaliyet gösteriyordu ve bunlardan hiç olmazsa bir kısmı yatırımlarını ülkeye hizmet vermenin bir ilave yolu olduğuna samimiyetle inanmaktaydı. Zaten Mustafa Kemal Atatürk ve hükümetteki yakın çalışma arkadaşları da, diğer politikacılar ve işadamlarıyla birlikte İş Bankası’nın kurucuları arasında değil miydi? Politik bağların özel sermaye birikiminde önemli bir etken olduğu tartışmasız bir gerçektir.” (Devlet ve İşadamları, s. 74) Dolayısıyla, Türk burjuva devlet aygıtının burjuvazi ve toprak ağalarıyla iç içe olan, kendi sınıfsal çıkarlarının tam olarak bilincine ermiş bulunan yöneticileri,

devrime önderlik edebilecek biricik güç olan işçi sınıfının yalnızca kitlesel direnişlerine değil, bağımsız sınıf örgütlerine karşı da her zaman acımasız bir ideolojik ve siyasal saldırı konumunda oldular. Örneğin, Başbakan Recep Peker, 1936 yılında faşist İtalya’dan ödünç alınan ve işçi sınıfının sendikal örgütlenmesini bile suç sayan ve yasaklayan 3008 sayılı İş Yasası’nın amacını anlattığı Meclis konuşmasında şöyle diyordu:

“...İş Kanunu Türkiye’de ulusal devlet tipindeki ahenkli, muvazeneli bir hayatın tanzimine yarayacak bir esas olacaktır. Bu kanun ile yurttaşların sınıflaşarak parçalara ayrılmasına karşı bir kale duvarı örüyorsak, Türkiye’de müstehlik ve müstahsil unsurlar mücadelesinin ruhunu da ortadan kaldırmış oluyoruz. Yeni Kanun, sınıfçılık şuurunun doğmasına veya yaşamasına imkân veren hava bulutlarını silip süpürecektir.” (Dr. İhsan Keser, Türkiye’de Siyaset ve Devletçilik, s. 121) Kuşkusuz, sınıf bilincinin doğmasına ve yaşamasına engel olmak, esas itibarıyla sömürücü sınıfların istek ve iradesine bağlı değildir ve olamaz da. Ancak yukarıdaki pasajda dile getirilen düşünceler, işçi sınıfına, diğer ezilen ve sömürülen yığınlara ve Kürt halkına duyduğu sınırsız kinle yoğrulmuş Türk gerici egemen sınıflarının amaç ve yönelimlerini ve onlara ilişkin olarak kurulan hayallerin boşluğunu göstermesi bakımından söz götürmez bir değer taşırlar.

Kuşkusuz biz, sivil toplumcuların ve Kürt ulusal hareketinin çok geniş kesimlerinin yaptığı gibi, İttihat ve Terakki dönemini ve kemalist burjuva cumhuriyetini Osmanlı sultanlığının basit bir devamı olarak görmüyor ve bu dönemi tümüyle olumsuzlamıyoruz. Bu dönemde, kitlelerin homurdanması ve eylemliliğine bağlı olarak gelişen 1908 Jön Türk burjuva devrimi, Türkiye’yi işgal eden emperyalist devletlere ve Yunan işgalcilerine karşı ikircimli de olsa bir bağımsızlık savaşının verilmesi, padişahlığın ve hilafetin tasfiyesi, 1930’ların

başlarına değin emperyalist devletlerce dıştalanmış kemalist rejimin Sovyet devletiyle bir çeşit bağlaşma ya da iyi komşuluk ilişkileri içinde olması gibi 'olumlu' öğelerin de olduğunu yadsımıyoruz. Ancak, 1878-1928 yıllarının, "devrimin üstte güreştiği" bir dönem olarak sunulmasının, egemen kemalist burjuva ideolojisinden ve onun yarattığı yanılsamalardan kopamamanın su götürmez bir kanıtı olduğunun da altının çizilmesi gerekiyor. Bazen egemen sınıfın önde gelen temsilcilerinin yılların "devrimcilerinden daha doğru ve daha objektif saptamalar yaptığına tanık olunur. Burada sözü İsmet İnönü'ye bırakacağız. İsmet İnönü, Ulus gazetesinde yayımlanan Hatıralar'ında, İkinci İnönü Savaşı sırasında Bursa'dan geriye doğru göçen ve içinde subay ve ailelerinin de bulunduğu bir kafileye rastladığında onlara şöyle dediğini anlatır:

"Kafileyi durdurdum. Subayları bir kenara topladım: İçinde bulunduğumuz vaziyeti bilirsiniz. Bundan başka subay olarak da yerinizi bilmelisiniz. Padişah düşmanımızdır. Yedi düvel düşmanımızdır.

-Bana bakın, dedim. Kimse işitmesin, millet düşmanınızdır." (Ulus, 17 Mayıs 1968)

Hem başında ordunun orta ve kısmen de alt kademelerindeki subayların bulunması ve hiyerarşi dışı bir eylem olması ve daha da önemlisi hem de 1950'lerin sonu Türkiye'sinde sınıf çelişmelerinin görece olarak az gelişmiş olması nedeniyle öncelikle ve ilk planda işçi sınıfını, emekçi yığınları ve Kürt ulusunu hedef almayan 27 Mayıs darbesinin, 12 Mart ve 12 Eylül darbelerinden farklı olduğu, onun daha sonraları egemen sınıf partilerinin ve Mart ve Eylül darbelerinin topa tutacağı ve görece ileri hükümler içeren bir anayasa bırakmış olduğu yadsınamaz. Ama, ancak iflah olmaz revizyonistler, bu olgudan hareketle objektif olarak esas içeriği ve yönelimi, 1950'ler boyunca güçlenmekte olan büyük sanayi burjuvazisinin çıkarlarını kollamak olan ve daha

sonraki yıllarda da bu burjuvazinin ve onun arkasında duran emperyalizmin gereksinimleri uyarınca iç pazarı genişletmek için bir dizi ekonomik ve siyasal önlem alan 27 Mayıs hareketini yüceltebilir ve ona olmadık misyonlar biçebilirlerdi. İşte Kuvayı Milliye, aynı kitabın son sayfasında tarihin birkaç yıl sonra -12 Mart 1971'de- çürüttüğü ve yeniden ve yeniden çürüteceği şu anti-marxist saptamayı yaparken tam da bu hataya düşüyordu:

"Finans-kapital, antika 'moskof', modern 'gomoniz' korkuluğunu var gücüyle sömürerek Türk ordusunu NATO vb.'ne katarken 'hanım'laştıracaklarını umdu. Ekonomik ve sosyal olarak bunun olanağı yoktu. Ne Türkiye genlikli bir modern kalkınmış ekonomi temelinde sahipti, ne finans-kapital oturaklı ve tutarlı bir kapitalist sınıfın bütünlüğünü ve kendince haklılığını, meşruluğunu temsil ediyordu. O yüzden Türk ordusu gerek maddesi, gerek ruhuyla, finans-kapitalin ne ayrıcalıklı metropol kastı, ne sömürge aylıklı askeri olamadı.

"27 Mayıs, bu ekonomik ve sosyal kritik durumu gidermek yerine büsbütün açığa vurdu. Menderes DP'si, Türk subayını lojman vb. yem borularıyla 'evcilleştireceğini' umdu. Aldığı karşılık umut verici olmadı. Demirel AP'si Orko (Ordu Yardımlaşma Kurumu, OYAK -PD) vb. yem borularıyla DP'nin CIA'dan öğrendiklerini yeniden uygulamaya çalışıyor. Bu, hacıya çocuklarını meclislerde 'transfer' etmek, ya da halk oylarını kasaba tezgâhında pazarlamak kadar kolay olacağına hiç benzemiyor.

"O zaman Türk ordusuna tek yol kalıyor. Halk ordusu olmak. 27 Mayıs ve sonrası, o çabanın bir denemesidir. Bilince çıkamadığı için kör dövüşüne dönüşmüştür." (age., s. 238) Kuvayı Milliye, 12 Mart 1971 darbesinden hemen önce yayımladığı Halk Savaşının Planları adlı kitabında bu görüşünü bir kez daha yineledi. O şöyle diyordu:

"Türkiye tarihinde hemen her devrim, ordu tarafından yapılmıştır...

"Ordu: Hep düzenlice ileri devrimci aksiyon vurucu gücü olmuştur ve olmaktadır.

"Ortada, geri ülkelerin ekonomik ve sosyal gidişinde çıkmaza girmiş, sınıf ilişkileri-çelişkilerini çıkmazdan kurtarıp zembereğinden boşandıran bir gerçek vurucu güç vardır.

"Bu vurucu güç, Türkiye'nin yakın tarihinde, olumlu modern gelişim yönünde etkin oldu ve oluyor. Bir avuç finans-kapital kodamanı, Antika tefeci bezirgân sınıfı ile ele verip memleketi korkunç bir sömürü ile satmaya kalkıştı mıydı, vurucu güçlerimiz halktan yana çıkararak o gidişi göğüslemekten geri kalmıyor. O zaman, Finans Kapital+Tefeci Bezirgan ittifakı tezine karşı gelenekçi ileri vurucu güçlerin halkla ittifakı gerçekleşiyor." (age., s. 187) Oysa, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinin ordusunun kural olarak, burjuvazinin ve toprak ağalarının sömürsünün muhafızlığını yaptığı, bu sömürücü sınıflarla etle tırnak gibi olduğu, yalnızca "kendi" halklarının kanını birçok kez akıtmakla kalmayıp bölge halklarına karşı değişik emperyalist devletlerle ortak hareket planları içinde de yer almış olduğu, tartışma götürmez bir gerçekliktir. Yani o, hem yerli 'finans kapital'in, hem de emperyalizmin hizmetindeydi. Tek parti diktatörlüğünden çok partili burjuva-toprak ağası diktatörlüğüne geçiş bu alanda herhangi bir şeyi değiştirmede: Türkiye, Temmuz 1950'de ABD emperyalistlerinin Kore halkına karşı BM bayrağı altında yürüttükleri savaşa 4.500 kişilik bir askeri birlikle katılmakla kalmadı; o 1952'de NATO'ya üye oldu ve ABD ve NATO'nun Ortadoğu halklarına çevrilmiş bir silahı haline geldi. Kıvılcımlı, bu gelişmelerden olduğu gibi, burjuva diktatörlüğünün bekçisi olan ordunun 11 Mart 1965'de Zonguldak'ta işçilere ateş açmasından ve 2 işçiyi öldürüp 10 işçiyi yaralayarak onların grevini bastırmasından(3), 15-16 Haziran 1970 büyük işçi direnişini bastırmak için seferber olmasından ve bu eylemin ardından İstanbul ve Kocaeli'nde ilan edilen

sıkıyönetim sırasında yüzlerce işçi ve sendikacıyı işkenceden geçirmesinden, 1960'ların sonlarında Kuzey Kürdistan'da terör estirmesinden ve daha 12 Mart darbesinden önce devrimci gençlik hareketine karşı, kontrgerilla yöntemleriyle savaşmaya başlamasından da bir şey öğrenmemiştii. Kıvılcımlı, 1960'lı yıllar boyunca övmeye devam ettiği ordunun 12 Mart 1971'de verdiği muhtırayı selamladı ve o sıralar yayımladığı Sosyalist adlı gazetesinde 'Ordu Kılıcını Attı!' manşetiyle çıkan yazısında, "Meclislerimizden kendi kendini düzeltmesi mi beklenir? Besbelli ki ordu onu ummuyor. Onun için süratle idareyi ele alacaktır. Muhtıradan başka anlam çıkmıyor. Haydi hayırlısı..." (D. Perinçek, Kıvılcımlı'nın Burjuva Ordu ve Devlet Teorisinin Eleştirisi, s. 12) diyebildi.

* * *

Şimdi de sözü Milin Belli'ye bırakalım. O, 'asker-sivil aydın zümre' olarak adlandırdığı ve küçük burjuva kategorisine koyduğu subay katmanına devrim stratejisinde son derece önemli, hatta belirleyici bir rol biçmektedir. Türk ordusunun subay kademesinin demokratik devrimden yana olduğunu, hatta sosyalist devrime karşı olmadığını(!) savunacak kadar ileri gidebilen Mihri Belli, 5 Ağustos 1966'da Yön dergisinde yayımlanan ve okuyucudan özür dileyerek geniş bir bölümünü aktaracağımız bir yazısında şöyle diyordu:

"Türk toplumunda pek önemli bir yeri olan, çoğunluğu küçük burjuva kökten gelme asker-sivil bürokrat aydın zümre de... küçük burjuvazi içinde ele alınmalıdır... Bizce bu zümrenin durumu özel olarak ele alınmalıdır ve bunun sosyalist teoriye aykırı bir yanı yoktur... Bugün Türkiye'de asker-sivil memurlar yarım milyona yakındır. Marks'ın önemle üzerinde durduğu sayının hemen hemen on misli. Bu zümre Tanzimat'tan bu yana Türkiye'nin yönetimini çok kez tekelinde tutmuş, hiç değilse bu yönetimde önemli rol oynamıştır. Yüzyıldan uzun bir

süredir Türk tarihindeki gelişmeler bu zümrenin damgasını taşır.

Pek yakın bir geçmişe kadar Türk toplumunda son söz bu zümrenindi. Ağa, eşraf, işadamları toplumda ikinci durumdaydı...

"Bu konunun hiç de küçümsenmemesi gereken bir de manevi yanı var: Yüzyıldan uzun bir süredir Türkiye'nin kaderine hükmetmiş olan asker-sivil bürokrat zümre, bir geçmişin, bir geleneğin temsilcisidir. Bu geçmişte örneğin bir Çanakkale var, bir Kurtuluş Savaşı var... İşte söz konusu zümre böyle bir geleneğin mirasçısıdır, ve bu miras elbette ki zümrenin politik bilinci üzerinde etkili olmaktadır. Onun için bu zümre ile komprador-ağa ittifakı arasında uzun süreli bir uzlaşma yalnızca maddi değil, manevi bakımdan da, gelenek ve tarih bakımından da imkânsız görünmektedir... Hangi yönden bakarsak bakalım bu zümre ile komprador-ağa arasındaki derin sınıf çelişkisi ayan beyan ortadadır.

"Bu çelişkinin ideolojik alanda tezahürüne değinmeden geçmeyelim: Asker-sivil aydın zümrenin ideolojisinin günümüzün şartlarına uydurulmuş bir Kemalizm olduğu söylenebilir. Kemalizmin milliyetçi, antiemperyalist ilkelerinin Türkiye'de sosyal adaletin gerçekleştirilmesiyle sıkı sıkı bağlı olduğu ve köklü altyapı dönüşümlerinin gerçekleştirilmesinin bugünün Kemalist politikasının gereği bulunduğu bilinci bu aydın çevrelerde yaygındır. Denebilir ki, asker-sivil aydın zümre, gerek kök bakımından, gerek genel durum bakımından içinde sayılması gerektiği Türk küçük burjuvazisinin en bilinçli kolunu, bu sınıfın öncü müfrezesini teşkil etmektedir. Son yıllarda sosyalist akım, bu zümrenin geniş çevrelerini etkilemektedir. Ve Türk sosyalistleri ne sektörist ve ne de oportünizme sapmadan gerçekten sosyalist bir politik çizgiyi izleyebildikleri ölçüde, yani gerçek sosyalistler olabildikleri ölçüde, demokratik devrim aşamasında pek önemli bir rol oynaması mukadder olan bu zümrenin önemini doğ-

ru değerlendirmek zorundadırlar. İçinde bulunduğumuz aşamada tarihsel inisiyatife sahip bulunan asker-sivil aydın zümre kesin olarak demokratik devrimden yanadır. Sosyalist devrime karşı olması için de sınıftan bir neden yoktur." (M. Anadol, Türkiye'de Antiemperyalist Savaşın Stratejisi, s. 29-32) Türk ordusunu bu denli yücelten bir çizginin, onun subay kademesine egemen olan şovenist ve militarist bakış açısını da benimsemesinden daha doğal bir şey olamazdı. Nitekim 1967 yılının sonlarına doğru Kıbrıs'ta siyasal havanın gerginleşmesi ve hatta bir Türk-Yunan savaşı olasılığının gündeme gelmesi, bunun üzerine ABD Başkanı Johnson'ın, özel temsilcisi Vance'ı Türkiye'ye göndererek, Kıbrıs'a yapılacak bir müdahalede Türk ordusunun ABD silahlarını kullanmasının ikili anlaşmalara aykırı olduğunu küstahça anımsatması, şovenist çizgisine yurtseverlik ve antiemperyalizm görüntüsü vermeye özen gösteren Mihri Belli'nin karakteristik bir tepkisine yol açmıştı. O, bu ortamda 1967'de kaleme aldığı "Tarihi Fırsat" başlıklı bir yazıda şunları söyleyebiliyordu:

"Türkiye'nin Amerikan 'arabulucularıyla' müzakerelerde kaybedecek zamanı yoktur. Harekete geçme zamanı gelmiş, çatmıştır. Türk halkı millet olarak vakar ve haysiyetimizle bağdaşmayan ürkek davranışlara tahammülü olmadığını, şahlanışı ile, 'Ordu Kıbrıs'a!' haykırışlarıyla kesin olarak ifade etmiştir...

"Tıpkı Atatürk zamanında olduğu gibi, Türkiye bir kez daha bütün ileri insanlığın saygısını kazanacak, emperyalizme karşı savaşan Doğu ve Güney uluslarının öncüsü durumuna yükselecektir. Mustafa Kemal Türkiyesi bir kez daha gerçek olacaktır. Bundan sonra her gerçek Türk yurtseverinin özlediği tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin gerçekleşmesi tarihi olayların akışının doğal bir sonucu olacaktır. Ve böylece emperyalizm dünyanın bu bölgesinden tasını tarağını toplayıp çekilmek zorunda kalacaktır... Bütün gü-

cümüzü seferber etmek ve yenmek tarihi görevimizdir. Şehitlerine ağlayan, hakaretlerin en ağırına uğramış 32 milyonluk Türk ulusu bu tarihi görevin bilincindedir. Tüm ileri insanlık bu görevimizi başarmamızı bizden beklemektedir. Tarihin bize yüklediği bu kutsal göreve layık olalım!" (PDA Seçmeler 1, s. 294-95) NATO'ya ve ABD emperyalizmine bağımlı ve gerici Türk egemen sınıflarının çıkarlarının bekçisi olan Türk ordusunun Kıbrıs ve Yunan halklarının kanını dökmesi için savaş tamtamları çalan bu bay, ordu devrimciliğini ve Kemalizm kuyrukçuluğunu, Türkiyeli devrimcilerin militarizme karşı olmamaları gerektiği noktasına kadar geliştirmişti. O şöyle diyordu:

"Batı'da sosyalizm ile antimilitarizm hep birlikte gitmiştir. Ama Batı'da tarihi gelişmenin bir sonucu olan sosyalizm-antimilitarizm bağdaşması, Türkiye'nin gerçeklerine hiç uymayan bir şeydir. Öteki ülkelerin tarihinde sık sık görülen asker tarafından bastırılan halkçı ilerici hareketler bizim tarihimizde yoktur. Ve bu gerçek bizim ilerici olarak Türk ordusuna karşı tutumumuzun Batı antimilitaristlerinin tutumunun tam karşıtı olmasını gerektirir." (Türk Solu, 4 Şubat 1969) Oysa en azından 1920'lerden bu yana Türk ordusu bir dizi Kürt ulusal ayaklanmasını bastırarak, işçi grevleri ve direnişlerine saldırmıştı. Ve bu makalelerin kaleme alındığı yıllarda, 1952'de NATO'yla işbirliği halinde kurulmuş bulunan ve doğrudan doğruya Türk Genelkurmayıyla içiçe olan Özel Harp Dairesi'nin (ya diğer adıyla Seferberlik Tetkik Kurulu'nun) yönetimi altında MHP'li komandolar devrimci harekete ve yığın hareketine karşı örgütlenmekte ve saldırmakta, Kuzey Kürdistan'da köyler basılmakta, Kıbrıs'ta Kontrgerilla örgütlenmesi yaratılmış bulunmakta, bizzat ordunun içindeki demokrat, yurtsever ve liberal öğelerin tasfiyesi için planlar oluşturulmakta ve olası bir gerilla savaşının ya da devrimci kitle ayaklanmasının ezilmesi için karşı hazırlıklar yapılmaktaydı. CIA ajanı David Galula'nın

Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri adlı kitabı 1965 yılında Genelkurmay tarafından bastırılmış ve orduya dağıtılmıştı. Amerikan ordusunda kullanılan FM 31-15 nolu kitabının çevirisi olan ST 31-15 Kara Kuvvetleri Komutanlığı Sahra Talimnamesi, Gayrinizamî Kuvvetlere Karşı Harekât adlı kitap ta gene 1965 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından bastırılıp çeşitli askeri birliklere dağıtılmıştı. Mihri Belli, az çok tutarlı bir burjuva demokrasinin bile rahatlıkla görebileceği bütün bu olguları görmezden gelmekle kalmayacak, yakın tarihimizin en büyük işçi eylemi olan 15-16 Haziran 1970 direnişinin, Türk ordusuna ilişkin yanılısama duvarında açtığı büyük gediği de elinden geldiğince onarmaya çalışacaktı. Kendisine 'proleter devrimci' adını uygun gören, ama özünde ordu içinden çıkacak bir 'sol' cuntayı dört gözle bekleyen Mihri Belli, 1970 yılının sonlarına doğru, 15-16 Haziran eylemini değerlendirmek için kaleme aldığı bir yazısında gerçekleri açıkça çarpıtarak,

"'İşçi-Ordu Elele, Milli Cephe' sloganı direniş yürüyüşlerinin en etkili sloganı oldu. Türk Ordusu tarihi geleneğine bağlı kaldı ve Amerikan emperyalizminin işbirlikçisi bir iktidarın emrinde kendi emekçi halkına karşı koymadı." (Aydınlık Sosyalist Dergi, Sayı: 21, s. 197) diyordu. O, adı geçen derginin bir sonraki sayısında ise şunları yazabiliyordu:

"Büyük direniş günleri Amerikan danışmanlarının telkiniyle Demirel iktidarının uygulamaya çalıştığı Türk Ordusunun milli güçlere karşı bir baskı kuvveti olarak kullanmak planı genellikle uygulanamadı. O günler 'İşçi-Ordu Elele, Milli Cephe' sloganı etkili bir slogan oldu... Türk ordusunun montaj ve ambalaj sanayii işverenlerinin elinde işçiye karşı bir baskı aracı rolünü oynatmak kolay bir iş değildir... Türkiye'de millici ve devrimci bir geleneğe sahip Atatürkçü Türk ordusunun varlığı faşizmi özleyenlerin önüne dikilen büyük bir engeldir... Halkımız kendi ordusu saydığı Türk ordu-

sunu karşı güven ve sevgi beslemektedir..." (Age., Sayı: 22, s. 266-267)

'Balyoz operasyonu', sıradan demokrat ve ilerici insanlara ve aydınlara varana değin tüm solu hedef alması, koyu antikomünizmi, THKO, THKP-C ve TKP(ML)'nin kişiliğinde radikal devrimci güçlere karşı uyguladığı terör, yaygın işkence uygulaması, Kontrgerilla'sı, daha sonra açığa çıkan CIA bağlantısı vb. ile 12 Mart askeri-faşist darbesi, Türk ordusu konusunda 1960'lı yıllarda devrimci hareket saflarında yaygın olan gerici hayalleri yerle bir etmede yüzlerce konferans ve tartışmadan daha olumlu bir işlev gördü. Ve deyim yerindeyse bir musibetin bin nasihatten daha etkili olduğunu gösterdi. Ama Türk ordusunun 'devrimci nitelik ve gelenekleri'nden söz etmenin artık yürek gerektirdiği bu dönemde adeta, görmek istemeyenden daha körü olmadığı sözünü doğrulamak isteyenler yok değildi. Bunlardan birisi de 12 Mart darbesinden sonra bir sözde özeleştirici yapan Mihri Belli'ydı. O, yaşanan pratikten de hiç, ama hiç bir şey öğrenmediğini kanıtlayan 'Özeleştirici'sinin bir yerinde şöyle diyordu:

"Biz, THKO'cu gençler tarafından 'Ordu' sözcüğünün kullanılmasının Türkiye'nin özel şartları bakımından yanlış olduğu görüşündeyiz. Böyle bir adlandırma, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde yer alan yurtsever unsurlarla Amerikan emperyalizmini velinimet sayan işbirlikçi unsurlar arasındaki mücadelenin işbirlikçilerin kesin zaferi ile sonuçlandığı ve devrimci güçlerin Ordu'nun teşkil ettiği mücadele alanından, bir daha dönmek üzere, yenik olarak ayrıldıkları ve orduyu tümüyle Amerikan emperyalizmine ve onun emrindeki bazı generallere terk ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Son zamanlarda Tağmaç tayfası ve onun arkasında duran emperyalizm türlü tedbirlere başvurarak Türk Ordusunu emperyalizmin emrinde kendi halkına karşı bir baskı kuvveti durumuna düşürme yolunda önemli başarılar sağlamışlardır ama, bu başarılar kesin değildir. Tarihin kaydettiği

zaferle sonuçlanan ilk Milli Kurtuluş Savaşından doğan Türk Ordusu içinde gerçek Atatürkçü yurtsever unsurlarla emperyalizmin işbirlikçilerinin mücadelesi sürmektedir. Ve sürecektir. Ve biz bu mücadelede yurtsever askerlerin işini kolaylaştırmakla, işbirlikçilerin ekmeğine yağ sürecektir. Bu bir devrimci görevdir." (Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı III, s. 954-955)

DİPNOTLAR

1- Lenin, Devlet ve İhtilal'in 1. basısına sonsözünde şöyle diyordu:

"Bu broşür 1917 Ağustos ve Eylülünde yazılmıştır. Son bölümün, '1905 ve 1917 Devrimleri deneyimi' başlığını taşıyan VII. bölümün planlarını daha önce kararlaştırmıştım. Ama, başlık dışında, 1917 Ekim Devriminin öngününü belirleyen siyasal bunalım tarafından 'engellenmiş' olarak, bu bölümün bir tek satırını bile yazacak vaktim olmadı. Ama bu broşürün ('1905 ve 1917 Rus Devrimleri Deneyimi'ne ayrılmış) ikinci fasikülü, kuşkusuz çok daha sonraya bırakılacak; bir 'devrim deneyi' yapmak, o konuda yazmaktan daha güzel ve daha yararlıdır."

2- Kuşkusuz bütün bu eleştirilerin yapılması, genellikle yığın hareketinin son derece zayıf olduğu ve yasal ve demokratik olanakların hemen hemen hiç bulunmadığı tek parti diktatörlüğü ortamında, yani son derece zor koşullarda TKP saflarında savaşım vermiş militan ve sempatanların özveri ve kavgalarının taşıdığı büyük tinsel değer ve önemin yadsınması anlamına gelmiyor. Günümüzün Türkiye komünist hareketi, TKP revizyonizmini ve onun, kendisinin gelişimini frenleyen olumsuz mirasını ret ve mahkûm ederken, bu Partinin saflarında kavga vermiş, proleter devrimi bayrağını yüksekte tutmaya çalışmış komünist işçi ve aydınların yarattığı devrimci değerleri unutmamak ve onların anısını bugün yürüttüğü devrim ve sosyalizm savaşımında yaşatmakla yükümlüdür.

3- "Zonguldak Kömür İşletmeleri Karadon Kömür Ocaklarında çalışan 5,000 işçi, patronu ve patronla işbirliği içindeki sendika yöneticilerini ve liyakat zammının dağıtım biçimini protesto etmek amacıyla direnişe başladı. Direnişin ilk gününde iki mühendis yaralandı. Bölgeye polis ve jandarma gönderildi. 10 Mart'ta 49 işçi gözaltına alındı.

11 Mart'ta Kozlu bölgesinde çıkan çatışma sonucu 2 işçi öldü, 10 işçi ve 12 jandarma eri yaralandı. İşçiler yaralılarını ve rehin aldıkları bir mühendisi vermemekte direnince bölgeye askeri jetler gönderildi. Olayların sonunda 14 işçi tutuklandı." (Türkiye İşçi Sınıfı ve Mücadeleleri Tarihi, s. 157)

ORTADOĞU VE EMPERYALİST DEVLETLER ARASI REKABET

Revizyonist blokun dağılmasından sonra (1989/90) dünyanın, revizyonist blok kapitalist blok olarak ikiye bölünmüşlük durumu ortadan kalkmış ve bütünselliği sağlanmış oldu. Bloklaşma olgusunun ortadan kalkması, bu bloklaşmaya neden olan başlıca çelişkileri, örgütlenmeleri vb. de ortadan kaldırıyordu. Bu, aynı zamanda dünyanın iki merkezli olmaktan çıkarak, daha çok merkezli olmasının önünü açıyordu. İki süper güç (ABD-SSCB), iki blok (revizyonist-sovyet, emperyalist-kapitalist) olgusu, uluslararası planda bir dizi gelişmenin, yeni oluşumların önünü tıkayan adeta bir cendere rolünü oynuyordu. Ulusal ve enternasyonal alanda politika, ekonomi, militarist yöneliş, iki süper gücün çıkarlarına göre şekilleniyordu. Bu anlamda dünya iki kutuplu idi, iki bloklu idi. Revizyonist bloğun çökmesiyle dünya, her ne kadar iki kutuplu veya çok kutuplu olmaktan çıktıysa da, çok merkezli olma sürecine girmişti. Şüphesiz çok merkezlilik, revizyonist bloğun çökmesiyle ortaya çıkmamıştı. Çok merkezlilik, II. Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişmenin bir sonucuydu. Bir taraftan AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu) şekilleniyorken, diğer taraftan Japon emperyalizmi hızlı bir gelişme sürecine giriyordu. '70'li yıllara geldiğinde hegemonya mücadelesi

si verebilecek, gelişmesini özellikle ABD emperyalizminin aleyhine sürdüren güçler Japonya ve AET'ydiler. Dolayısıyla (klasik) kapitalist dünyada üç ayrı rekabet merkezi vardı. ABD, AET ve Japonya. Ama revizyonist blokun/Sovyet sosyal emperyalizminin varlığı, AET ve Japonya'yı nesnel olarak ABD emperyalizminin çıkarlarına ters düşmemeye zorluyordu.

Kapitalizmi, tarihsel gelişmenin cilvesini bir kenara bırakarak (klasik, bürokratik ayrımını yapmayarak) ele aldığımızda, SB'de siyasi iktidarın modern revizyonistler tarafından gasp edilmesinden (1956) bu yana, dünyamızda çok merkezliliğin hakim olduğunu görürüz: SB, ABD, AET (Almanya, Fransa), Japonya.

Revizyonist blokun dağılmasından sonra ABD emperyalizminin kurmaya çalıştığı "yeni dünya düzeni" anlayışı, kısa zamanda iflas etmiştir. Bu düzen, bütün dünyanın Amerikan emperyalizminin hegemonyası altında ve çıkarları doğrultusunda şekillendirmeyi ifade ediyordu. Ama o güne kadar bloklaşmadan dolayı cendere altında olan çelişkiler, özellikle de Batı dünyasındaki emperyalistler arası çelişkiler, şiddetli bir şekilde etkilerini göstermeye başladılar. Emperyalist rekabet merkezleri dünyanın

paylaşımışlık durumunun değiştirilmesini, yeniden paylaşımını talep ettiler ve bu doğrultuda adımlar atmaya başladılar. Dünyanın, II. Dünya Savaşı'nın sonuçlarına göre şekillenmişliğinin maddi temeli kalmamıştı. Özellikle Alman emperyalizmi, o güne kadar ifade edemediği bu anlayışını revizyonist blokun dağılmasından sonra yüksek sesle ifade etmeye başlamıştı.

Bloklaşmanın ortadan kalkmasıyla dünya, yeni bir sürece girmişti. Bu süreç, marksizm-leninizmin, sosyalizmin yoğun bir şekilde karalandığı, antikomünist propagandanın güçlü olduğu, enternasyonal alanda devrimci mücadelenin gerilediği, özellikle emperyalizmin ve de yerel işbirlikçi güçlerin kışkırtmasıyla şovenizmin, milliyetçiliğin dalga dalga geliştiği, yer yer lokal, gerici savaflara dönüştüğü ve emperyalist devletler ve rekabet merkezleri arasında çelişkilerin keskinleştiği, yeni ittifak arayışlarının yoğunlaştığı, revizyonist blokun dağılmasından dolayı ortaya çıkan paylaşılmamış alanların paylaşılması ve paylaşılmış alanların da yeniden paylaşımı için hegemonya mücadelesinin ve rekabetinin şiddetlendiği bir süreçti. Emperyalist devletler ve rekabet merkezleri arasında hegemonya mücadelesinin ve rekabetin şiddetle sürdürüldüğü en önemli bölgelerden birisi de Ortadoğu'dur.

ORTADOĞU'NUN EMPERYALİZM AÇISINDAN ÖNEMİ

Ortadoğu, esas itibarıyla iki faktöründen dolayı emperyalist devletler açısından hayati önemi haizdir; petrol ve jeostratejik konumu.

1992 verilerine göre dünya petrol rezervlerinin % 60 ile % 64'ü Ortadoğu bölgesindedir. En çok paya sahip olan ülkeler, başta Suudi Arabistan(35,2 milyar ton) olmak üzere, Irak (13, 4 milyar ton), Kuveyt (13 milyar ton), Birleşik Arap Emirlikleri (12,9 milyar ton) ve İran'dır (12,7 milyar ton).

Bölgemizin jeostratejik konumu da oldukça

önemlidir. Petrol olmasa dahi Ortadoğu, stratejik konumundan dolayı önemli bir bölge olma özelliğinden hiçbir şey kaybetmeyecektir. Örneğin Türkiye ve İsrail. Bu her iki ülke petrolden dolayı değil, esasen stratejik konumlarından dolayı önemlidirler.

Emperyalist devletler, petrol yataklarını kontrol etmek için bölge ülkeleri üzerinde nüfuz sahibi olmaya çalışırken, aynı zamanda bölgeyi, başka alanlara açılmak için bir üs, bir sıçrama tahtası olarak görüyorlar. Ortadoğu, Kafkasya'ya, Orta Asya'ya, oradan da Çin'e, Asya'ya ve Afrika'ya açılan yolların kavşağıdır. Bölgeye hakim olmak, bu alanlara açılan yolları kontrol etmek anlamına gelmektedir.

Orta Asya cumhuriyetlerinin, dünya petrol ve doğal gaz rezervlerinde önemli bir paya sahip olmadan Ortadoğu'nun önemini azaltmıyor. Bölgemiz, revizyonist blokun dağılmasından sonra daha çelişkili çatışmalı ve önemini artıran bir sürece girmiştir. Bu, Orta Asya Cumhuriyetlerinin dünya pazarlarına açılma sorunundan kaynaklanıyor. Emperyalist tekeller bu cumhuriyetlerin petrol ve doğal gaz yataklarını paylaştılar. Şimdi bütün sorunları dünya pazarına açılacak güzergâhtır. Ortadoğu, bu güzergâhın yer aldığı bir bölgedir. O, bu özelliğinden dolayı daha da önemli olmuştur.

ORTADOĞU VE AMERİKAN EMPERYALİZMİ

Amerikan emperyalizmi Ortadoğu'yu -bu kavramı, orta ve yakın doğu olarak genişletirsek daha isabetli olur belirttiğimiz özelliklerinden dolayı; jeostratejik konumu ve petrol, dünya hegemonyası açısından vazgeçilmez, elde tutulması elzem olan bir bölge olarak görmektedir. ABD, binlerce km. uzaklıktaki bu bölgeyi "dolaysız çıkar alanı" olarak açıklamıştır. Bunun anlamı oldukça açıktır; ABD, bölgedeki hegemonyasını ve emperyalist çıkarlarını devam ettirmek için savaş dahil her araca başvuru-

racağını açıklıyor. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD emperyalizmi, bölgede İngiliz emperyalizmiyle rekabet içindeydi. Daha 1956'da bölge petrollerinin % 57,5'ini Amerikan petrol tekelleri ve % 35,3'ünü de Britanya-Hollanda tekelleri ve % 33,3'ünü de Britanya ve Britanya-Hollanda petrol tekelleri kontrol ediyorlardı. Demek oluyor ki, Ortadoğu'da esasen ABD-İngiltere arasında sürdürülen rekabet daha 50'li yıllarda ABD lehine sonuçlanmıştı. Bölgeye yerleşen ve tartışmasız hegemonyasını kuran ABD'nin sonraki yıllarda, özellikle de '70'li ve '80'li yıllarda rakibi sosyal emperyalist Sovyetler Birliği alacaktı. ABD, SB'ye karşı rekabetinde bölgeyi, dolaysız çıkar alanı olarak ilan etmişti. Amerikan emperyalizmi açısından esas olan, "SB'nin bölgede konum kazanmasını engellemek, İsrail'in güvenliğini ve bölgenin başka bazı ülkelerinin topraksal bütünlüğünü korumak, petrol yataklarına sürekli engelsiz ulaşmayı sağlamak ve İsrail-Arap sorununu kendi çıkarlarına uygun bir şekilde çözümlenmek".

Amerikan emperyalizmi (yakın) ve Ortadoğu'yu "üçüncü stratejik bölge" olarak görüyordu/görüyor. Avrupa-Atlantik alanıyla Asya-pasifik alanı arasında her an askeri amaç için kullanabilen, SB'yi çembere almada önemli bir halkayı oluşturan bölge. ABD, bu amacını gerçekleştirmek için, (ki, fazla sıkıntı çekmeden de gerçekleştirmiştir) Türkiye, İsrail ve başta Suudi Arabistan olmak üzere, bazı Arap ülkeleriyle bir dizi askeri anlaşmalar yapmış, bölgeyi kara, hava ve denizden askeri kuşatma altına almıştır. Amerikan emperyalizmi stratejik bölgesel konseptini zor kullanarak, baskı, şantaj yaparak veya gerçekleri çarpıtarak uygulamıştır.

Amerikan emperyalizmi, "soğuk savaş" döneminde bölge üzerinde ve SB'ye karşı olarak uyguladığı bu politikasını bugün çok sayıda emperyalist devlete karşı daha kapsamlı olarak uygulamaya çalışıyor. Onun emperyalist politikasında; bölgemizi ele alışında o hiçbir şey değişmemiştir. Değişen,

sadece, bir kısım aktörlerdir. ABD, önce, müttefik olarak İran'ı kaybetti, SB'nin yerini Rusya aldı. Alman emperyalizmi (veya bir bütün olarak AB) bölgede gözü olan emperyalist güçler olarak Amerikan emperyalizminin karşısına dikildiler. Amerikan emperyalizminin bölgeyi stratejik değerlendirmesinde değişen bir şey olmamıştı. Bölgedeki petrol kaynaklarını kontrol altında tutmak, Kafkasya'ya, Orta Asya'ya uzanmak. Bu aynı zamanda, Rus emperyalizminin "arka bahçesine" göz dikmek, onu çevrelemek anlamına geliyordu. ABD-Türkiye-İsrail arasında imzalanan "Stratejik Askeri İşbirliği Anlaşması", Amerikan emperyalizminin bölgemizde ittifaksal birlik arayışının açık ifadesidir. Aslında bu anlaşma hiç de yeni değildir. Buna gelmeden önce, ABD'nin neden böyle bir anlaşmaya gerek duyduğuna bakalım. ABD, Türkiye üzerinden, aynı zamanda da NATO vasıtasıyla bölgede temsil ediliyor. Türkiye'yi her an kendi çıkarlarına koşuyor. (Körfez Savaşı'nda böyle oldu. Faşist diktatörlük, Özal önderliğinde, "bir koyup beş alırsız" sevdisıyla emperyalist ittifaka bütün olanaklarını sunmuştu.) Anlaşılan o ki, Amerikan emperyalizmi NATO vasıtasıyla eskisi gibi yaptırım gücüne sahip olmadığını anlamış durumda, Avrupalı, özellikle de Alman emperyalizmiyle çıkar çatışmasının söz konusu olduğu alanlarda NATO, açık ki bölünecektir veya en azından etkisiz kalacaktır. Bunun içindir ki, Amerikan emperyalizmi, Türkiye üzerindeki siyasi ve askeri nüfuzunu sadece NATO çerçevesinde temsil etmenin yetersiz olduğu sonucuna vararak, yeni ve kalıcı stratejik ittifak arayışına başlamıştır. Amaç oldukça açık:

-Bölgede Amerikan çıkarlarının bekçiliğini yapmak

-Amerikan çıkarlarına ters düşen veya karşı olan her türlü gelişmeyi boğmak. Burada tutarlı antiemperyalist çizgide gelişecek ulusal hareketler (somutta da Kürt ulusal hareketi) veya başka bir emperyalist devletin nüfuz alanına girerek gelişen reformist-

ulusal hareketler ve yerel hakim güçler hedefleniyor.

-AB'nin (somutta da Alman emperyalizminin) yayılmasını sınırlamak

-Rusya'nın bölgeye yeniden inmesini engellemek ve bölgeyi Kafkasya ve Orta Asya'ya yönelmede üs olarak kullanmak.

Amerikan emperyalizmi, sadece, İsrail ile işbirliği içinde bu amacına ulaşamayacağını biliyor. O, aynı zamanda, sadece NATO çerçevesinde Türkiye ile de sağlıklı adım atamayacağını görüyor. O, keza, NATO'nun, revizyonist blokun dağılmasından sonra, birbiriyle açıktan rekabet eden emperyalist devletlerin askeri örgütü haline geldiğini de görüyor. Özellikle Almanya, dünyayı yeniden paylaşmayı talep eden bir güç olarak NATO'nun sadece Amerikan çıkarları doğrultusunda hareket etmesine asla müsaade etmeyeceğini veya eskiden olduğu gibi, ABD'ye boyun eğmeyeceğini açıkça ifade ediyor. Bu durum ABD'yi yeni ittifak arayışına itti. Sadece Amerikan emperyalizminin çıkarlarına hizmet eden bir ittifaka gidilmeliydi. Böylece bir anlaşmaya hazır olan ülkeler ise Türkiye ve İsrail'di. Ve ABD, Reagen döneminden kalma İsrail ile "stratejik işbirliği" anlaşmasının, Türkiye'yi de, katarak kapsamıştı. İsrail ile "stratejik işbirliği", Amerikan emperyalizminin Ortadoğu politikasının esasını oluşturuyordu (özellikle Arap ülkeleriyle ilişkilerde). Bu işbirliğine göre İsrail, ABD'nin bölgesel valisi olarak onun bütün çıkarlarını korumakla yükümlü kılınyordu. Bunun ötesinde bu işbirliği, Ortadoğu sorununun (burada, İsrail-Arap ülkeleri ve İsrail-Filistin arasındaki sorunları kastediliyor) Amerikan emperyalizminin çıkarlarına göre çözülmesini de kapsamına alıyordu. Bu, Arap ülkelerinin ABD-İsrail işbirliği çıkarlarına tabii kılınmasından ve Filistin kurtuluş mücadelesinin boğulmasından başka anlama gelmiyordu.

O dönemde ABD-İsrail arasında gerçekleştirilen "stratejik işbirliği" (bu işbirliği, Kasım 1981'de imzalanan "Amerikan-İsrail uzlaş-

ma memorandumu"nun kapsamlaştırılmasıdır). ABD-İsrail arasında sağlanmış stratejik bir ittifaktır. Bugün ABD-Türkiye-İsrail arasında gerçekleştirilen "Stratejik Askeri İşbirliği Anlaşması" ABD-İsrail arasında var olan stratejik ittifakın günümüz koşullarına göre kapsamlaştırılmasından başka bir şey değildir. Bu ittifak sadece ve sadece Amerikan emperyalizminin çıkarlarına hizmet etmektedir. Ona katılan, daha baştan bunu, ABD çıkarlarına ters hareket edemeyeceğini kabulleniyor demektir.

Amerikan emperyalizmi kendini sadece bu ittifakla sınırlamıyor. Gerekli gördüğünde kullanmak için Kürt "kartı"nı elinde tutuyor. On yıllarca Güney Kürdistan'daki işbirlikçileri kullandı. Körfez Savaşı'nın hemen sonrasında "bağımsız" bir Kürt devleti teziyle faşist diktatörlüğü tamamen teslim almaya yöneldi. Bugün ise bu "kartı" çekmede saklıyor.

Amerikan emperyalizmi İran ile ilişkileri düzeltmek niyetinde olduğunu da açıkladı. ABD-İran ilişkileri Tahran'daki İsviçre elçisi üzerinden yürütüldü. Amerikan emperyalizminin İran ile ilişkileri yeniden kurmak istemesinin esas iki nedeni var; Orta Asya ve Hazar Havzası'nda petrol ve doğal gaz kaynaklarının kontrolünde İran çok önemli bir üs. Bunun ötesinde İran-Almanya ilişkileri ABD'nin çıkarlarına tamamen ters düşmektedir. İran-Almanya ilişkilerinin gelişmesi, Alman emperyalizminin, ABD'nin dışlamak istediği alanlara girmesi anlamına gelmektedir. Bu kaygıdan dolayı da ABD, İran ile ilişkilerini geliştirmek istemektedir. Buna, Türkiye'nin olası kaprislerini de ekleyebiliriz. İlişkilerin gelişmesi durumunda İran, ABD'nin elinde Türkiye'ye karşı bir kozdur, tercihidir. Böylelikle Türkiye, ABD emperyalizmi karşısında isteklerinde fazla ısrarcı olamayacak.

Bu stratejik ittifakla Amerikan emperyalizmi Ortadoğu'da hakim olan ilişki ve çelişkilerindeki belirsizliğe en azından belli bir saflaşma temelinde son vermiştir. Ameri-

kan emperyalizmi, artık çok açık olarak, Ortadoğu'daki ilişkilerini bu stratejik anlaşmanın gerekleri doğrultusunda şekillendirmeye yönelmiştir. Yönelmek zorundadır da. Bölge devletleri ve halkları, ya bu ittifakın içeriği doğrultusunda hareket ederler, ya da etmeye zorlanırlar. ABD, bir kısım Arap ülkesini, örneğin Suudi Arabistan'ı, Ürdün'ü bu ittifakın kapsamına almaya çalışıyor. Bunun içindir ki, İsrail'in Oslo Antlaşması'nın gereğini yerine getirmeye-erek, işgal ettiği Filistin topraklarından (bir kısım) çekilmemesini, Arap ülkelerinin tepkisini çekmesini hoş karşılamıyor. Bu konuda İsrail'i uyuyor.

Amerikan emperyalizminin çıkarlarını ifade eden bu stratejik ittifakın iki ana yönü var; Bu yönlerden birisi, diğer emperyalist güçleri dışlayarak bölgeye hakim olmak ve Kafkasya ve Orta Asya'ya açılan yolları kontrol altına almak. İkincisi ise, gelişen ve gelişecek olan ulusal kurtuluş mücadelelerine, devrimci halk hareketlerine karşı olmak. Amerikan emperyalizmi, tamamen reformistleşen ve kendi çizgisine gelen Arafat önderliğindeki bir FKÖ'den pek fazla çekindiği yok. ABD'yi endişelendiren, İsrail'in sergilediği uzlaşmaz tavırla Filistin halkının mücadelesinin radikalleşmesidir ki, Filistin islamcı radikal hareketi buna oynamaktadır.

Körfez Savaşı'nda ABD önderliğinde sağlanan emperyalistler arası ittifak içinde daha savaş döneminde çelişkilerin ortaya çıkması ve bugün bu ittifaktan geriye bir şeyin kalmaması, bölgenin her bir emperyalist devlet açısından nedeni önemli olduğunu göstermektedir. Saddam Hüseyin, ABD'ye açıkça kafa tutuyorsa, bunu, emperyalistler arası çelişkilerin o denli keskinleşmiş olmasında ve Saddam Hüseyin'in bu çelişkilerden yararlanmayı çok iyi becermesinde aramak gerekir. Amerikan emperyalizmi, Irak karşısında yaptırım gücünün giderek zayıfladığını görüyor ve Suudi Arabistan, Ürdün-İsrail-Türkiye-İran'la Irak'ı ve bu arada Kürt ulusal mücadelesini de boğacağına inanıyor.

ORTADOĞU VE ALMAN EMPERYALİZMİ

"1994-1999 Bütçesinde ABD Savunma Planı için talimatlar"da şöyle deniyordu; "Bizim hedefimiz, yeni bir rakibin yeniden güçlenmesini engellemektir. Herhangi bir düşman gücün, kaynakları, küresel bir güç konumunun oluşması için yeterli olan bir bölgeye hakim olmasını engellemek zorundayız" (aktaran; "blaetler des iz 3 w" dergisi, 19 Aralık 1995-Ocak 1996, Nr 210, s. 22).

Burada kastedilen Alman emperyalizmidir. ABD'nin kuruluşundan 1989/90'a kadar, revizyonist blokun yıkılmasına kadar dış politikada Amerikan çıkarlarına ters düşmeyecek şekilde hareket eden veya dış koşulların gereğinden dolayı böyle hareket eden bir gücü, Almanya'yı hedef almasının çok güçlü nedenlerinin olması gerekir. ABD'nin birleşmiş Almanya'yı yeni güçlü bir rakip olarak görmesinin maddi temelleri var. Alman emperyalizmi, güçlü bir şekilde öne fırlamasının, cüretkâr bir şekilde dünya politikasına müdahale etmesinin ve bu anlamda da Amerikan çıkarlarını tehdit etmesinin alt yapısının uzun "soğuk savaş" döneminde hazırlanmış ve oluşturmuştu. Alman emperyalizmi, yalnız hareket etmenin sonuçlarını I. ve II. Dünya Savaşları sonrasında görmüştü. Bu sonuçlardan ders alan Alman emperyalizmi, uzun bir dönem ABD'nin dünya jandarmalığını kabullenerek veya onun şemsiyesi altında, Avrupa'nın öncelikle emperyalist devletlerin AET çatısı altında örgütlenmesini sağlamıştır. AET, bugünkü adıyla, AB, kendi içinde çelişkili olmasına rağmen dışa karşı güçlü rekabetçi bir merkezdir. Bu merkez, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, daha ziyade Alman emperyalizminin çıkarlarını ifade eden bir gelişme sürecindedir. Alman emperyalizmi, AB içinde en güçlü ekonomik potansiyeli oluşturuyor ve bu gücüne dayanarak da siyasi etkisini gösteriyor. Avusturya'nın AB'ye katılmasıyla, Almanya-Avusturya ikilisi, kendilerine bağımlı kıldıkları Hırvatıs-

tan ve Slovenya vasıtasıyla Balkanlar'daki ekonomik ve siyasi nüfuzu genişletmişler, pekiştirmişler ve "Güneydoğu'ya yöneliş" in güzergâhını ele geçirmişlerdir. İskandinav ülkelerinin ve Avusturya'nın AB'ye katılmaları, Fransa ve İngiltere'nin AB içindeki konumlarını zayıflatıcı olmuştur. Bunun ötesinde doğu ve güneydoğu Avrupa ülkelerinin de AB'ye katılmaları, Alman emperyalizminin AB içindeki konumunu daha da güçlü kılmaktadır. Bütün bunlar onun pervasız hareket etmesinin açık nedenleridir. Alman emperyalizmi AB bayrağıyla kendi nüfuz alanını genişletiyor.

Aralık 1994'te Almanya'nın Essen kentinde düzenlenen "AB-Konsey Zirvesinde, AB'nin Akdeniz bölgesi üzerine politikası netleştirildi. Bu zirvede bölgemiz "stratejik önemi olan alan" olarak tanımlandı, ve bu bölgede barış ve istikrarın Avrupa açısından en önemli öncelik olduğu görüşüne varıldı. Bölgemizdeki veya AB'nin tanımlamasıyla Akdeniz bölgesindeki barış ve istikrar, "Birliğin sahip olduğu bütün araçlarla (buna ortak dış ve güvenlik politikası da dahildir) takip edilmelidir." (AB-Ortak Dış ve Güvenlik Politikası).

Bu alan içinde Kuzey Afrika veya Akdeniz'e kıyısı olan Afrika ülkeleri de dahil. Ama aynı zamanda Kıbrıs yakın ve Ortadoğu ülkeleri de dahil.

Aynen nasıl ki, bir zamanlar Sovyet Sosyal emperyalizminin ve dün ve bugün ABD emperyalizminin bölgemizi "stratejik önemi haiz" olarak görmüşlerse AB de öyle görüyor. Almanya, Fransa, İngiltere ve hatta İtalya, Rusya'dan ve ABD'den çok önceleri bölgemizde hakimiyet sürdürmüşlerdi. Bugün de belli bir ortaklık içinde aynı alana yöneliyorlar. Amaç açık; petrolü kontrol altına almak ve bölgeyi başka alanlara (Kafkasya, Orta Asya) açılmak için üs olarak kullanmak.

Gücünden ve manevra olanaklarından dolayı bölgemize nüfuz etmede Fransa ve İngiltere'ye nazaran daha sabırsız ve iştahlı

olan Alman emperyalizmi, bunun kolay olmayacağını gördüğünden dolayı çok yönlü politik girişimlere ve sonucu savaşa olabilecek şantajlara başvurmaktadır.

AB-Türkiye, AB-Kıbrıs ilişkilerinde, Alman emperyalizminin amacına ulaşmak, ABD ile bölge üzerindeki rekabetini kendi lehine sonuçlandırmak için her yola başvuracağını görüyoruz. AB, belirlenen politikasının doğrudan bir sonucu olarak Kıbrıs'ı "stratejik önemi haiz bir alan" olarak görüyor. Kıbrıs, Afrika'ya, sıcak denizlere ve özellikle de bölgemize açılan, hatta bölgemiz içinde olan bir üs. Kıbrıs'a yerleşmekle Adana'ya, Hatay'a veya Lübnan'a yerleşmek arasında çok büyük bir fark yok. AB'nin Kıbrıs'ı AB'ye almak istemesinin altında yatan neden budur. Alman emperyalizmi, bu amacına ulaşmak için adanın bölünmesini de göze almakta. Türkiye burjuvazisinin "ulusal namus" meselesi yaptığı Kuzey Kıbrıs'ı bırakmayacağı bilindiğine göre, Kıbrıs'ı AB'ye almak demek, adayı bölmek anlamına geliyor ve ada, karşılıklı atılan adımlar da gösteriyor ki, fiili bölünmüşlüğü, hukuksal açıdan tamamlanma sürecine girmiştir.

Türkiye-AB ilişkilerine Alman emperyalizminin bölgemiz üzerindeki iştahı; ABD ile rekabeti yön vermektedir. AB ve başta da Almanya, Türkiye'yi mevcut ilişkiler içinde kendine bağımlı kılmaya çalışıyor. AB, Gümrük Birliği ile sınırlanmış bir entegrasyonu yeterli görüyor. Ve Türkiye'den istenen de mevcut siyasi ve ekonomik ilişkiler bazında AB'ye teslim olmak ve ABD'den uzaklaşmak.

Türkiye'nin, Lüksemburg toplantısı sonrasında AB'ye karşı aldığı tavrın blöf olmadığını anlaşılması -bu uşakla efendi restleşmesiydi hemen ABD'nin Türkiye'yi koruyucu, destekleyici açıklamalar yapması, sonuç itibarıyla Alman tekeli burjuvazisinin, Kürt ulusunun ne denli büyük "dostu" olduğu gerçeğini, şimdiye kadarkinden daha açık bir şekilde açığa çıkardı. Almanya'nın Lüksemburg sonrasında doğrudan

"Kürt sorununun siyasi çözümü"nü talep etmesi, PKK'yı "terör örgütü" olmaktan çıkartması hiç tesadüfî gelişmeler değildi. AB şemsiyesi altında Almanya, Türkiye'yi Kürt "kartı" ile sıkıştırmak ve istediğini ko-parmak amacıyla. Türkiye'den istenen sadece "Misak-ı Milli" sınırları içinde AB'ye teslimiyet değil. Bu, mevcut ilişkilerle zaten uygulanıyor. AB, Türkiye'yi bölge üzerinde hegemonya kurmak, Amerikan emperyalizmine darbe vurmak için üs olarak kullanmayı amaçlıyor, AB-Türkiye, Almanya-Türkiye ilişki ve çelişkilerine yön veren; bu ilişki ve çelişkilerin gelişme seyrini belirleyen esas nokta, Almanya ile ABD'nin yakın ve Ortadoğu üzerinde sürdürdükleri hegemonya mücadelesi ve rekabetidir. Bu rekabette güçlü olmak için Alman emperyalizmi, aynen ABD gibi bir Kürt "kartı"na sahip olma niyetini artık gizlemiyor. Alman emperyalizmi, bölgeye sızma faaliyetini İran üzerinden de sürdürüyor. Almanya, molla rejimi ile siyasi ve iktisadi ilişkilerini hiç aksatmadan sürdürmüştür. Sadece İran-Irak Savaşı döneminde Almanya'nın İran'a yaptığı ihracatın toplamı 40 milyar mark civarındaydı. Almanya'nın İran'a yaptığı ihracat, dönem dönem, Türkiye'ye yaptığı ihracattan hiç de az değildi. Son yıllarda miktarın azalması, molla rejiminin ödeme güçlüğünden kaynaklanıyor. Ayrıca birçok ülke gibi Almanya da, ABD'nin İran'a uyguladığı ambargoyu tanımadığını açıkladı. Bunun ötesinde;

Alman gizli istihbarat teşkilatının İran gizli istihbarat teşkilatıyla sürdürdüğü ilişkiler bilinmektedir. Son dönemde ABD'nin İran ile ilişki kurmaya hazır olduğunu açıklamasından sonra Almanya, İran ile tek başına sürdürdüğü ilişkinin yanı sıra, AB'yi de devreye sokmaya çalışmaktadır. Örneğin Alman Dışişleri Bakanı K. Kinkel, "AB ile İran arasındaki ilişkilerin yeni bir başlangıcı"ndan bahsetmeye başlamıştır. Bu türden açıklamalar, niyet ifadesi olarak görülemez. Bölge üzerinde sürdürdükleri rekabette ABD Almanya'nın, Almanya da ABD'nin

"hal ve gidiş"ini karşılıklı olarak kontrol ediyor ve ona göre adım atıp, tedbir alıyorlar.

Alman Genelkurmay Başkanı K. Naumann, 1991 yılında "Alman ordusunun yeniden şekillendirilmesinin Konsept temelleri ve Askeri-politik ve Askeri-stratejik Temelleri" başlığını taşıyan bir çalışma sürdürür. Bu çalışma 1992'nin Kasım'ında Alman Savunma Bakanı Rihe tarafından "Savunmaya (özgü) politik Talimatlar" adı altında benimsenir. Orada, diğer şeylerin yanı sıra şöyle deniyor;

"... Serbest dünya ticaretinin muhafaza edilmesi ve bütün dünyada adaletli bir dünya iktisadi düzeni çerçevesinde bütün pazarlar ve hammaddelerine engelsiz girişin sağlanması".

Evet bu, Alman ordusunun 1990'dan sonraki temel bir göreviydi. Bu anlayışıyla Alman emperyalizmi, amacını ve amacını gerçekleştirmek için hangi araçları kullanabileceğini açıklamış oluyor.

ORTADOĞU VE RUS EMPERYALİZMİ

Rus emperyalizmi, birkaç yıllık aradan sonra dünya politikasında yeniden boy gösterdi. Şüphesiz Rus emperyalizminin sorunlarıyla ABD'nin, AB'nin sorunları aynı değil. Ama amaç aynı. Rusya, bir taraftan "arka bahçe", nüfuz alanı olarak gördüğü Kafkasya ve Orta Asya'yı diğer emperyalist devletlere tamamen kaptırmama sorunuyla karşı karşıyayken, Ortadoğu'da da söz sahibi olarak, bölgenin Kafkasya ve Orta-Asya'ya yönelik üs olarak kullanılmasını engellemek, en azından zorlaştırmak çabasındadır. Irak ve Suriye gibi ülkelerle ilişkilerini; SB döneminden kalma ilişkilerini göz önünde tutarsak, konumunun hiç de önemsiz olmadığını görürüz. Rus Dışişleri Bakanı Yevgeni Primakov'un en son Irak-ABD çatışmasını (Kasım 1997) uzlaşma ile önlemesi, Rusya'nın bölgedeki nüfuzunu güçlendirmiştir. ABD'nin Saddam Hüse-

yin'e karşı "asarım-keserim"inin tehdit boyutunda kalmasında ABD'nin arabasına koşulmak istenmeyen diğer emperyalist devletlerin yanı sıra Rusya'nın tavrının da önemli bir payı vardır. ABD, "vururum" derken, devreye giren Rusya, "olmaz, konuşarak halledelim" diyor.

Son dönemlerde, belki de biraz beklenmedik bir hızla Türkiye ve Rusya arasında "sıcak" ilişkiler geliyiyor.

-Rusya, Bakü, Ceyhan boru hattına, eski tepkisini göstermiyor. Özellikle ABD'nin bu hatta sıcak baktığını açıklamasından sonra Rusya'nın tavrında belli bir yumuşama görülmektedir.

-Karadeniz'den geçerek Türkiye'ye ulaşacak olan doğal gaz boru hattı, beklenmedik bir anda imzalandı.

-Son olarak Rusya, PKK'ye karşı tavır alacağını açıklıyor. Belki de bu tavır, doğal gaz boru hattının karşılığıdır. Türkiye-Rusya arasında bir flört durumu var. Rusya'nın Türkiye ile ani diyebileceğimiz böylesi ilişkilere girmesinde belli başlı iki nedenin rol oynadığı kanısındayız. Türkiye ve Ortadoğu üzerinde rekabet, aynı zamanda, bu rekabetin bir uzantısı olarak Kafkasya ve Orta Asya üzerinde rekabet demektir. Bu türden ilişkileriyle Rusya, Türkiye'nin karşısına AB (Almanya) ve ABD'nin yanı sıra üçüncü bir alternatif güç olarak çıkıyor ve 'onlar vaat edebilirler, ama ben veriyorum' diyor. İkinci bir neden ise, Rusya'nın, Hazar ve Orta Asya petrol ve doğal gaz yataklarının paylaşımışlığını bu kaynaklara özellikle Amerikan tekellerinin hakim olduğu gerçeğini görerek, Türkiye ile ortak hareket etmenin yollarını araması ve ortak hareket edildiği durumda da Anadolu'nun ABD açısından tam anlamıyla bir üs olmaktan çıkacağı anlayışıdır. Bu, Rusya'nın Türkiye'yi kendi yanına çekme, Azerbaycan ve Orta Asya Cumhuriyetleri'ne Türkiye ile ilişkilerinin ne denli sıcak olduğunu gösterme taktiğidir. Geleneksel müttefiklerinden kopartılmış Türkiye, Rus emperyalizmi için en mü-

kemmel Türkiye'dir. Türkiye-Rusya flörtünü böyle yorumlayabiliriz. Gelişmeler başka, göremediğimiz boyutta da olabilir, durabilir. Doğal gaz boru hattı inşası iptal edilebilir. Bölgemizde oynanan oyunlar oldukça büyük. Bazen kimin elinin kimin cebinde olduğu pek kestirilemiyor. Her halükarda Türkiye-Rusya flörtünü AB ve ABD de not ediyordur. Ama ilginçtir. Petrol ve doğal gaz boru hattının Bulgaristan, Yunanistan üzerinden Ege Denizi'ne döşenmesi artık pek gündeme getirilmiyor.

ORTADOĞU VE ANTIEMPERYALİST MÜCADELE

Ortadoğu, emperyalist devletlerin stratejik ve taktiksel düşünme ve uygulama yeteneklerini her geçen gün daha da zorluyor. Çıkarlar, soyut olarak aynı, ama her bir emperyalist güç soruna kendi açısından baktığı için soyut, somutlanınca, birinin beyaz dediğine, diğer siyah diyor. Özellikle ABD ve AB, bölgemizde birbirinin hareketini bloke etmek için her yola başvuruyorlar. Faşist, gerici, ruhani diktatörler, faşist, gerici rejimler emperyalist devletlerin yerli dayanakları. Her bir emperyalist devlet, üs olarak kullanacağı ülke ve yerli işbirlikçi peşinde.

Bu durumu yerli hakim sınıflar da biliyorlar. İktidarlarını korumak için emperyalist güce yaslanıyorlar. Ortadoğu'nun koşulları, bir ülkede birkaç emperyalist gücün nüfuz sahibi olmasına pek uygun değil. Amerikancı olununca, antiİngiliz, veya antirusçu olmak gerekiyor. Örneğin İran, Suriye, Irak, antiamerikancılığın üsleri, ama antiemperyalistliğin değil. Bu ülkelerin kapıları diğer emperyalist devletlere açık. Bu ülkelerde hakim sınıflar, iktidarlarını sürekli kılmak için emperyalist devletler arası çelişkilerden güya yararlanıyorlar. Birine karşı diğeriyle işbirliği.

Ulusal kurtuluş hareketlerinde de bu yönde tehlikeli bir gelişme var. Bu gelişme hiç de yeni değil. Örneğin, Filistin Kurtuluş Örgü-

tü'nü ele alalım. Yasar Arafat önderliğinde FKÖ, hiçbir dönem tam anlamıyla, tutarlı antiemperyalist olmamıştır. Onun antiemperyalistliği antiamerikancılık ve siyonizme karşı mücadele ile sınırlı kalmıştır. FKÖ, Arap gericiliğiyle ilişkilerini sürdürürken, Sovyet sosyal emperyalizmine ve birçok revizyonist ülkeye karşı hayırhah bir tavır almıştır. Revizyonist blokun dağılmasından sonraki gelişmeler de ortada. Arafat'ın antiamerikancılığı ve siyonizme karşı mücadelesi işbirliğine dönüşmüştür. Filistin ulusal burjuvazisinin reformist kesimi emperyalizme teslim olmuş, bağımsız Filistin'den vazgeçmiş, otonomi ile yetinmiştir. Hoş, Filistin-İsrail sorununun Amerikancı çözümü de iflas etmiş, FKÖ, işgal bölgelerinde polis rolünü üstlenmiş ve Oslo Anlaşması'nda öngörülen otonomiye dahi ulaşamamıştır. Bu gün Filistin halkı yeniden mücadeleye atılmakla karşı karşıyadır. Ya islamcı radikallerin peşine takılarak yeni bir İran deneyimi yaşanacak, ya da şimdiye kadarki mücadelesinden deneyler çıkartarak tutarlı antiemperyalist mücadeleye soyunacak.

Güney Kürdistan'da Kürt ulusu, Irak rejimine karşı bağımsızlık mücadelesinde yıllarca Barzani (PDK) ve Talabani (YNK) gibi hainlere güvenmiş, onların önderlik ettiği bu kuruluşlarla sonuç alınamayacağına inanmıştır. Ama her seferinde ihaneti bizzat yaşamıştır. Daha Halepçe üzerinde zehir bulutları dağılmadan Saddam'la kucaklaşmak ve öpüşmek için yarışmışlardır. ABD'ye Türkiye'ye birbirini şikayet etmek ve karşılıklı gammazlamak için ellerinden gelen herşeyi yapmışlardır. En sonunda, peşmergeleri gerillaların üstüne göndermişlerdir.

PKK önderliğinde sürdürülen ulusal kurtuluş mücadelesi sadece Kürt ulusu açısından değil, antiemperyalist, demokratik mücadele veren bütün halklar açısından bir ışık olmuştur. Bu mücadele Türkiye'de birçok tabuları yıktığı gibi, Ortadoğu'da dengeleri de sarsmış ve her koşul altında hesaba

katılması gereken bir güç olduğunu ortaya koymuştur. Ortadoğu'da Kürt ulusal hareketini hesaba katmayan bir çözümün geleceği yoktur. Bu, gerçeğin bir yanı. Gerçeğin diğer yönü ise, hiç de iç açıcı değil. Bu, PKK'de belli bir zamandan beri (1992/93) izlenen açık uzlaşmacı ve reformist eğilimdir. Bu, antiemperyalist mücadeleyi, sömürgeci-faşist Türk devletine karşı olan güçlerle birleşme, onların desteğini alma eğilimidir. Bu, insanı emperyalistler arası çelişkilerden yararlanma adı altında bir emperyalist güce ve yerli işbirlikçisine karşı mücadele de diğer bir emperyalist güce yaslanmaya götürür.

Kürt ulusal sorunu, PKK'nin, emperyalist devletleri esas alan diplomatik faaliyeti sonucunda değil, Kürdistan dağlarındaki ve şehirlerindeki mücadelenin doğru dan bir sonucu olarak uluslararası bir sorun olmuş ve en azından Ortadoğu bölgesiyle ilgili enternasyonal politikanın gündemine oturmuştur.

Emperyalizm gerçektir, diğer şeylerin yanı sıra, ulusların ezilmesi, talanıdır. Emperyalizm, somutta da ne bir bütün olarak AB ve ne de Alman emperyalizmi Kürt ulusunun dostu olabilirler. Başka ulusları ezme, yok etme, talan etme konusunda Alman emperyalizminin sicili oldukça kirlidir. PKK bunu bilmiyor mu? Pekala biliyor. Ama O, başta Almanya olmak üzere AB'nin desteğini alarak Kürt ulusunun bağımsızlığına kavuşamayacağını da bilmelidir. Alman emperyalizmi, ABD ile rekabetinden dolayı Türkiye'yi köşeye sıkıştırmak için Kürt ulusunun "dostu" oluyor, siyasi çözümden bahsediyor. Peki faşist diktatörlük Alman emperyalizminin dayatmasını kabul edince ne olur? PKK yeniden "terörist" olur. Bu sefer de Ameri kan emperyalizmi Kürt ulusunun "dostu" olur. Demek oluyor ki, antiemperyalist mücadeleyi, belli emperyalist güçlere karşı mücadele ile sınırlamak ve bu mücadeleyi sürdürürken emperyalistler arası çelişkilerden yararlanma adına - yararlanılmaz demiyoruz-başka emperya-

list güçlere dayanmak veya onlardan medet ummak ulusal kurtuluşa götürmez.

Alman emperyalizmi yeni bir Talabani, yeni bir Barzani peşinde kendini Ortadoğu'ya taşıyacak bir güç peşinde. Alman emperyalizminin bu oyunu görülmelidir.

Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi mevcut olanaklarıyla ve mücadele metoduyla gelebileceği en son noktaya çoktan geldi. Gerilla savaşı, mücadeleyi belli bir noktaya taşıdı. Bu süreçte sömürgeci devletin bütün olanaklarını seferber etmeye hazır olduğunu, seferber ettiğini ve sonuç almaya çalıştığını gördük. Kürt ulusal devrimi, ne acı ki, ağır bir yenilgi ile karşı karşıya. Çünkü, her türlü kahramanlığa, kararlılığa rağmen Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin şimdiye kadarki mücadele metoduyla ilerlemesi ve sonuç alması artık mümkün değildir. Bugün esas olan, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi açısından da hayati önemi haiz olan, Batı'daki işçi sınıfı ve geniş emekçi yığınlar ile birleşerek yürümektir.

Sonuç itibariyle:

Ortadoğu'da antiemperyalist mücadele bütün emperyalist güçlere ve işbirlikçilerine karşı mücadeledir. Ortadoğu'da antiemperyalist mücadele aynı zamanda siyonizme, Arap gericiliğine, molla rejimine, faşist sömürgeci diktatörlüğe karşı mücadeledir.

Ortadoğu'da antiemperyalist mücadele ayırım yapmaksızın bölgemizi talan eden emperyalist devletler somutunda, Amerikan, Alman, Rus, İngiliz, Fransız, Japon, Çin vb. emperyalist güçlere karşı mücadeledir.

Ortadoğu tarihi, ülke sınırlarını aşan, bölgemiz bazında transnasyonal (uluslar ötesi) veya bölgesel enternasyonal birleşik bir antiemperyalist mücadele ile emperyalistlerin kovulacağı, yerli hakim sınıfların yıkılacağı ve bölgemizin özgürleşebileceğini göstermektedir.

Önümüzdeki sayıda Türk burjuva egemenlik sisteminin "Ortadoğu politikası" değerlendirilecektir.

“ASYA KAPLANLARI”NI SARSAN MALİ KRİZ

1- MALİ KRİZ Mİ, FAZLA ÜRETİM KRİZİ Mİ?

Önce, bağıra-çağıra geliyorum diyen Asya'daki mali krizin gelişme seyrini kronolojik olarak verelim:

Ocak 1997; “Honbo Steel” işletmesi iflas ediyor. Bu Güney Kore işletmesinin borcu 6 milyar dolardı.

Şubat; (Tayland) “Somprasong Land” işletmesi yurtdışı borcunu ödeyecek durumda olmadığını açıklar.

Mart; (Tayland) Tayland hükümeti, çürük çıkan 3,9 milyar dolar tutarındaki gayrimenkul kredisini üstlenme sözünü tutmaz. Güney Kore “Sammi Steel” şirketi batır.

Mayıs; (Tayland) para kurumu “Finance one” batır.

14-15 Mayıs; Tayland parası Baht'a karşı spekülasyon saldırısı başlar.

8 Haziran; (Tayland) Baht'ın değer kabına karşı direnen maliye bakanı istifa eder.

Temmuz; (Tayland) Baht, dolardan kopar.

14 Temmuz; (Malezya) Ringgit'in (Malezya para birimi) desteklenmesinden vazgeçilir.

24 Temmuz; (Malezya) Borsa değerleri, rekor derecede düşer. Başbakan Mahathir,

spekülatörleri “cani” olarak tanımlamaya başlar.

28 Temmuz; (Tayland) IMF yardıma çağrılır.

11 Ağustos; (Tayland) IMF, Tayland ekonomisini “kurtarmak” için 17 milyar dolarlık bir kredi de anlaşıyor.

14 Ağustos; (Endonezya) Rupiah (Endonezya ulusal para birimi) dolardan kopar.

15 Ağustos; (Hong Kong) Hong Kong dolarına karşı spekülasyon saldırısı başlar.

Eylül; (Endonezya) Rupiah üzerindeki değer kaybı baskısı devam eder. Hükümet, yatırımları durdurur ve banka reformundan bahsetmeye başlar.

8 Ekim; (Endonezya) Hükümet, IMF'yi yardıma çağırır.

23 Ekim; (Hong Kong) Hong Kong borsası için kara gün. Hong-Seng Endeks'i %10,4 oranında düşer ve uluslararası hisse senedi pazarlarını etkisine alır.

28 Ekim; Uzakdoğu borsalarında hızlı düşüşler olur ve yatırımcılar panik satışlarına başlarlar.

Kasım; (Endonezya) Ekonomik darbe alan 16 banka kapatılır.

Kasım; (Japonya) Sanyo Securities (Japon

değerli kâğıt kurumu) iflas eder. 1945'ten bu yana bu alandaki ilk iflas.

Kasım; (Tayland) Başbakan Chavalit istifa eder.

19 Kasım; (G. Kore) Maliye Bakanı istifa eder.

19 Kasım; (G.Kore) IMF'den 20 milyar dolarlık acil yardım istenir.

28 Kasım; (G. Kore) 10 seneden bu yana ilk defa hisse senetleri dibe vurur.

8 Aralık; (Tayland) 58 mali kurumdan 56'sı teslim bayrağını çekerler/ iflas ederler.

15 Aralık; (G. Kore) Para birimi Won'un Kambiyoyu rayici serbest bırakılır.

6 Ocak 1998; (Endonezya) Endonezya parası Rupiah ve bölgenin diğer paraları yeniden değer kaybederler. Gözlemcilere göre, Endonezya'nın yurtdışı borcu 200 milyar dolara çıkar.

8-9 Ocak; (Endonezya) Rupiah yeniden değer kaybeder. Halk, istifçiliğe yönelir.

Emperyalistler arası rekabet, emperyalist devletlerin hegemonya mücadelesi, tekelci sermayenin azami kar arayışı, '80'li yılların ortalarında Japon sermayesinin yoğun bir şekilde Güneydoğu Asya ülkelerine akmasına neden olmuştur. Ayrıca, 1985'te Yen'in dolar karşısında değer kazanması (Plazza Antlaşması) Japon tekellerini Japonya dışında ucuz üretim kompleksleri aramaya zorlamıştı. Bu iki nedenin sonucu olarak sadece 1986-1990 döneminde Japon tekelleri bölgeye doğrudan yatırım fonunda 15 milyar dolara varan sermaye ihracı yaptılar. Japonya'nın bu türden yatırımları 1990-'93 yıllarında her ne kadar azalsa da, bölgeye yabancı sermaye akımı devam etmiştir. Yabancı sermaye; bankalar, tekeller, spekülörler, dünyanın başka hiçbir yerinde elde edemeyecekleri azami kar, yüksek faiz olanağını bu ülkelerde elde etmişlerdi. Bu ülkeler, daha fazla kredi almaları için teşvik edilmişler ve istenilen miktarlarda da kredi almışlardır. Özellikle

işgücünün ucuzluğu ve totaliter rejimlerin varlığı, ucuz üretimin ve dolayısıyla da dünya pazarlarında rekabet gücünün göstergesi olduklarından, emperyalist devletler ve uluslararası tekeller bölgeye devasa boyutlarda yatırımlar yaptılar, ortaklıklar kurdular. Yabancı sermaye akışı, neredeyse hiç durmadı. Üretim komplekslerinin ötesinde gayrimenkul alanında da azami kar olanakları büyüktü. Ve sermayenin bir kısmı bu alana kaydı. Güneydoğu Asya'nın bu ülkelerinde görülmemiş bir gayrimenkul spekülasyonu gelişti. Dünya çapında 150-200 kadar büyük yatırımcının kontrolünde olan 20 trilyon dolardan fazla bir miktar, jet hızıyla en verimli, azami kar alanlarına yönelmek için dolaştı/dolaşiyor. Bu miktarın bir kısmı Güneydoğu Asya ülkelerinde azami kar olanağı buldu.

Oldukça şımarık hareket eden bu ülkelerdeki işbirlikçi burjuvazi, gerçekten de hızlı olan gelişmenin sonucunu görmeye niyetli değillerdi. Alınan borçların büyük bir kısmı kısa vadeli borçtu. Belli bir dönem çark işledi. Eski borçlar yeni kredilerle ödendi. Ama bu böyle devam etmezdi, etmedi de. Doların değer kazanması bu ülkelerde ucuz üretime büyük darbe vurdu.

Ocak 1997'den Ocak 1998'e Sonuç		
Ülke	Hisse senedi değerleri	Dolar karşısında ulusal para değeri
Tayvan	%12.1 artış	%19.1 kayıp
G. Kore	%22.3 kayıp	%53.6 kayıp
Hong Kong	%36.2 kayıp	%0.1 artış*
Endonezya	%39.2 kayıp	%69.9 kayıp
Singapur	%44.4 kayıp	%20.2 kayıp
Filipinler	%46.2 kayıp	%36.7 kayıp
Tayland	%56.2 kayıp	%49.8 kayıp
Malezya	%57.5 kayıp	%40.9 kayıp

Bölge ülkelerinin paraları dolara bağlıydı. Doların değer kazanmasıyla bu ülkelerdeki ucuz üretimi dünya pazarlarında % 20 oranında pahalandırdı ve ihracatta gerileme gündeme geldi. Aynı dönemde, baş tarafta verdiğimiz kronoloji (gelişme) etkisini doğ-

rudan spekülasyon alanında da gösterdi. Dizginsiz gelişen gayrimenkul spekülasyonu, önce Taylan, Endonezya ve Filipinler’de mali krize neden oldu. Ve “Asya Kaplanları” bir kaç hafta içinde “süt dökmüş kedi”ye dönüştüler. Bölge ülkelerde ticari amaçlı gayrimenkul fiyatları görülmemiş boyutlarda düştü. 1997’nin üçüncü çeyreğinden bu yana ticari amaçlı gayrimenkul fiyatları Tayland’da % 30, Hong Kong’da % 25, G Kore’de % 20, Malezya’da % 20, Endonezya ve Filipinlerde % 15 oranlarında düştü.

Coğrafyamızda ve uluslararası basında bu ülkelerde söz konusu kriz üzerine çok şey yazıldı ve yazılıyor da. Dikkatimizi çeken nokta, çoğu kez ayırım yapmaksızın genel olarak krizden, ekonomik krizden ve mali krizden bahsedilmesidir. Gelişmeyi kronolojik olarak yukarıda aktarmamızın nedeni, nasıl bir krizle karşı karşıya olduğumuzu göstermek içindir. Bu ülkelerde söz konusu olan kriz, mali krizdir, (para-borsa-kredispekülasyon krizleri) olarak başlayan krizdir. Aynen kitaplarda yazılı olduğu gibi, teoride anlatıldığı gibi. Biraz açalım:

Mali Kriz: Paranın değer değişiminin (kaybının), borsa değerlerinin düşmesinin, değerli kâğıtlarda değer kaybının, kredi tıkanıklığının, devlet harcamalarının artmasının sonucu olarak para ve kredi sisteminin sarsılmasına mali kriz denir. Bu tanımlama içine, para, borsa, kredi ve spekülasyon krizleri girer.

Bu krizler veya bir bütün olarak mali kriz, fazla üretim krizleri gibi, sermayenin yeniden üretim sürecinde doğmazlar. Bundan dolayı mali krizler, fazla üretim (ekonomik) krizlerin nedeni olmadıkları gibi, onlarla eş anlamlı da olamazlar.

Mali kriz türü olarak spekülasyon: Spekülasyon, kapitalist üretim biçiminin yasallığının bir ifadesi değildir. Spekülasyon krizleri, esas itibarıyla, 17. ve 18. yüzyılın iktisadi krizlerinin ifadesidir. Bu krizler, sermayenin yeniden üretim sürecinde doğmazlar. Borsada, ucuza alıp pahalıya satmaya

ve sübjektif beklentiye dayanan spekülasyon krizleri, günümüzde de görülmektedir. Ama 17. ve 18. yüzyıllarda olduğu gibi günümüzde bağımsız spekülasyon krizleri yoktur. Günümüzde spekülasyon krizleri ya fazla üretim krizlerinin patlak vermesinin bir momentidirler ya da fazla üretim krizlerinin refakatçisidirler (refakatçı krizlerdir).

Borsa krizi spekülasyon kriziyle eş anlamlıdır. Veya günümüzde spekülasyon krizine borsa krizi denir; içeriği ve spekülasyonun borsalarda yapılmasından dolayı. Dolayısıyla borsa krizi de sermayenin yeniden üretim sürecinden kaynaklanmaz. Ama fazla üretim krizleri üzerinde etkide bulunur.

Kapitalizmin tarihinde en büyük borsa krizi 29 Ekim 1929’da ABD’de patlak vermişti. Bu kriz üzerine “Internationale Pressekorrespondenz”de şöyle yazılıyordu. “Tarihte görülmüş en büyük ... borsa krizi 29 Ekim’de patlak verdi; 16 milyon hisse senedi New York borsasında, ayrıca 6 milyon hisse senedi de yan borsalarda ... pazara sürüldü. Değer kaybı korkunçtu.

“Büyük bankalar, Morgan önderliğinde, borsada satın alışla çöküşün devamını engellemek için birleştiler. Düşüşü durduramadılar ... yeni bir değer artışı da sağlandı. Ama kasımda değerler yeniden düşmeye başladı. Değer düşmesi, hisse senedinde ifadesini bulan fiktif (farazi -PD) sermaye miktarını 50-60 milyon dolar kadar azalttı” (Nr 12, 3 Şubat 1930, s. 270, Alm).

Bu krizden günümüze kadar, hem fazla üretim krizleri döneminde ve hem de bu krizlerden bağımsız (ayrı) olarak birçok mali kriz patlak vermiştir. Mali krizler kronikleşmiştir. Bu, kapitalizmin genel krizinin keskinleşmesinin açık bir ifadesidir. En son mali kriz, 1987’de dünya çapında bir kriz olarak patlak verdi. Ama dünya ekonomisi fazla üretim krizine girmedi. Bugün Güneydoğu Asya ülkelerinde patlak veren mali kriz, 1929’daki krizden sonra en ağır, en büyük kriz olmuştur (henüz bölgesel bir

kriz olmasına rağmen). Bu krizin yol açtığı tahribat veya krizin yol açacağı gelişmeler henüz bütün çıplaklığıyla görülüyor. Ama bugüne kadar yapmış olduğu tahribat, onun önemini göstermek için yeter.

Kredi-Para Krizi: (Burada söz konusu olan, genel anlamda para krizi, aşağıda açacağız.) Marks şöyle diyor; “Kredi olgusu, üretici güçlerin maddi gelişmesini ve dünya pazarının oluşumunu hızlandırır ... yeni üretim biçiminin maddi temellerini ... belli bir yükseklik derecesine kadar oluşturmak, kapitalist üretim biçiminin tarihsel görevidir. Kredi, aynı zamanda bu çelişkinin zora dayanan patlak vermesidir, krizdir ...” (Kapital, C. 3, T. Eserler, C 25. s. 457, Alm)

Demek oluyor ki, olgunlaşma sürecinde olan ekonomik kriz, kredi ile geciktirilebilir. Kapitalistlerin hizmetine sunulan kredi ile üretimin belli bir müddet daha devam etmesi sağlanabilir. Ama bu durumda kredi, zaten keskinleşmiş olan veya keskinleşen çelişkileri daha da keskinleştirir. Bu da ekonomik krizin patlak vermesinden, daha şiddetli olmasından başka bir anlam taşımaz.

“Yeniden üretim süreci ... gelişmenin en yüksek noktasına ulaştığında ticari kredi çok büyük bir genişlemeye ulaşır, bu, gerçekten de gene, kolay geriye akışlar ve genişlemiş üretim için “sağlam” bir temel oluşturur. Bu durumda, faiz oranı, asgarinin üzerine yükselse de yine düşüktür. Bu, aslında, düşük bir faiz oranı ve dolayısıyla borç verilebilir sermayede nispi bir bolluğun, sanayi sermayesinde gerçek bir genişleme ile aynı zamana rastladığının söylenebileceği yegâne zamandır. Geriye ödemelerin düzenli ve rahat akışı, geniş ticari kredi ile birlikte, talep artmış olmakla birlikte, borç sermayesinin arzını sağlar ve faiz oranının yükselmesini engeller. Diğer taraftan herhangi bir yedek sermayeleri olmaksızın, ya da hiç sermayeleri bulunmaksızın çalışan ve tamamen para-krediye dayanan iş gören açık gözlerin sayıları, ilk kez

kabarmış görünür. Şimdi buna bir de, her türden sabit sermayede bir genişleme ve büyük ve geniş ölçekli yeni girişimlerin açılmaları eklenir. Faiz artık normal düzeyine yükselir. Yeni bir kriz patlak verdiğinde de tekrar en yüksek düzeyine ulaşır; kredi birdenbire kesilir, ödemeler durur, yeniden üretim süreci felç olur ve ... aşırı derecede bol bir atıl sanayi sermayesi neredeyse mutlak bir borç sermaye yokluğu ile yan yana görülür.” (Marks a.g.k. s. 505, Alm.)

Güneydoğu Asya ülkelerinde gelişme aynen böyle oldu. Bu ülkelerde yabancı yatırımlar için koşullar uygundu. Ama bununla yetinilmedi. Daha çok yabancı yatırımcı çekmek için koşullar, yabancı sermaye açısından daha da uygun/çekici yapıldı. Sonucu belli. Bölge, yabancı sermaye akımına uğradı. Bu durumu Bangkok Bankası Başkan Yardımcısı “yabancılar kredi almamız için ellerinden geleni yaptılar” diye açıklıyor. Hemen hemen her yeni işletme, kredi ile kuruluyordu. Kredi bulmaktan ve almaktan kolay bir şey yoktu. Öyle ki, G. Kore’de krediler işletmelerin durumuna göre değil, ödenen rüşvete göre veriliyordu. Kredi işleri çoğu kez golf oynarken hallediliyordu. Sonuç; bu devletler hızla borçlandılar ve borçlar çığ gibi büyüdü. Bu borçların içinde kısa vadeli kredilerin payı büyüktü. Tayland’ın kısa vadeli borçları 1995’te 83 milyar dolara çıkmıştı. G. Kore, Japonya’yı örnek alırken, Filipinler Tayland’ı örnek almıştı. Filipinler de net portföy yatırımları (değerli kâğıtlara yapılan yatırımlar) sadece 1993-1997 arasında 19,4 milyar dolara çıkmıştı. Yabancı sermayenin önemli bir kısmı, başlangıçta özellikle Tayland ve Filipinler’de, sonra da diğer ülkelerde konut yapımına, ticari amaçlı binaların yapımına, bir bütün olarak gayrimenkul alanına yatırılmıştı. Spekülasyon, ufuksuz geliyordu, pazar doymuştu ve çöküş başladı, yabancı sermaye kaçtı.

Fazla Üretim Krizi (Ekonomik Kriz): Fazla üretim krizi, tam anlamıyla kapitalist üretim biçimine özgü olan, onun makinalı büyük

üretim aşamasından bu yana, devrevi olarak patlak veren krizdir. Fazla üretim krizi ifadesini, üretilmiş olan metaların pazar bulamamasında, tüketilebileceğinden, geniş yığınların satın alabileceklerinden daha çok metanın üretilmiş olmasında ifadesini bulur. Kapitalizm koşullarında geniş emekçi yığınların alım gücü sınırlıdır. Alıcı bulamayan meta, kapitalist tarafından stoklanır. Stoklar erimez ve kapitalist üretimin hacmini daraltır. Yani işçiler sokağa atılırlar. İşletmeler, fabrikalar kapanır. Sürüm olanaklarının daralması ticareti sarsar. Kredi ilişkileri bozulur. Kapitalistler, nakit para sıkıntısı çekmeye başlar. Çünkü vadesi gelmiş ödemeleri yapacak durumları kalmamıştır. Borsa da sarsılır, hisse senedi değerleri düşer. Sanayi, ticaret ve banka sektörlerinde iflaslar birbiri ardına gelir. Marks'ın tanımladığı gibi “krizler, mevcut çelişkilerin ... o anki zora dayanan çözümleridir, (krizler) bozulmuş dengeyi o an için yeniden kurmaya (yarayan) zora dayalı patlamalardır.” (C. 25, S. 259. Alm.)

Ekonomik krizler devrevidir, belli aralıklarla patlak verirler. (Ekonomik krizlerin neden dereceli olduklarını konumuzla doğrudan ilgisi olmadığından ve yazımızın kapsamını da genişleteceğinden burada açmıyoruz). Kapitalizmde ekonomik krizlerin sadece, bizzat kendileri değil, devrevi oluşları da nesnel bir yasallıktır. Yani kapitalizmde sürekli ekonomik kriz yoktur ve kapitalist üretim biçiminin hakim olduğu her ülkede (makinalı üretim aşamasından itibaren) bu krizler patlak verirler.

Bizi burada ilgilendiren nokta şu; krizin, sermayenin dolaşımının hangi aşamasında patlak verdiğidir. Sermayenin dolaşımı üç aşamadan oluşur ve sermaye bu aşamaların her birinde ayrı tanım alır. Sermaye hareketinin ilk aşaması, para sermayenin üretken sermayeye dönüştüğü aşamadır. Para sermayenin üretim için harcanması (işgücü, hammadde vs.). Sermaye hareketinin ikinci aşaması, üretken sermayenin meta sermayeye dönüşmesidir. Yani üretim

süreci sonucunda, daha önce satın alınmış olan işgücü, hammadde vs. harcaması sonucunda metanın üretilmiş olmasıdır. Sermaye hareketinin üçüncü aşaması, meta sermayenin para sermayeye dönüşmesidir. Yani metaların satılarak para sermayeye dönüşmesidir.

Fazla üretim krizi bu aşamalardan ikincisinde; üretim sürecinde oluşur, ama genel olarak üçüncü aşamada açığa çıkar. Üretim bu aşamada durur. Üretim durunca üretim araçları, işgücü işlevsiz kalır. Bu aşamadaki bir tıkanıklık, diğer aşamaları olumsuz etkiler. Birinci aşamadaki tıkanıklık para sermayenin işlevsiz kalmasına, üçüncü aşamadaki tıkanıklık da metaların satılmamasına neden olur.

Güneydoğu Asya ülkeleriyle ilgili olarak baş tarafta verdiğimiz gelişmenin kronolojisinde, sermaye hareketinin ikinci aşamasında, üretim sürecinde tıkanmadığını görüyoruz. Orada üretimin tıkanması değil, para-kredi-borsa alanlarındaki spekülasyonun nasıl geliştiği söz konusudur. Bu ülkelerde önce, üretimin tıkanması, metaların stoklanması, yani satılmaması, fabrikaların/işletmelerin kapanması, işçilerin sokağa atılması söz konusu değil. Bu ülkelerde üretimin tıkanmasından dolayı para-kredi ilişkileri bozulmuyor, borsalar alt-üst olmuyor. Tam tersi oluyor. Spekülasyon, para-kredi, bir bütün olarak mali kriz, üretim sürecinde etkide bulunuyor.

O halde; Güneydoğu Asya ülkelerinde öncelikle patlak veren, fazla üretim krizi değildir, mali krizdir ve bu mali kriz, üretim sürecini etkileyecek derecede ağırdır. Belirtmiştik; dolar değer kazandığı için bu ülkelerde ucuz üretim olanağı daralıyor, üretim % 20 pahalıya mal oluyor ve bu da ihracatı olumsuz etkiliyor. Yani sermaye hareketinin üçüncü aşamasında tıkanma söz konusu oluyor. Bu aşamada kredi-para, borç-ödeme, bir bütün olarak ticari işlemler, söz konusu sermaye meta sermaye formundan para sermaye formuna dönü-

şemeyince, kapitalist sıkıntıya giriyor. Söz konusu ülkelerde gelişmenin bir ayağı bu süreç (ihracatın yavaşlaması). Gelişmenin diğer ve öne çıkan, gelişmenin karakterini belirleyen ise spekülasyon. Bunun ise, ekonomiyle, buradaki anlamıyla ekonomik krizle doğrudan ilgisi yok, üretim süreci, sermayenin dolaşım süreci dışındaki bir gelişme ve bu gelişme, sermaye hareketini, bu hareketin de üretim aşamasını (ikinci aşama) etkileyecek derecede güçlü.

Yukarıda açacağız dediğimiz noktaya, para krizine dönelim: Aslında marksist teori iki tür para krizinden bahseder. Bunlardan birincisi, fazla üretim krizlerinin refakatçısı olarak gelişen krizlerdir. Yukarıdaki tanımlamamızda ifadesini bulan para krizi. Bunun ötesinde, salt tek başına para krizi olarak, mali mekanizmayı etkileyen para krizler vardır. Bu türden para krizleri kredi ve banka sistemiyle bağlam içinde doğar ve gelişirler. Öyle ki bu türden para krizleri, bağımsız para krizleri olarak patlak verebilirler. Marks; “Her genel üretim ve ticaret krizinin özel bir aşaması olarak ... belirtilen para krizi, gene para krizi adı verilen, krizin özel cinsinden ayrıdır. Bu kriz, bağımsız (kendi başına -PD) açığa çıkabilir ve ticaret ve sanayi üzerinde ancak dolaylı (sonradan -PD) bir etkide bulunur. Bu krizlerin hareket merkezi para sermaye olduğu için, bu krizlerin doğrudan hareket alanı da bankalar, borsalar ve mali çevrelerdir.” (Kapital C. I, T. Eserleri, C.23, s.152).

Bu krizler, büyük spekülasyonların, banka ve borsa sarsıntılarının bir sonucu olarak doğarlar ve kredi, banka, değerli kâğıt ve hisse senedi gibi kavramlar üzerinde güven kaybı etkisinde bulunurlar.

Çok belirgin olmasa da Güneydoğu Asya ülkelerinde doğrudan spekülasyon, doğrudan para hareketi alanındaki kriz, Marks’ın bahsettiği bu türden para krizi kapsamında da görülmelidir. Her halükarda bu krizin de fazla üretim kriziyle, üretimle doğrudan ilgisi yoktur.

Demek oluyor ki, bu ülkelerde başlangıçta patlak veren, bütün bu para-kredi-borçlanma krizleri yumağından oluşan mali krizdir.

Toparlayalım:

Fazla üretim krizinin nihai nedeni, Marks;

“Bütün toplumun sadece sanayi kapitalistlerine ücretli işçilerden oluştuğunu kabul edelim. Diğer taraftan, toplam sermayenin büyük bir kısmının, ortalama oranlarda kendilerini yerine koymaktan alıkoyan ve özellikle kredi ile gelişmiş bulunan tüm yeniden üretim sürecinin genel iç bağıntıları nedeniyle, her zaman geçici nitelikte genel bir duraklamaya neden olan fiyat dalgalanmalarını da bir kenara bırakalım. Keza, kredi sisteminin uygun bir ortam sağladığı sahte (görünüşte -PD) ticari ilişkileri ve spekülasyonları da bir kenara bırakalım. Bu durumda bir kriz, ekonominin çeşitli kollarındaki üretimde görülen orantısızlığın ve kapitalistlerin tüketimi ile birikimleri arasındaki orantısızlığın bir sonucu olarak açıklanabilir. Ama görüldüğü gibi, üretime yatırılmış olan sermayenin yerine konması, geniş ölçüde, üretken olmayan sınıfların tüketim gücüne bağlı bulunuyor. Oysa işçilerin tüketim gücü, kısmen ücretler yasası ile, kısmen de bunların kapitalist sınıf tarafından karlı bir biçimde kullanılmaları olgusuyla sınırlıdır. Bütün gerçek krizlerin nihai nedeni daima, kapitalist üretimin üretici güçleri, sanki yalnızca toplumun mutlak tüketim gücü, bu güçlerin sınırını teşkil ediyormuşçasına geliştirme dürtüsünün aksine kitlelerin yoksulluğu ve sınırlı tüketimidir.” (aç. PD) (Kapital C 3, T. Eserler, C 25, s 500-501 Alm.)

Güneydoğu Asya ülkelerinde söz konusu olan kriz, böyle, Marks’ın anlattığı bir gelişmenin sonucu olarak patlak vermemiştir. Kriz, krizin kaynağını teşkil eden sermayenin üretim sürecinde (sermaye hareketinin ikinci aşaması) oluşup, meta sermaye aşamasında (üçüncü aşama) kitlelerin yoksulluğu ve sınırlı tüketimi nedeniyle açığa

çıkamamıştır. Tam tersine mali alanda; para-kredi-banka ve ayrıca belirtirsek spekülasyonla patlak vermiştir ve etkisini üretimde de göstermeye başlamıştır.

2- BU KRİZİN ÖNEMİ VE GELİŞME YÖNÜ

Bu kriz, henüz, dünya çapında bir mali kriz değil. Ama her an dünya çapında bir krize dönüşebilir. Bu kriz, dünya çapında mali krizin ve de fazla üretim krizinin patlak vermesine neden olabilecek çaptadır. Bunun içindir ki, gelişmenin yönünü gören emperyalist devletler, IMF gibi emperyalist mali kurumlar derhal harekete geçerek, krizin gelişme hızını frenlemek ve de durdurmak için tedbirler almışlardır. Örneğin IMF, tarihinin en kapsamlı kredisini (57 milyar dolar) G. Kore'ye vermiştir. IMF'nin Endonezya'ya verdiği kredi miktarı ise, 43 milyar dolar. Diğer ülkeler de, IMF'nin koşullarını kabul etmek zorunda kalmışlardır. Bazı veriler, dengenin ne denli hassas olduğunu gösteriyorlar. Örneğin, sadece Tayland'da 1100 Japon firması faaliyet gösteriyor. Japon bankalarındaki çürük kredi miktarının en azından 800 milyar dolar olduğu tahmin ediliyor. Alman sermaye kurumlarının bölgedeki sermaye miktarı 100 milyar markın üstünde. Krizin, Çin'i nasıl etkileyeceği henüz kestirilemiyor. Ama daha şimdiden, yurtdışındaki 57 milyon Çinli, Çin'e yaptıkları yatırımları azaltmışlardır. Çin'in 1997'de dış ticaretten elde ettiği miktar 40 milyar dolardı.

Çin, ihracatının % 70'ini bölge ülkeleriyle yapıyor. Bölge ülkelerinde ulusal paraların değeri düştü. Yani bu ülkeler Çin'dekinden daha ucuza üretme olanağına sahipler. Bu durum Çin'in rekabet gücünü kırmaktadır. Ve dolayısıyla ihracatının gelişmesini olumsuz etkileyecektir. Soru şu, böyle bir gelişmeye Çin'in ekonomisi ne kadar dayanabilir? Krizin Çin'de de patlak vermesi dünya çapında mali ve fazla üretim krizine doğru gelişmeyi hızlandıracaktır.

Amerikan devlet istikrazlarının yaklaşık 350 milyar dolarlık bir kısmı Japonların elinde. Japon bankalarının paniğe kapılarak bu miktarın sadece bir kısmını çekerlerse bu, mali krizin ABD'de de, dolayısıyla bütün dünyada da patlak vermesi anlamına gelecektir.

Bölgedeki yabancı sermaye miktarının ne kadar olduğu bilinmiyor. Aynı zamanda kıyım uğrayan, yok edilen sermaye miktarı da tam olarak bilinmiyor. Bölgeye yapılan sermaye ihracı yoğunluğunu göstermek için bir örnekle yetinelim; '80'li yıllarda Güneydoğu Asya devletlerine yapılan yıllık yurtdışı yatırımların miktarı ortalama olarak 4,7 milyar dolardı. Bu miktar sadece 1996 yılında 57 milyar dolar çıktı. Ayrıca 23 milyar dolar da Çin'e yatırıldı. Toplam; 80 milyar dolar. Demek oluyor ki, uluslararası tekellerin, mali kurumların bölgeye yaptıkları yatırımlar oldukça büyük. Ve bu sermaye, şimdi bölgeyi terk ediyor, kaçıyor. Bu kaçış, bunun ötesinde spekülasyonun ifadesi olan panik, başta Japonya olmak üzere, ABD ekonomisini ve dolayısıyla da dünya ekonomisini öncelikle mali krize sokacaktır.

Sorun sadece, dünya çapında mali kriz olasılığıyla sunmak değildir. Mali kriz, fazla üretim krizinin gelişme sürecini hızlandırıyor. Bölge ülkelerinin dünya ekonomisindeki konumları küçümsenemez. Bu ülkelerin dünya ticaretindeki paylaşımı 1950'de % 17'den 1997'de % 40'a çıkmıştır. Bu, dünya ekonomisini doğrudan etkileyen bir paydır. Dünyanın üçüncü büyük ihracatçısı olan Japonya, ihracatının (1997 ortalaması olarak kaynak OECD) % 42.2'sini doğu Asya ülkelerine yapıyor. Bu miktar içinde "Asya Kaplanları"nın payı % 36.5 ve Çin'in payı da % 5.7. Japonya'nın ithalatında doğu Asya'nın payı %35.6. Bu miktar (veya oran) içinde "Asya Kaplanları"nın payı % 24.3 ve Çin'in payı % 11.3.

ABD'nin ihracatında bölgenin toplam payı % 27.7. Bu oran içinde "Asya Kaplanlarının

payı %16.2, Japonya'nınki de %10 civarında. Bölgenin ABD ithalatındaki payı % 37.6. Bunun içinde “Asya kaplanlarının payı %16.5. Japonya'nın payı yaklaşık %15 civarında. Geriye kalan da Çin'in payı.

Sadece bu veriler şunu gösteriyor; dış ticaret bazında Japon ekonomisi “Asya Kaplanları” ekonomisine bağımlı. Bu ülkelerin Japon sermayesine bağımlı olmaları; Japon emperyalizminin hegemonyası altında olmaları sorunun özünde hiçbir şeyi değiştirmiyor. Bu ülkelerde ithalatın yavaşlaması veya durması Japonya'nın toplam ihracatının % 42.2'sinin yavaşlaması veya durması anlamına gelir. Bu ülkelerde ihracatın yavaşlaması Japonya ithalatının % 35.6'sının tehlikeye girmesi anlamına gelir. Ne de olsa bu ülkelerde Japon sanayiinde kullanılan birçok parça, yarı mamul mal üretilmektedir. Görüyoruz ki, karşılıklı bağımlılık büyük/sıkı. Bu ABD-Japonya+ “Asya Kaplanları” için de geçerli.

Mali krizin, Japonya ve ABD'ye doğru boyutlanması bu emperyalist devletlerin ekonomilerini doğrudan etkileyecektir. Gelişmenin bu yönünü gören emperyalist devletler ve mali kurumlar, Güneydoğu Asya'da patlak veren bu mali krizi lokalleştirmeye, bölgesel sınırlamaya çalışıyorlar. Bunu yapabilirler. Bol miktarda sermaye pompalayarak krizin bölgesel tutulması ve süreç içinde aşılması mümkündür. (1987 dünya mali krizi, fazla üretim krizi patlak vermeksizin aşılmıştı). Nitekim, borsalardaki canlanma bu olasılığa, krizin bölgesel kalmasını sağlayarak aşılmasına bir işaret. Örneğin Tayland borsasının % 10 değer kazanması diğer ülkelerin borsalarını olumlu etkiliyor ve Tokyo Borsası'nda Nikkei Endeksi 215.59 puan artarak 16.262.04 puana; Hong Kong Borsası'nda Hong-Seng Endeksi 500.38 puan artarak 9. 400.42 puana çıkıyor. G. Kore endeksi % 6.6, Malezya borsası % 9, Endonezya borsası % 6,1, Filipinler borsası % 5,7 ve Singapur borsası da % 6.6 oranlarında artıyor. (Bkz. 20 Ocak 1998 tarihli Hürriyet)

Emperyalist devletlerin bütün korkuları, bu mali krizin uluslararasılaşmasıdır. Her ne kadar, dünya ekonomisinin gelişme seyri fazla üretim krizinin ipuçlarını vermiyorsa da, uluslararasılaşan bir mali krizin, salt mali kriz olarak kalması olasılığı zayıftır. Dünya ekonomisinde, özellikle de emperyalist devletlerin ekonomilerin de “ahımşahım” bir büyüme yok. Üretim, inişli-çıkışlı bir durgunluk çizgisinde gelişiyor. Yani küçük oranlarda, istikrarsız, etkilenmeye oldukça açık. Böyle bir ekonomik büyüme, tabii ki, uluslararasılaşmış bir mali krizden doğrudan etkilenecektir. Böyle bir etkilenmeye en açık emperyalist devletler, Başta Japonya olmak üzere Almanya'dır. Ve Japonya'da patlak verecek bir fazla üretim krizinin sadece Japonya ve pasifik bölgesi ülkeleriyle sınırlı kalacağını sanmak, her halde saflık olur.

Hiç belli olmaz. 1970'lerden bu yana emperyalist devletlerde tekeli devlet kapitalizmi, tekellerin lehine aldığı tedbirlerle, kapitalist ekonominin bir kısım nesnel yasalarını çarpıtabilmişlerdir/modifize edebilmişlerdir (olumsuz etkileme). Ama bu süreç, hiçbir tedbirin, ekonominin nesnel yasalarını ortadan kaldıramayacağını da göstermiştir. Emperyalist devletlerde tekeli burjuvazi alacağı tedbirlerle - Asya'daki krizin uluslararasılaşması koşullarında-bir fazla üretim krizinin patlak vermesini zamansal olarak, belli bir dönem/süre geciktirebilir. Ama böyle bir krizin patlak vermesini asla engelleyemez...

Asya'daki mali krizin uluslararasılaştığını, bunun bir fazla üretim krizinin patlak vermesini hızlandırdığını ve böyle bir krizin patlak verdiğini düşünelim. Böyle bir kriz, belki 1929-'33 krizi kadar ağır olmayabilir. Ama 1974-'75, 1980-'83, 1990/91-'94 ekonomik krizi erini her halükarda gölgede bırakır. Bunun maddi koşulları var. ABD, Japonya ve AET'te bu üç rekabet merkezlerinde konjonktürel gelişme, düşük seviyede birbirlerine yaklaşıyor. Gelişmenin bu yönü, bu rekabet merkezlerinin eş zamanlı ve

yaklaşık eş ağırlıkta bir ekonomik krize girmeleri olasılığını güçlü kılıyor. Bu durum, olası krizin, oldukça şiddetli olacağına açık ifadesidir. Son dönemin krizlerinde, örneğin '90'lı yılların ilk yarısındaki krizde böyle bir durum söz konusu değildir. Örneğin bu kriz döneminde ABD, krizden çıktığında, Japonya ve sonra da Almanya krize girmişlerdi. Yani bu ekonomik kriz, emperyalist devletlerde eş zamanlı patlak vermemiştir. Tabii bu ekonomik krizin şiddetini azaltan belirleyici bir faktördür. (Ayrıca, son dönemlerde ekonomik krizlerin bütün emperyalist devletlerde eş zamanlı patlak vermemesi, veya ülkelerden birisinde krizin hiç patlak vermemesi, tekeli devlet kapitalizminin aldığı tedbirlerin bir sonucudur).

Sonuç itibariyle:

Asya'daki söz konusu mali kriz, henüz bölgesel mali kriz özelliği taşıyor. (Ama üretim sürecini de sarsmaya başlamıştır.) Emperyalist devletler ve mali kuruluşlar bu krizin bölgesel kalması, uluslararasılaşmaması için yoğun çaba harcıyorlar.

Bu krizin, uluslararasılaşması koşullarında, yeni bir fazla üretim krizinin patlak verme sürecini hızlandıracığı açıktır.

3-EMPERYALİST ÇAĞDA BAĞIMLI ÜLKELER AÇISINDAN EŞİT OLMAYAN GELİŞME YASASI VE EMPERYALİZMİN POMPALADIĞI “ASYA MODELİ” KALKINMA

Lenin bir kaç makalesinde “kapitalizmde eşit olmayan siyasi ve ekonomik gelişme”yi ele almıştı. Bu yasa, kapitalizmin nesnel bir yasasıdır. Kapitalist üretim biçiminin hakim olduğu bütün ülkelerde geçerlidir. Ne Marks ve ne de Lenin, bu yasanın sadece belli ülkeler için; emperyalist devletler için geçerli olduğunu belirtmişlerdir. Onların bu yasayı gelişmiş ülkelerle sınırlayan hiçbir anlayışları yoktur. Ne var ki, Lenin'in emperyalizm teorisini yanlış anlayanlar, bu yasanın evrensel olmadığı sonucuna var-

mışlardır. Emperyalist çağda dünya ekonomisinin oluşması, her bir ülkenin -bu ekonomiyi bir zincir olarak görürsek- bu zincirin birer halkasını oluşturmaları, emperyalist devletlerin dünyayı kendi aralarında paylaşmaları, paylaşılmışlığın koşulları, güçler dengesi değişince yeniden paylaşmak için savaşmaları, geri ülkelerin emperyalizme bağımlı olmaları sonuç itibariyle emperyalizmin o zaman için sömürge, bugün için yeni sömürge, bağımlı ülkelerde kapitalizmi geliştirmeyeceği yanlış anlayışının doğmasına neden olmuştur. Marksist-Leninist politik ekonomide böyle bir anlayış yoktur. Ama bu “deli saçması”, leninist emperyalizm analizini anlamayanlar, kapitalizmin yasalarının nesnel olduğunu veya yasanın nesnellığının ne anlama geldiğini kavramayanlar tarafından, emperyalist çağda -herhalde serbest rekabet ortadan kalktığı için olsa gerek!- emperyalist devletler, bağımlı sömürge, yeni sömürge ülkelerde kapitalizmi geliştirmezler şeklinde yorumlanıyor. Hiçbir marksist-leninist klasikte, eserde böyle bir anlayış yoktur. Marks, “İngiltere Hindistan'ı talan ederken talanın gereğinden dolayı bu ülkede kapitalist ilişkilerin gelişmesini sağlamıştır” der. Onun amacı talandı, yoksa Hindistan'da kapitalizmin gelişmesini sağlamak değildi. Yani burada nesnel bir durum var, öznellik, tercih yok. Emperyalist devletin amacı da talandır. Daha iyi, daha kapsamlı talan, bağımlılığın kapsamlaştırılması ve derinleştirilmesi için emperyalist devlet, bağımlı ülkelerde kapitalist ilişkileri geliştirmek zorundadır. Burada da nesnellik esastır, tercih değil. Belirttiğimiz “deli saçması”na, leninist emperyalizm teorisinin bir gereği olarak inananlar, nesnellığı ortadan kaldırarak, emperyalizmin tercih politikası güttüğünü savunmuş olduklarının farkında değiller.

Burada anlaşılması gereken şudur: emperyalizm hiçbir ülkede kapitalizmin gelişmesini engellemez. Tersine, sömürü ve talanın gereğinden dolayı kapitalizmi geliştirmek

zorunda kalır. Ama emperyalizm, bir ülkede, somutta da bağımlı ve yeni sömürge ülkelerde kapitalizmin bağımsız, ülke koşullarına tekabül eden, ülkenin potansiyeline dayanan “sağlıklı” bir gelişmesini keskin engeller. Genel olarak gelişmeyi engellemek ve bağımsız gelişmeyi engellemek bir ve aynı değildir. Genel olarak kapitalist ilişkilerin gelişmesi nesnel, ama gelişmenin bağımlı-bağımsız olacağı pekala öznel, bir politik sorundur. Aradaki bu farkı kavramayan, Marks’ı (özellikle Kapital’i), Lenin’i (Özellikle Emperyalizm yapıtını), bir bütün olarak marksist-leninist politik ekonomiyi kavramıyor demektir.

1945’e kadar Japonya’nın sömürgesi olduğu için tarih kitaplarında bağımsız ülke olarak görülmeyen Kore’nin -somutta da Güney Kore’nin 1997’de dünyanın en büyük 11. ülkesi konumuna gelmiş olduğunu nasıl açıklayacağız? Denecek ki, ABD ve çok sonraları da Japonya, bu ülkeye yoğun sermaye ihraç ettiler vs. İyi ya! Talan ve sömürünün gereğini yerine getirmişler. Ama G. Kore’nin, bağımsız gelişmesi değil, ama gelişmesini engellememişler, kendi çıkarlarına tekabül eden bir yapılaşma sağlamışlar. Bunun adı bir dönemler, emperyalist ideologların, sermaye kurumlarının bolca pompaladıkları “Kore modeli”dir. Böyle bir model yok. Şayet emperyalizmin bağımlılığı artırmak için ortaya attığı her talan planını, IMF ve Dünya Bankası’nın her bir borçlanma ve sonra da boğma planını model olarak göreceğ olursak, modelden geçemeyiz. Bu “model”in ne olduğunu açarsak, konu dışına çıkarız. Ama açık olan şu; G. Kore ekonomisi, özellikle Japon emperyalizminin hem yedek parçası olarak ve hem de yedek parçacısı olmaktan sıyrılarak dünyanın en güçlü 11. ekonomisi olmuştur. Peki rekabetsiz mi olmuştur? Dünya pazarlarında G. Kore’yi gören emperyalist devletler korkudan kaçmışlar mı? Neden bu ülke engellenmemiş? Soruları uzatılabilir. Ama bu gelişme “deli saçması” dediğimiz anlayışla açıklanamaz. G. Kore (ve daha

birçok ülke) dünya pazarlarında emperyalist devletlerle bazı alanlarda/ sektörlerde rekabet edecek duruma gelmişlerdir. Tabii, her rekabet eden ülkeyi veya dünya pazarlarında emperyalist devletler ve rekabet edecek duruma gelen her ülkeyi yeni bir emperyalist güç olarak görmek de ayrı bir “deli saçması”dır. “Kore modeli”nde esas olan, diğer şeylerin yanısıra, yoğun sermaye ithalidir. Azami kar olanağı büyük olduğundan, sermayenin kendini değerlendirme koşulları çok uygun olduğundan dolayı bu ülkeye yabancı sermaye ihracı çok büyük boyutlarda olmuştur. G. Kore ekonomisinin son 20 yıllık olağanüstü hızlı gelişmesinde yabancı sermaye belirleyici olmuştur. Bütün “Asya Kaplanları”nda aynı durum söz konusudur.

Özellikle ‘70’li yıllarda gerçekleştirilen baş döndürücü sanayileşme, yerden mantar bitercesine kurulan tersaneler, otomobil fabrikaları, elektroteknik sektöründeki en modern işletmeler, baskı, terör, oldukça ucuz ve örgütsüz işgücü. Sonuç ortada; G. Kore dünyanın en güçlü 11. ekonomisine sahip olmuştur. Ama ekonomik olarak daha ziyade Japon emperyalizmine ve askeri ve siyasi olarak da Amerikan emperyalizmine bağımlı olmaktan kurtulamamıştır. Bu nasıl olur sorusu, emperyalizm gerçeğini kavramayanların bir sorusu olabilir.

Şimdi başta G. Kore olmak üzere “Asya Kaplanları”nda emperyalist talan, mali krizin doğrudan bir sonucu olarak kapsamlı bir şekilde devam ediyor. Uluslararası tekeller, özellikle de ABD tekelleri iflas eden, değer kaybeden işletmeleri tekelleri neredeyse bedava denecek bir fiyatla satın alıyorlar. IMF, kredi verdi, ama koşullarını da dayattı. Yabancı malların ithali önündeki engeller kalkıyor. Yabancıların, yerli işletmelerin, tekellerin hissedar sermayesinin ancak % 25’ine sahip olma limiti kalktı. G. Kore’de yabancı sermaye, IMF vasıtasıyla bu engeli de aştı ve talan boyutlandı. Ford, KIA motoru; Missang, Samsung’u satın alıyor; General Motors, Ford, Bosch, Manne-

omann sacks Manda’yı (otomobil üretimi) yutmak için rekabet ediyorlar. Procter ve Gamble, Songyong paper’i yuttu. Shell, büyük bir rafineriyi kapmak için pazarlık yapıyor. Citibank, G. Kore ve Tayland’da bankaları satın almak için kolları sıvadı.

Tekeller, ayrıca onların sözcüsü olarak IMF, bölge ülkelerinin gerçek anlamıyla talan için veya yabancı sermayenin önünde en ufak bir engelin dahi kalmaması için kolları sıvamış durumdalar. IMF dayatıyor ve “Asya Kaplanları” kabul ediyor ve kabul etmek zorunda kalıyor.

“Kore modeli”nin sonuçları böyle çelişkili: Sanayileşme, dünyanın 11. güçlü ekonomisi ve aynı zamanda emperyalizme bağımlı olma. Demek oluyor ki, günümüzde emperyalist devletlerle bağımlı ülkeler arasındaki ilişki, bu yüzyılın başındaki ilişkilerden daha değişik. Tarihsel süreç için bağımlı, sömürge, yeni sömürge ülkeler, nesnel koşullar var olunca pekala hızlı bir şekilde gelişebiliyorlar. Öyle ki, efendileri olan emperyalist devletlerle birçok alanda/sektörde rekabet edecek derecede gelişebiliyorlar.

Eşit olmayan gelişme yasasına işlerlik kazandıran, sermayenin menşesine göre ayırım değil, genel olarak sermayedir. Yabancı sermaye kapitalizmi geliştirmez, yerli sermaye geliştirir, anlayışı (söylenmese de) yukarıda belirttiğimiz “deli saçması”nın bir ifadesidir. Burada söz konusu olan, bağımlı ülkeler ve yabancı sermaye de, çoğu kez yerli sermaye ile ortaklık içinde. Ortaklık içinde veya kendi başına, yerli ve yabancı, biçimi ve menşei ne olursa olsun sermaye, azami kar gördüğü her yere gider ve o, büyük boyutlarda faal olursa, eşit olmayan gelişmeyi hızlandırır. Aynen, başta G. Kore olmak üzere, söz konusu bu bölge ülkelerinde olduğu gibi. Karın ne olduğu, kimin kimi talan ettiği, eşit olmayan gelişme yasası açısından talidir.

Sonuç itibarıyla; mali kriz nedeniyle gündemleşen bu ülkeler, yoğun yabancı sermayeye dayanarak hızlı gelişmiş, ama emperyalizme bağımlı olmaktan da kurtulamamış ülkelerdir. Bu ülkeler, aynı zamanda kapitalizmde eşit olmayan gelişme yasasının nesnel ve evrensel oluşunu sergileyen birer örneklerdir.

BARIŞ VE DEVRİM

(Marksist Leninist Komünist Parti'nin Anti-emperyalist Konvansiyon için hazırladığı yazı, 14-17 Kasım 1995, Calcutta)

Emperyalizm ve proleter devrimler çağında savaş ve barış sorunu, her zaman insanlığın gündeminde olagelmıştır. Sayısız sözüm ona yerel savaşa yol açmakla, işçilere, emekçilere ve ezilen katmanlara karşı her türden faşist ve gerici şiddeti kışkırtma ve desteklemekle, sosyalist ve demokratik ülkelere ve ezilen halklara karşı saldırı savaşları yürütmekle yetinmeyen emperyalist devletler ve tekel grupları insanlığı, 75 milyon dolayında insanın ölümüyle sonuçlanan iki dünya savaşına sürüklemiştir. 1962'de bir nükleer savaşın eşiğine kadar gelmekle birlikte, insanlık bir Üçüncü Dünya Savaşı'nın zorlu sınavından geçmemiştir. Ancak, emperyalist devletlerin ve onların yerli ortaklarının vahşeti ve silahların yok edici kapasitesinde meydana gelen gelişmeler sayesinde, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana geçen yarım yüzyıllık süre içinde meydana gelen çeşitli yerel ve iç savaşlarda 25 milyondan fazla insan can vermiştir. Bu savaşlar, geniş işçi ve emekçi kitlelerine görülmedik acılar çektirmiş ve Afganistan ve Ruanda örneklerinde olduğu gibi, bazı durumlarda koskoca ülkelerin ve halkların yıkımı anlamına gelmişlerdir. Bütün burjuva devletleri ve özellikle emperyalist devletler kendilerini, dünya üzerindeki hemen hemen tüm insan yaşamını pek çok kez yok

etmeye yetecek bir dizi nükleer, biyolojik, kimyasal ve konvansiyonel silahlarla donatmakla yetinmemişlerdir. Onlar, cephaneliklerinin boyutlarını ve yok etme kapasitelerini arttırmaya, ordularını, polis ve istihbarat örgütlerini ve diğer baskı aygıtlarını genişletmeye devam etmişlerdir.

Öte yandan, genel olarak burjuvazi ve özel olarak emperyalistler saldırgan ve savaş kışkırtıcı tutum ve etkilerini 'barış', 'silahsızlanma', 'stratejik silahların sınırlandırılması', 'insan hakları', 'demokrasi', vb.'ne ilişkin açıklamalardan oluşan bir sis perdesi ardında kamufle etmeye çalışmışlardır ve öyle yapmaya da devam etmektedirler. Ve kendilerinin, tüm güç ve şiddet araçları, aletleri ve aygıtları üzerindeki hemen hemen eksiksiz bir tekele sahip olmalarına ve bu araçları, aletleri ve aygıtları işçilere, emekçilere ve ezilen uluslara karşı sistemli bir biçimde kullanmalarına karşın, onlar ikiyüzlü bir biçimde, komünist, devrimci ve antiemperyalist güçleri 'terörist', 'haydut' vb. olmakla ve insan haklarına, demokrasiye, özgürlüğe vb. karşı savaşmakla suçlamışlardır ve suçlamaktadırlar. Fakat pratik, işçilerin ve emekçilerin bu vahşi düşmanlarının, bir yandan demokratik ve pasifist demogojilerini sürdürürken, bir yandan da baskıcı devlet aygıtlarını ve onların bileşenlerini yetkinleştirmeyi sürdürdüklerini, yalnızca komünistleri, devrimcileri ve antiemperyalistleri değil, işçilerin, emekçilerin ve

ezilen ulusların geniş yığınlarını da işkenceden geçirmeye, öldürmeye ve katletmeye devam ettiklerini yeniden ve yeniden göstermiş ve kanıtlamıştır. Sosyal-emperyalist Sovyet imparatorluğunun çöküşünün ardından, burjuva ve emperyalist ideologlar 'yeni bir barış çağı'nın başladığını müjdelediler. Onlara göre, 'Soğuk Savaş'ın ve Doğu-Batı cepheleşmesi'nin sona ermesi, dünyada, gönenç ve özgürlüğün yaygınlaşacağı ve demokrasi ve 'serbest pazar ekonomisi'nin filiz vereceği bir kapitalist cennetin oluşturulmasına olanak verecekti. Geçen zaman bunun, sermayenin savunucuları tarafından pompalanan bir yanılsamadan başka bir şey olmadığını ve ABD emperyalistleri tarafından ilan edilen 'Yeni Dünya Düzeni'nin, eski emperyalist dünya 'düzeni'nin ta kendisi olduğunu fazlasıyla gösterdi. Bu pasifist iyimserlik atmosferini, ABD önderliğindeki emperyalist koalisyonun gericisi Saddam Hüseyin kliğine ağır bir darbe indirmesi, Somali'ye karşı BM onaylı emperyalist saldırı, Moldova, Kafkasya ve Tacikistan'da ve eski Yugoslavya'da etnik çatışma ve savaşların patlak vermesi, Haiti'ye ABD müdahalesi, Ruanda'da soykırım, Afganistan'daki iç savaşın yoğunlaşması, Peru ile Ekvador arasındaki görece kısa savaş izledi. El Salvador, Kolombiya, Güney Afrika, Namibya, Filistin, Angola, Mozambik, Kamboçya vb. örneklerinde olduğu gibi bazı çatışmalar, esas olarak emperyalizmin ve gericiliğin yararına bir çözüme kavuşmuştur, ya da daha doğrusu çözüme kavuşmuş gözükmektedir. Fakat 'uluslararası topluluğun' bu kuşkulu başarılarını bir yana bıraksak bile, bir dizi ve sayısı giderek artan ülke ve bölgede, özellikle Cezayir, Sudan, Burundi, Kürdistan, Keşmir, Peru, Filipinler, Afganistan, Doğu Timor, Çecenistan, Tacikistan, Liberya, Srilanka, Batı Sahra'da vb. etnik ve iç çatışma ve savaşlar ve emperyalist ve sömürgeci zalimlere karşı direniş ve savaşlar, hızlarından bir şey yitirmeksizin sürmektedir.

Komünistler ve bütün tutarlı devrimciler, özellikle her gün yüzlerce, hatta binlerce işçi ve emekçinin emperyalistler, sömürgeciler ve burjuvazi tarafından sürdürülen karşıdevrimci şiddet ve saldırı ve etnik, aşiretsel ve dinsel çatışmalar nedeniyle canlarını yitirdiği ve bilim ve teknolojinin artan uygulamasının her türden silahların yoketme kapasitesini giderek artırdığı ve insanlığın geleceğinin emperyalistler tarafından başlatılacak bir nükleer ya da biyolojik savaşın tehdidi altında bulunduğu günümüzde barış için savaşmakla ve savaşa karşı savaş yürütmekle yükümlüdürler.

Fakat, barış için savaşabilmek ve kalıcı bir barış sağlayabilmek ve bütün silahları, orduları ve savaşın kendisini tarihin çöplüğüne atabilmek için, şiddetin ve savaşın nedenleri konusunda doğru ve bilimsel bir kavrayışa sahip olmak, bütün sömürülen ve ezilen sınıf ve katmanların işçi sınıfının önderliği altında birliği için çaba harcamak ve çağımızda şiddet ve savaşın başlıca kaynağını oluşturan kapitalizmin ve emperyalizmin devrimci bir tarzda yıkılması için savaşmak gerekir. Genelde güç ve şiddet kullanımı ve özelde savaşın varlığı, sınıf çelişmelerinin ve sınıf savaşımının sonucu ve ürünüdür. Sınıflar, sınıf çelişmeleri ve sınıf savaşımı var oldukça, genelde güç ve şiddet kullanımı ve özelde savaş kaçınılmazdır. Lenin şöyle diyordu: "Proletarya, ancak burjuvaziye silahsızlandırdıktan sonradır ki, kendi dünya-tarihsel misyonuna ihanet etmeden, bütün silahları hurda çöplüğüne atmayı başarabilecektir ve proletarya bunu mutlaka yapacaktır; ama söylediğimiz koşul yerine geldikten sonra yapacaktır, asla daha önce değil" ("The Disarmament Slogan", Collected Works, New York, Cilt XIX, s. 354) Ve, "Sosyalizm ve Savaş" adlı yazısında o şunları belirtiyordu:

"Sosyalistler, halklar arasındaki savaşları daima barbarca ve canavarca bularak kınamışlardır. Ancak, bizim savaşa karşı tutumumuz burjuva pasifistlerinin ve anar-

şistlerin tutumundan farklıdır. Her şeyden önce, biz, birincilerden bir yanda savaşlar ile öte yanda bir ülke içindeki sınıf savaşımı arasındaki kopmaz bağı anlamakla, sınıflar ortadan kaldırılmadan ve sosyalizm kurulmadan savaşların ortadan kaldırılmasının olanaksızlığını anlamakla ve iç savaşların, yani, ezilen sınıfın ezen sınıfa, kölelerin köle sahiplerine, sertlerin toprak ağalarına, ücretli işçilerin burjuvaziye karşı verdikleri savaşların haklılığını, ilericiliğini ve zorunluluğunu bütünüyle kabul etmekle ayrılır.” (Collected Works, Cilt XVIII, s. 219) Lenin’in bu pasajlarından en azından iki çıkarılabılır. Revizyonistlerden ve pasifistlerden farklı olarak marksist-leninistler;

a) Güç kullanımının ve savaşın ortadan kaldırılmasının, sınıfların ve sınıf savaşımının ortadan kaldırılmasına bağlı olduğunu ve bunun da egemen sınıfların devrilmesini, burjuva devletinin yıkılmasını ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasını gerektirdiğini ve,

b) Devrimci ve karşıdevrimci şiddet, haklı ve haksız savaşlar arasında bir ayrım yapılması ve ikincilere karşı çıkılır ve bunlar kınanırken birincilerin kesin ve açık seçik bir biçimde onanması ve desteklenmesi gerektiğini savunurlar.

Güç kullanımı ve savaş olgusu, politikanın devamı ve uzantısı olduğuna göre, herhangi bir silahlı çatışmanın ya da savaşın doğasını belirlemek için, söz konusu silahlı çatışma ya da savaşı önceleyen politika ve sınıf savaşımının doğasını incelemek gerekir. Silahlı çatışmalara ya da savaşlara yol açan politikayı ve sınıf savaşımını değerlendirmeksizin her türden şiddete ve savaşa karşı çıkmak ve onları toptan kınamak, tümüyle yanlıştır. Böyle bir yol tutan burjuva pasifistleri, işçilerin ve emekçilerin yönlerini şaşırılmalarına ve kafalarını karıştırmaya hizmet eder ve egemen sınıfların, kapitalizmin ve emperyalizmin saldırgan ve zalim doğasını gizlemelerine yardımcı olurlar. Tıpkı Birinci Dünya Savaşı gibi, İkinci

Dünya Savaşı da başlangıç evresinde belli başlı kapitalist devletler arasındaki bu savaşları önceleyen emperyalist yarışmanın bir uzantısıydı. Ve hem 1918-21 yıllarının Rusya İç Savaşı ve hem de 1936-39 yıllarının İspanya İç Savaşı devrimci ve karşıdevrimci sınıf ve katmanlar arasındaki savaşımın devamıydılar. Bu yaklaşım, bütün savaşlar için geçerlidir.

Devrimci ve karşıdevrimci terör arasında, haklı ve haksız savaşlar arasında yapılması gereken ayrıma paralel bir ayrım vardır. Emperyalistler ve burjuvazi onyıllardır, sözüm ona komünistlerin ve devrimcilerin ‘terörizmi’, ‘haydutluğu’, ‘vandallığı’ konusunda avaz avaz bağırıp çağırılmaktadırlar. Marksist-leninistler ve tutarlı devrimciler bu ikiyüzlü saldırı karşısında asla geri adım atmamalı, asıl teröristlerin emperyalistler ve tüm gericiler olduğunu göstermelidirler. Onlar, işçilere ve emekçilere karşı her gün ve sürekli olarak karşıdevrimci terör uygulayan, komünistleri ve tüm ilerici insanları katleden, işkenceden geçiren, yaralayan ve zindanlara dolduran ve hatta soykırımlar gerçekleştiren ve koca halkları yeryüzünden silen sömürücü sınıfların vahşi ve insanlıkdışı doğasını sistematik bir tarzda sergilemelidirler. Öte yandan komünistler ve tutarlı devrimciler, burjuvazinin ve onun uşaklarının karaçalmalarına aldırmaksızın devrimci terörün meşruiyetini kayıtsız koşulsuz savunmalıdırlar. Ekonomik ve siyasal bunalımların keskinleştiği belirli dönemlerde devrim ile karşıdevrim arasındaki sınıf savaşımı, proletaryanın partisinin devrimci şiddet kullanmasının ve silahlı gericiliğe karşı silahlı savaşıma başvurmasının hem meşru, hem de zorunlu olduğu bir iç savaşa dönüşür. Paris Komünarlarının Versay ordularına, Bolşeviklerin Beyaz Muhafızlara, emperyalist müdahalecilere, emperyalizmin ve faşizmin ajanlarına ve Nazi işgalcilerine, Macar Sovyet Cumhuriyeti’nin kendi gerici cellatlarına, İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupa’nın, Rusya’nın ve Asya’nın antifaşist partizanlarının Nazilere, Japon

faşistlerine ve onların işbirlikçilerine, Hint halkının ve devrimcilerinin İngiliz sömürgecilerine, Filistin gerillalarının Siyonist işgalcilere, Vietnam, Laos ve Kamboçya halklarının ABD emperyalistlerine ve onların uşaklarına, Güney Afrika'nın siyah halkının beyaz burjuvazinin Apartheid rejimine, Doğu Timor'un FRETİLİN savaşılarının Endonezya sömürgecilerine, Nikaragua'nın FSLN'nin Somoza kliğine, Kürt gerillalarının Türk gericiliğine karşı vb. kullandıkları devrimci terör tümüyle meşru ve haklıdır. Ta başından itibaren savunma konumunda bulunan ezilen sınıfların, katmanların ve ulusların kullandığı devrimci terörün meşruiyetini, savaşa ve şiddete karşı çıkma adına yadsıyan, küçümseyen ya da en küçük ölçüde de olsa kuşku altında bırakanlar, sahte barış savaşçıları ve emekçi insanlığın en kana susamış katillerinin ve cellatlarının bilinçli ya da bilinçsiz suç ortaklarıdır. Dahası, onlar tam birer demagog, hatta emperyalizmin, burjuvazinin ve gericiliğin ikiyüzlü bağlaşıklarıdır. Lenin, "Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı adlı yapıtında;

"Elbette ki, biz, bireysel terörü, yerinde bir davranış saymadığımız için reddederiz. Oysa Büyük Fransız Devriminin terörünü 'ilke olarak' mahkûm edebilen, ya da bütün dünyanın burjuvazisi tarafından kuşatılmış muzaffer devrimci bir parti tarafından genel olarak uygulanan terörü mahkûm edebilen kimselerle, Plehanov, daha 19003 yıllarında, henüz marksist ve devrimciyken, alay etmiş, onları gülünç duruma düşürmüştür" (Selected Works, London, Cilt X, s. 72) diyordu.

Her tür ve renkten revizyonistler her zaman, savaşa karşı savaşımlı, kapitalizme ve emperyalizme karşı savaşımdan ayırma eğiliminde olmuş ve işçilere, emekçilere ve ezilen uluslara karşı 'demokratik' ve 'barışçı' bir politika güdebileceklerini ileri sürerek kapitalistleri ve emperyalistleri masum göstermeye çalışmışlardır. Bu oportünist yaklaşımın her zaman, sosyalizme barışçı

geçiş ve parlamenter yoldan devrim düşününe eşlik etmesi hiç de şaşırtıcı değildir. Örneğin, emperyalizmi kapitalizmin özel bir aşaması olarak görmeyen ve onun, tarımsal bölgeleri kendi denetimleri altına almak isteyen sınıai ulusların uygulayabilecekleri 'politikalarından' yalnızca biri olduğunu söyleyen Kautsky, sermayenin genişleme amacına varması için, "...en rasyonel çözümün, en önemli tarım bölgeleri sorununa emperyalist şiddet yoluyla değil, barışçı ve demokratik yollarla yaklaşmak." ("Ulusal Devlet, Emperyalist Devlet ve Devletler Ligi", A. Dallin, Diversity in International Communism, s. 282) olduğunu ileri sürüyordu. O, makalelerinden birinde,

"Eğer çeşitli uluslar kendi aralarında anlaşır, silah stoklarını azaltır ve kalıcı bir barış gerçekleştirirlerse, o zaman kapitalizmin savaş öncesi dönemindeki artan moral çürümesinin en berbat nedenleri ortadan kalkabilir." ("Yeniden Öğrenimin İki Kitabı", Neue Zeit, 30 Nisan 1915, Ibidem, s. 282) diyordu. Bu satırların yazıldığı sırada İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya-Macaristan, Rusya, İtalya vb.nin işçileri ve emekçileri egemen sınıfların istekleri doğrultusunda Avrupa'nın savaş alanlarında birbirinin canına kıyıyorlardı. İşte bu dönem ve şilisten, ihanetin çukuruna bu denli derinlemesine batmıştı! Lenin, Kautsky'nin pro-emperyalist yanılgılarını şu sözlerle sergiledi ve mahkûm etti:

"Kautsky, emperyalist siyasetleri, emperyalist ekonomiden ve siyasal tekeli ekonomik tekelden koparıyor ve böylelikle sözüm ona 'silahsızlanma', 'ultra-emperyalizm' ve benzeri zırvalarda anlatımını bulan kaba burjuva reformizminin yolunu açıyor." ("Emperyalizm ve Sosyalist Hareketteki Bölünme", Complete Works of Lenin, Cilt XXIII, People's Publishing House, 1958) Kautsky'nin açtığı çığı izleyen Kruşçevçiler, kapitalizm ve emperyalizm konusunda pasifist yanılısamaların yaygınlaşmasına aktif olarak katkıda bulundular ve kapitalizmin yıkılması ve sosyalizmin zaferinden

önce topyekün bir silahsızlanmanın gerçekleştirilebileceğini ve savaşı bir dünya yaratılabileceğini savundular. SBKP'nin Ekim 1961'de toplanan 22. Kongresi'nde sunduğu raporunda Kruşçev;

"Bugünkü koşullar, hâlihazırda dünyayı bölmekte olan toplumsal ve siyasal sorunların çözülmesinin gerekli olduğu bütün bir dönem boyunca barış içinde bir arada yaşama olanaklarını ortaya çıkarmıştır. Olayların gelişimi, dünyada sosyalizmin topyekün zaferinden önce bile, kapitalizmin dünyanın bir bölümünde ayakta kaldığı koşullarda savaşı toplum yaşamından dışlama konusunda gerçek bir şansa sahip olduğumuzu gösteriyor." (A. Dallin, *Diversity in International Communism*, s. 20, İtaliye orijinal metinde) Kendi kötü emellerini yaşama geçirebilmek için devrimin ve sosyalizmin gücünü abartan ve kapitalizmin, emperyalizmin ve gericiliğin gücünü küçümseyen bu oportünist soytarı aslında, "Bugün ortaya barışı savunan ve yeni bir dünya savaşına karşı çıkan güçlü halk kuvvetleri oluştuğuna göre, Lenin'in, emperyalizmin kaçınılmaz olarak savaşa yol açtığına ilişkin tezinin artık eskidiği söyleniyor. Bu doğru değildir" ("Robert V. Daniels, *A Documentary History of Communism*, Cilt 2, s. 172) diyen Stalin'in marksist-leninist konumuna saldırıyordu. Bu sözcüklerin yazıldığı 1952'den bu yana yaşanan siyasal gelişmeler Stalin'i tümüyle doğrulamış ve baş revizyonist Kruşçev'i yalanlamıştır. Büyük marksist-leninist Enver Hoca, savaş ve barış sorununda Lenin ve Stalin'in çizgisini savundu, Kruşçevcilere karşı kararlı ve tutarlı bir biçimde savaştı ve en başından itibaren onları şiddetli bir tarzda eleştirdi. 1960'da Moskova'da 81 komünist ve işçi partisinin toplantısında yaptığı konuşmada o şunları söylüyordu:

"Gerçeklere dosdoğru bakalım. Başını, en saldırgan müfrezesi ABD emperyalizminin çektiği dünya emperyalizmi, ekonomisinin akışını savaş hazırlıklarına yöneltiyor. O, tepeden tırnağa silahlanıyor. ABD emper-

yalizmi Bonn Almanya'sını, Japonya'yı ve tüm bağlaşıklarını ve uydularını her türlü silahla yeniden donatıyor. O, saldırgan askeri örgütler kurmuş ve onları geliştirmiştir; o, sosyalist kampın çevresinde askeri üsler kurmuştur ve kurmaya devam etmektedir. O, nükleer silah stokları oluşturuyor ve silahsızlanmayı ve nükleer silah denemelerine son vermeyi reddediyor ve hareketli bir biçimde yeni kitle yok etme araçları icat etmekle uğraşiyor. Peki, neden yapıyor bunları? Bir düğüne gitmek için mi? Hayır, bize karşı savaş açmak, sosyalizmi ve komünizmi ortadan kaldırmak ve halkları köleleştirmek için.

"Arnavutluk Emek Partisi, bunun tersini söylediğimiz ve düşündüğümüz takdirde, kendimizi ve başkalarını aldatıyor olacağımız düşüncesindedir. Yaşamın zorluklarından korkuyor olsaydık, kendimizi komünist olarak adlandırmazdık. Biz komünistler savaştan nefret ediyoruz. Biz komünistler, ABD emperyalistlerinin hazırlamakta oldukları şeytani savaş planlarını bozmak için sonuna kadar dövüşeceğiz; fakat, eğer bize savaş ilan ederlerse, onlara, emperyalizmi yeryüzünden temelli olarak silecek öldürücü bir darbe indirmemiz gerekir.

"ABD'nin önderlik ettiği dünya emperyalistlerinin nükleer şantajı karşısında, tüm olasılıklarla başa çıkabilecek biçimde, ekonomik, siyasal, moral olduğu gibi askeri olarak da tümüyle hazırlıklı olmalıyız.

"Bir dünya savaşını önlemeliyiz; bu, mutlak olarak kaçınılmaz değildir. Ama, eğer düş görür ve düşmanın bizi gafil avlamasına izin verirse hiç kimse bizi bağışlamayacaktır; çünkü düşmana hiç bir zaman güvenilmez. Ona güvenmemiz olanaklı olsaydı, o zaten düşman olmazdı. Düşman, düşman olarak, hem de asla güvenilmez bir düşman olarak kalmaya devam etmektedir. Düşmanına güven besleyen, önünde sonunda davasını yitirir..." (Selected Works, Cilt II, s. 799-800) 1960'lardan bu yana yaşanan siyasal gelişmeler, Enver Hoca'nın

analizinin doğruluğunu kanıtlamıştır. Savaş engelleyebilmek ve kalıcı bir barışa ulaşabilmek için dünya proletaryası ve halkları, emperyalizme karşı acımasız bir savaşım vermeli, kapitalizmi yıkmalı ve asla ve asla kendilerinin pasifist, parlamenter ve reformist yanlısamaların yardımıyla aldatılmalarına izin vermemelidirler.

Bugün dünyanın komünist, devrimci ve antiemperyalist güçleri bir kez daha, başında dünya halklarının baş düşmanı ABD emperyalizminin bulunduğu dünya emperyalizmine karşı savaşma göreviyle karşı karşıyadırlar. Bu ölüm ve kalım kavgasında saflarımızı sıklaştırmalı, emperyalizmin ve gericiliğin birleşik cephesine karşı, proletarya ve hakların birleşik cephesini kurmak için çaba harcamalıyız. Fakat emperyalizme karşı savaşım, emperyalizmin uşaklarına ve yerel gericiliğe karşı savaşımdan ayrılmaz. Komünist ve tutarlı devrimci güçler, emperyalist düşmana karşı savaşımı, iç düşmana, yani işbirlikçi-tekelci burjuvaziye ve toprak ağalarına ve diğer mülk sahibi sınıflara karşı savaşımıyla birleştirirler ve birleştirmelidirler.

Dünya proletaryası ve halklarının devrimci ve antiemperyalist cephesi, tekil ülkelerdeki proletaryanın ve emekçilerin devrim ve sosyalizm savaşımının gelişmesine paralel olarak sağlamlaşacaktır. Türkiye ve Kuzey Kürdistan komünist hareketinin en güçlü bileşeni ve ülkemiz proletaryasının en olgun müfrezesi MLKP, işte tam da bunu yapmaya çalışmaktadır. MLKP, Türk gericiliğine, faşizmine ve sömürgeciliğine ve ABD ve Batı Avrupa emperyalistlerine

karşı Kürt ulusal kurtuluş hareketiyle ve Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki tüm devrimci ve antifaşist güçlerle omuz omuza savaşım yürütmek suretiyle hem bölgesel, hem de küresel ölçekte bir antiemperyalist cephenin oluşturulması için elinden geleni yapmaktadır. Değişik milliyetlerden Türkiye ve Kuzey Kürdistan proletaryasının öncü savaşçısı ve uluslararası komünist hareketin önde gelen müfrezelerinden birisi olan MLKP, dünyanın her yanındaki gerçekten devrimci ve antiemperyalist güçlere devrimci yoldaşlık elini uzatıyor. O, Kafkasya, Balkanlar ve Yakınoğu arasında stratejik olarak yaşamsal önem taşıyan kavşakta bulunan Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da emperyalizme, kapitalizme ve gericiliğe karşı sonuna değin savaşmaya yeminlidir. MLKP, bu karışık ve stratejik bakımdan önemli bölgede emperyalizme ve kapitalizme ölümcül bir darbe indirilmesinin, hem dünya devrimi davasına, hem de barış davasına yapılmış devsel bir katkı olacağı inancındadır. Ve emperyalizme ve kapitalizme karşı kavgasına kopmaz bağlarla bağlı olan savaşa karşı kavgasında MLKP;

"Savaşların sona erdirilmesi, halklar arasında barışın sağlanması, yağma ve saldırılara son verilmesinin bizim idealimiz olduğu kuşku götürmez. Fakat, ancak burjuva sofistleri, onu devrimci eylem için doğrudan ve ivedi eylem çağrısından kopararak kitleleri bu ideal aracılığıyla baştan çıkarmaya çalışabilirler" ("Barış Sorunu", Collected Works, New York, Cilt XVIII, s. 266) diyen Lenin'in öğüdünü asla unutmayacaktır.